

Norsk Botanisk Forening Årsmeldinger og ekskursionsreferater 2006

Nordnorsk Botanisk Forening Årsmelding

Medlemmer

I følge medlemsstatistikk utarbeidet av daglig leder i Norsk Botanisk Forening, hadde Nordnorsk Botanisk Forening (NnBF) følgende antall medlemmer ved utgangen av 2006 (2005 i parentes): A-medlemmer 89 (84), B-medlemmer 33 (34), C-medlemmer 11 (12), D-medlemmer 4 (4), og æresmedlemmer 2 (1). Totalt er dette 139 medlemmer, derav 128 hovedmedlemmer (dvs. eksklusive C-medlemmer), mot 135 medlemmer og 123 hovedmedlemmer i 2005. Medlemsmassen har med andre ord holdt seg stabil også i år. Statistikken inkluderer kun gyldige medlemskap, dvs. der årskontingent er betalt.

Polarflokken

Et hefte av vårt tidsskrift Polarflokken ble utsendt til medlemmene i begynnelsen av 2006. Dette var heftenummer 2/2004. Utgivelsene av tidsskriftet ligger altså fortsatt på etterskudd. En av årsakene til forsinkelsene har vært mangel på stoff. Etter oppsigelsen av 20 abonnementer ved Fylkesmannen i Troms pga. omorganisering av naturoppsynet, ble antallet abonnenter i 2006 redusert til 63. Fordi det ikke ble sendt ut Polarflokken og giro til abonnentene i 2006, er dette tall noe usikker. Omtrent halvparten av abonnentene er bibliotek og andre institusjoner.

Tillitsverv i 2006/2007

Årsmøte ble avholdt 21.2.2006 og ble følgende personer valgt inn i foreningas tillitsverv: Styret: Andreas Kirchhefer, Inger Greve Alsos, Kjersti Nilsen, Kristine Westergaard, Leif Einar Støvern, Torbjørn Alm (vara) og Torstein Engelskjøn (vara). Styret vedtok på sitt første møte 30/3 følgende: Alsos ble valgt til leder, Kirchhefer til kasserer, og Westergaard og Nilsen delte på vervet som sekretær. Polarflokkenes redaksjon: Torbjørn Alm (red.), Ellen Elverland, Torstein Engelskjøn, Trond Skoglund. Valgkomité: Torbjørn Alm og Ellen Elverland. Revisor: Bjørnulf Alvheim. Ekskursjonskomité: Styret ivaretar denne funksjonen. Delegater til landsmøtet: Leif Einar Støvern og Trond Skoglund.

Medlemsmøter

Medlemsmøtene er åpne for både medlemmer og ikke-medlemmer. Med unntak av årsmøtet ble det av ulike grunner ikke avholdt medlemsmøter i 2006.

Ekskursjoner 2006

Ekskursjoner ble avholdt følgende steder i Nordland, Troms og Finnmark på Villblomstens dag, søndag

18.6.2006 (turleder og antall deltakere i parentes) – vel å merke stilte de fleste av turlederne opp uten drahjelp fra NnBF: Alta (Stig Misund), Pasvik (Paul Eric Aspholm), Tromsø (Alfred Granmo, 19), Beiarn (Roald Jentoft og Mats G. Nettelbladt), Kjerringøy (Åse Alvestad og Roger Johansen), Fauske (Ragnar Skjerstad og Inger J. Navjord), Hamarøy (Ole Martin Bjørklund), Narvik (Gunnar Kristiansen), Sortland (Siri Amalie Hella og Åse Solvang), Steigen (Greta V. Sollie og Eli Harildstad) og Vestvågøy (Johan Simes).

Ellers på sommeren arrangerte NnBF følgende turer:

- gullstjernejakt på Kvaløya 10/5 (T. Alm, 5),
- hyttetur i Malangen, 13-14/5 (Inger Greve Alsos, 6),
- brannmyrklegg i Nordreisa, 1/7 (Kristine Westergaard, 4) og
- helgetur til Arnøya 16-18/5 (Torbjørn Alm, 4).

Bilder og beskrivelser fra de sistnevnte turene er lagt ut på foreningens nettsidene på <http://nnbf.no>.

Styremøter

Styret har holdt fem møter. Etter at Alsos flyttet fra Tromsø har korrespondansen vært hovedsaklig per telefon og epost. Styret har arbeidet med bl.a.:

- Foreningas regnskap og økonomi,
- Planlegging av turer, bl.a. Villblomstens dag,
- Planlegging av møter og
- Evaluering av Polarflokken (økonomi, utgivelsesfrekvens, layout etc.)

Ekskursjoner

10. mai: gullstjerne-jakt på Kvaløya

Kattfjorden ble nådd med 5 deltagere i går. Været i Tromsø viste seg å være dårligere enn i Kattfjorden, der det var blikkstilte hav og oppholdsvær. Det så ut til å være en del fisk i Nordfjorden, i fjordbunnen lå det en god del måser og noen svart-hvite ender vi ikke klarte å bestemme da vi ikke hadde teleskop. Full blomstring av lerkespore *Corydalis intermedia*, selv om en del var avblomstret. Gullstjerna *Gagea lutea* var for det meste avblomstret, men vi fant noen i full blomst og også et nytt sted. Ellers var det lite planter som var kommet i blomst, litt rart, siden det pleier å være tidlig blomstring her. Rød jonsokblom *Silene dioica*, firblad *Paris quadrifolia*, hårfrytle *Luzula pilosa* og en del viere *Salix* fant vi da. Men orrespill og rugdetrekk fikk vi med oss. Og utenfor Vasstrand var nisene på jakt!

Inger Greve Alsos

13.–14. mai: hyttetur til Malangen

Vi var på en meget spennende tur til Malangen. Vi var 7 stykker: 2 barn, 1 hund og 4 voksne. Vi var så heldig å få overnatte på Ann-Lises hytte fra 1930-tallet.

Underveis i Balsfjorden så vi blomstrende gulveis *Anemone ranunculoides*. Ved hytta var det rødsildre *Saxifraga oppositifolia* og lerkespore *Corydalis intermedia* i blomst. Videre så vi legeveronika *Veronica officinalis*, skogstjerne *Trientalis europaea*, skogstorkenebb *Geranium sylvaticum*, ballblom *Trollius europaeus*, fjell-

frøstjerne *Thalictrum alpinum*, blåklokke *Campanula rotundifolia*, fjellistel *Saussurea alpina*, myrtevier *Salix myrsinites*, hvitlyng *Andromeda polifolia* og fjellrapp *Poa alpina*. Av lavararter så vi gullroselav *Vulpicida pinastris*, skrukkenever *Lobaria scrobiculata*, begerlav *Cladonia* sp., strylav *Usnea* sp.

Av zoologisk/ornitologisk interesse var det mange maurtuer i området, en av dem ble foret med toffy popps, 1 par svarthvit fluesnapper, og 9 moskus, 2 av dem kalver (selvfølgelig ikke i Malangen, men på Ryøya).

Det var veldig koselig på hytta og det ble fint med grilling og til og med ridning for barna! Tusen takk til Anne-Lise som stilte sin hytte til rådighet!

Grunnet fergestreik ble det en ufrivillig Balsfjorden-rundtur, hvor det i forbifarten ikke ble registrert polarsnippe, men de er jo kommet etterpå.

Stephan Waldmann

16.–18. juni: helgetur til Arnøya

Fredag 16.6. stilte fire deltagere opp og kjørte til Arnøya til tross for det dårlige været. Tre ferger og nærmere fem timer seinere var vi på Lauksletta, der det var mye interessant geologi å se. Vi spiste sein middag på Lauksletta Overnatting.

Lørdag morgen kjørte vi til Årviksand i skyet oppholds-vær med vind. Langs veien så vi mange laksandhanner, kolonier med terner på egg, ærfugl og grågås med unger og opp til tre ørner samtidig som satt i fjæra. Reinene gikk både langs og på veien og de hadde bedårende små kalver som måtte beskuies.

Fra Årviksand gikk vi over fjellet til Bankekeila, et tidligere bosted med mange tufter og rester av grunnmur og et veldig godt sauebeite med blant annet dunhavre *Avenula pubescens*. Bankekeila ligger i kalkterreng, men vi fant ikke de store sjeldenhetene. Været ble bare bedre og bedre og store buketter med bergveronika *Veronica fruticosa* lyste opp. Ellers var det kalkrabber og rike heier med kalkfiol *Viola rupestris* ssp. *relicta* og rødflangre *Epipactis atrorubens*. Den siste så vidt i knopp.

Dessverre sto skogen svart. Et dystert syn grunnet flere års målerangrep. Tilbaketuren gikk i fjellsida på sjøsida. Det var toppunktet for blomstring hos reinrose *Dryas octopetala* og fjellsmelle *Silene acaulis*, og heiene var hvite med rosa puter. Etterpå grillte vi, men det ble seint. Først måtte Kulturstien på Tareneset gås og deretter var det opphold i badestamp.

Søndag kjørte vi i solskinn til Langfjorden. Ingen biltrafikk, men sauer, rein, ørner og grågåsfamilier holdt farta nede. Vi undersøkte de vestvendte strutseving-*Matteuccia struthiopteris*-liene i Langfjorden og de viste seg å bugne av massevis av uoppdaget tyrihjelms *Aconitum lycoctonum* ssp. *septentrionale*. Tyrihjelmen vokse fra veien og hele lia oppover og bortover så langt vi gikk. Også her sto skogen svart av målerangrep.

Etterpå kjørte vi til Akkarvik, der vi undersøkte den sørvendte skrenten langs veien mot Geitvika. Det er store mengder av dunhavre langs kjerreveien her. I skrenten er det mye hegg *Prunus padus* og litt rips *Ribes spicatum*, berggull *Erysimum strictum*, bergveronika, småbergknapp *Sedum annuum*, kalkfiol og fjelltjæreblom *Viscaria alpina*,

blant annet. Tilbake på Lauksletta Overnatting ble det så vidt tid til en restemiddag. På vei til ferga kom regnet.

Arnøya har masse natur og god plass med gode muligheter for friluftsliv og fiske. Og det er ennå mange uutforskede skrenter og lier for den botanisk interesserte!

Unni R. Bjerke Gamst

1. juli 2007 til Nordreisa – Jav'reoavit Naturreservat
Fire deltagere ville bli med til plantefredningsområdet på fjellet sørvest for Sappen i Reisa dalen for å blant annet se etter den svært sjeldne sibirnattfiol *Lysiella oligantha*. Dette fjellområdet har en av de største konsentrasjonene av sjeldne fjellplanter i Nord-Skandinavia, og fjellfloraen har stor plantegeografisk interesse.

Turen gikk med bil fra Tromsø og inn til Sappen i Nordreisa hvor vi tok inn på hytte. I strålende morgensol startet vi oppstigningen opp på nordøstsiden av fjellet som dekket av kalkrike Jav'reoavit naturreservat. Vi hadde som mål å finne flere ikke så vanlige planter der oppe, og hadde på forhånd snakket med lokalkjente Magne Elvestad som fortalte hvor vi kunne se sibirnattfiol, den sjeldne bisentriske stuttsmåarve *Sagina caespitosa*, og den nordlig unisentriske skjeggstarr *Carex nardina*.

Rett over skoggrensa, i fuktig og kalkrik dryashei med rynkevier, klarte vi å finne flere individer av blomstrende sibirnattfiol! Fjellet er ganske bratt og løst, så to av deltagerne satte nesa ned mot skogen igjen. De andre to fortsatte opp mot 900 m. Vi hadde en fantastisk flott dag på fjellet, med vindstille og stekende sol. Myggen hadde også en fantastisk dag, og vi ble fullstendig oppspist. Vi gikk sørover, og i snøleiene, heiene og rabbene rundt fjellet Pihkahistama fikk vi sett mange botaniske godbiter.

Utvalgte arter som ble sett på turen: brannmyrklegg *Pedicularis flammea*, lodnemyrklegg *P. hirsuta*, fjellsolblom *Arnica angustifolia*, sibirkoll *Armeria scabra*, lapprose *Rhododendron lapponicum*, isolleie *Beckwithia glacialis*, stuttsmåarve og skjeggstarr.

Kristine Bakke Westergaard

Trøndelagsavdelingen Årsmelding

Året 2006 har vært preget av jevn aktivitet og tilsvarende god oppslutning om foreningens arrangementer. Dominerende aktiviteter har vært tradisjonell møte- og ekskursjonsvirksomhet. I 2006 ble ekskursjonene supplert med igangsetting av et pilotprosjekt for lokalfloraundersøkelser i Midt-Norge. Dette kommer vi med fylldig informasjon om på et eget informasjonsmøte 16. april 2007. Styret legger vekt på et godt samarbeid med de vitenskapelige miljøene som premiss for dette prosjektet.

Et annet saksfelt som angår foreningens relasjon til vitenskaplige institusjoner og tilsatte, er «SABIMA-saken». En viss misnøye overfor SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold) blant medlemmer i TLA har TLA-styret ønsket å håndtere konstruktivt. Dette innebar bl.a. et informasjons- og debattmøte om saken den 6. juni 2006. En del kommentarer, bl.a. ledere i Blyttia og Orebladet, senere på året i 2006, har gitt rom for oppfølgende dialog

med NBF- og SABIMA-ledelsen.

Av annen innsats i TLA for 2006 nevnes bidrag til høringsuttalelse om Markaplanen og deltakelse på stiftelsesmøtet for Markarådet. Ellers nevnes forbedring av rutiner for markedsføring der samkjøring med Byen, bygdene og kunnskapen inngår som sentralt element.

Videre har TLAs leder engasjert seg i Artsdatabankens arbeid for utvikling av ny «artsportal» for Norge, særlig med tanke på at lokalfloraprojektet kan ha nytte av denne.

Antall medlemmer

NBF-TLA hadde per 31. desember 2006 i alt 160 (160) medlemmer, herav 122 (117) A-medlemmer, 32 (36) B-medlemmer og 6 (7) C-medlemmer. Tallene i parentes er fjorårets. Årskontingenten har vært henholdsvis kr 370, 135 og 105 for A-, B- og C-medlemmer.

Styret har bestått av: Arne Sigurd Odland, leder, Egil Ingvar Aune, sekretær, Linda Dalen, kasserer, Berit Forbord Moen, styremedlem, Trygve Devold Kjellsen, styremedlem og Sverre Lundemo, styremedlem. Ekskursjonskomité: Anders Lyngstad, Trond Einar Brobakk (trakk seg i løpet av perioden, av personlige grunner) og Dag-Inge Øien. Revisorer: Bodil Wilmann og Per Arild Aarrestad. Redaktør for Orebladet: Svein Terje Båtvik. Valgkomité: Line Johansen og Stephen Barstow

Møter

Det har vært holdt ti medlemsmøter i 2006 (ni ordinære møter pluss SABIMA-møtet). Oppslutningen har variert mellom 15 og 50 fremmøtte. Hovedinnslag på møtene er foredrag med botanisk relatert tema. Noen av presentasjonene er med velvillig tillatelse fra foredragsholderne lagt ut på Internettet. Møtene har videre vært benyttet til formidling til medlemmene av relevant informasjon om foreningsarbeidet.

30. januar: Professor Reidar Elven: Lids flora og karplantene i Norge.
6. februar: Utvekslingsstudent Heiko Liebel: Orkidéer i Bayern, Syd-Tyskland.
6. mars: Årsmøte. Professor Kjell Ivar Flatberg: Myr og torvmoser på lldlandet.
3. april: Forsker Halvard Ramfjord: Vakre, men farlige – hvilke tiltak har vi mot helsefarlige planter?
8. mai: Forsker Kari Grøsfjell: Dinoflagellater – bare vakre, eller nyttige skapninger
6. juni: Prosjektkoordinator Even W. Hansen: Røddlisteprojektet og SABIMA og NBFs rolle i kartlegginga av det botaniske mangfoldet (Informasjons- og debattmøte om SABIMA).
2. oktober: Stipendiat Trygve Devold Kjellsen: Frostresistens hos gran og furu.
6. november: Senior Research Engineer Stephen Barstow: Verden rundt med 80 arter – som smaker.
4. desember: Stipendiat Karen Thingsgaard: Danske orkideer.

Lokalfloraprojekt Midt-Norge

Prosjektet er omtalt i Orebladet nr. 2 – 2006 og på nettsi-

dene våre. Vi kommer tilbake med grundigere informasjon på medlemsmøtet 16. april 2007.

Lokalfloraundersøkelsene startet som et pilotprosjekt i Malvik kommune sommeren 2006. Intensjonen videre er oppfølging i andre av regionenes kommuner i årene fremover. Å bidra til økt kunnskap om biologisk mangfold, i første rekke karplantefloraen, er målet og en viktig motivasjonsfaktor. Dette prosjektet er et eksempel på at medlemmenes feltaktivitet kan bidra positivt i kartlegginga av floraen, noe vi håper vil inspirere til aktiv medvirkning også i fortsettelsen. TLA vektlegger koordinering og samarbeid med vitenskaplige og andre institusjoner i dette prosjektet.

SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold)

TLA v/leder Arne S. Odland deltok på møte med Direktoratet for naturforvaltning (DN) 16. januar 2006 (utsatt fra desember 2005). TLAs utsendte representanter vanligvis NBF sentralt på disse møtene, men denne gangen deltok også NBF-leder Mats Nettelblatt. En rekke miljørelaterte forvaltningssaker (bl.a. forslag til nytt vanddirektiv) ble presentert fra DN sin side. SABIMA var representert ved daglig leder Rune Aanderaa som tok for seg SABIMAs synspunkter og handlingsplaner, bl.a. plan for biomangfold-dagen 2006.

For øvrig vises til omtale av SABIMA innledningsvis i denne årsmeldingen. Det påpekes at TLA i 2006 har vært engasjert i å bidra til «opprydning» i det som for en del TLA-medlemmer har vært problematisk i forhold til SABIMA. TLA-styret er for tiden i dialog med NBF- og SABIMA-ledelsen om hvordan fremsatte innvendinger kan bli imøtekommet.

Ekskursjoner

Det er gjennomført tre ekskursjoner i 2006, med oppslutning fra 9 til 30. En planlagt ekskursjon til Frosta ble avlyst pga. manglende påmelding. Ellers påpekes at Villblomstenes dag og feltarbeidet i lokalfloraprojektet også er botaniske ekskursjoner.

Onsdag 10. mai: Våraspektet i Ladefjæra. Leder Trond Einar Brobakk. 9 deltakere.

Mandag 3. juli: Åpen dag med omvisning på Sølendet naturreservat på Brekken. Leder Asbjørn Moen. 30 deltakere.

Lørdag 26. august: Dagstur til Liavatnet på Frosta. Leder Anders Lyngstad. Avlyst.

Lørdag 9. september: Soppekursjon til Skaun. Ledere Marthe Gjestland, Thyra Solem og Sigmund Sivertsen. 15 deltakere. Denne ekskursjonen ble fulgt opp dagen etterpå med en sopputstilling på Ringve; se «andre arrangement»

Villblomstenes dag (søndag 18. juni)

Trondheim: Lippes Arboretum. Turleder Inger Gjærevoll. 8 deltakere

Levanger: Børsåsen. Turleder Lucie Kjølvik. Ingen deltakere fordi det var meget dårlig annonsert lokalt.

Trondheim: Tømmerdalen. Turleder Trond Arnesen. 6 deltakere + leder.

Stjørdal: Storvika – Molovika. Turledere Tor Bjørgen og

Arnt Stenvik. 10 deltakere.

Trondheim: Teisendammen. Turledere Asbjørn Moen og Berit Forbord Moen. 18 deltakere, derav 2 barn.

Rennebu: Nørstfjellet. Turledere Arild Krovold og Ingrid Bjørklund. 9 deltakere.

Malvik: Malvikodden (i samarbeid med Nyttevekstforeningen). Turledere Jan-Erik Kofoed, Sigrid Lindmo, Jarle Inge Holten og Stephen Barstow. 22 deltakere, derav 2 barn.

Trondheim: Devlebukta. Turledere Arne Odland og Sverre Lundemo. 9 deltakere.

Hemne: Myrseterdalen (i samarbeid med Hageselskapet Hemne). Turledere Martin Steinveg og Egil Ingvar Aune. 13 deltakere.

Landsmøte i NBF

NBFs første landsmøte ble holdt på Østre Bolærne 19. til 21. mai 2006. TLA var representert med to delegater, Linda Dalen og Egil Ingvar Aune. Møtereferatet er lagt ut på http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/medl/Referat_2006.pdf. Av vedtakene nevnes spesielt kontingentøkning med 20 kroner. Møtet gav delegatene nyttig erfaring med innsyn i sentrale saker og etablering av personlig bekjentskap med søsteravdelinger og sentral ledelse.

Andre arrangementer

3. september: Høstdag ved Haukvatnet, arrangement i regi av Trondheimsregionens Friluftsråd i samarbeid med FNF (Forum for natur og friluftsliv). Egil Ingvar Aune deltok for TLA med uformell spørrekonkurranse og utdeling av brosjyrer.

10. september: Sopputstilling på Ringve, i samarbeid med Nyttevekstforeningen og Ringve botaniske hage. 45 betalende deltakere.

Markedsføring

- Orebladet. Enkelte større eller mindre fagbotaniske artikler med populær vinkling og diverse notiser. Det etterlyses bidrag med stort og smått om botanikk. TLA vurderer å trykke bladet (ev. deler av det) i farger, noe som er spesielt relevant for et blad som handler om blomster, både i tekst og bilder.
- Villblomstenes dag. Dette er etter hvert blitt en etablert og vellykket tradisjon som formidler enkel kunnskap om botanikk og fungerer som god markedsføring for foreningen med utdeling av vervebrosjyrer.
- Kunnskapskalenderen. TLAs arrangementer har i mange år (med unntak av en «glipp») vært med i denne «kalenderen» som gis ut av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS). Dette anses som en svært nyttig, utadrettet presentasjon av foreningens program.
- Adresseavisen. Her blir TLA-møter annonsert sammen med «Byen, bygdene og kunnskapen» (DKNVS og NTNU) under vignetten til dette programmet. Dette er en stor fordel pris- og markedsmessig sett.
- TLAs nettsider (http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/). Disse blir oppdatert kontinuerlig. Nettdressen er imidlertid noe omstendelig og vurderes forenklet.

- Plakater. I forkant av møtene setter frivillige medlemmer opp plakater på relevante steder. Her kan en vurdere om det er aktuelt å sette opp plakater på flere steder.

Artsportalen til Artsdatabanken

Arne S. Odland deltok på informasjonsseminar i regi av Artsdatabanken den 1. september 2006. Flere inviterte innledere orienterte om diverse visjoner omkring temaet og flere eksempler på sammenlignbare dataprogram ble demonstrert, bl.a. den svenske Artportalen (<http://artportalen.se/>) som er «en oberoende samlingsplats för fynd av arter».

Videre er NBF, sammen med NOF, invitert av Artsdatabanken til å delta i utvikling av den norske artsportalen. En arbeidsgruppe ledet av Gunnar Engan, nestleder i NBF, har utarbeidet en omfattende prosjektbeskrivelse, delvis med bidrag fra leder i TLA. Opprinnelig var det Artsdatabankens plan å lansere prosjektet i løpet av 2007, men dette er blitt utsatt pga. manglende ressurser. Som nevnt innledningsvis, vurderer TLA om lokalfloraprojekt bør integreres i arbeidet med utvikling av artsportalen.

Ekskursjoner

10. mai: fjæreekskursjon til Ringvebukta i Trondheim

Seks voksne (inkludert ekskursjonsleder) og tre barn møtte opp på fjæreekskursjon i Ringvebukta. Vi var meget heldig med været, som mer bar preg av sommer enn vår denne onsdagen. Vi lokaliserte oss på berget nedenfor naustet i Ringvebukta, og utforsket algevegetasjonen i de forskjellige sonene i fjæra. Selv om ingen som møtte opp var eksperter i makroalger, så greide vi ved hjelp av felthåndbok å artsbestemme en del grønn-, brun- og rødalger, samt en del dyrearter. Noen av algene vi fant var skylt opp i fjæra, noe som bidro til å øke artslisten:

Grønnalger: vanlig grønnhinne *Monostroma grevillei*, havsalat *Ulva lactuca*, liten grønneddott *Spongomorpha aeruginosa*, måsegrønne *Prasiola stipitata* og tarmgrønne *Enteromorpha intestinalis*.

Brunalger: strandtagl *Chordaria flagelliformis*, sauetang *Pelvetia canaliculata*, kaurtang *Fucus spiralis*, blæretang *Fucus vesiculosus*, grisatang *Ascophyllum nodosum*, sagtang *Fucus serratus*, fingertare *Laminaria digitata* og perlesli *Pilayella littoralis*.

Rødalger: fjæreblood *Hildenbrandia rubra*, slettrugl *Phymatolithon lenormandii*, søl *Palmaria palmata*, krusflik *Chondrus crispus*, smalving *Membranoptera alata*, eikeving *Phycodrys rubens*, fagerving *Delesseria sanguinea*, grisatangdokke *Polysiphonia lanosa* og fjærehinne-art *Porphyra* sp.

Trond Einar Brobakk

3. juli til Sølendet, Brekken i Røros

Den årlige omvisningen i Sølendet naturreservat, Brekken ved Røros, arrangert sammen med «Byen, bygdene og kunnskapen» gikk av stabelen 3. juli. Guider var Asbjørn Moen og Dag-Inge Øien. Været var fint og varmt, og de om lag 30 personene som hadde møtt opp fikk en flott dag

på Sølendet. De fikk generell informasjon om Sølendet ved Nerlaua og et par timers guiding langs naturstien i reservatet. Det ble orientert om hydrologien i området som gjør Sølendet unikt, om forskning og skjøtsel i reservatet samt glimt fra tida da området ble brukt som slåttemark. Ved Dalbua var det kafferast og orientering om skjøtelsarbeidet med demonstrasjon av skjøtelsutstyr ved oppsynsmann Tom Johansen fra Røros kommune/Statens naturoppsyn (SNO).

Mange av artene karakteristisk for rikmyr og urte-rike engskog er demonstrert undervegs. Orkideene blomstret relativt tidlig i år, og svært rikt, slik at alle fikk se mengder av de fleste orkideene i full blomst. Både blodmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, skogmarihand *D. fuchsii*, lappmarihand *D. lapponica*, flekkmarihand *D. maculata*, grønnekurle *Coeloglossum viride* og stortveblad *Listera ovata* stod i full blomst. Også svartkurle *Nigritella nigra* ble demonstrert. Noen fikk også se kvitkurle *Pseudorchis albida*. Brudespore *Gymnadenia conopsea* var stort sett i knopp ennå, men noen individer i full blomst ble observert.

Dag-Inge Øien

9. september: soppkursjon til Mellingseter i Skaun

Ettersom sommeren 2007 varte og varte – og neimen om det kom noe regn – så var vi spente på hvordan sopphøsten kom til å bli. Nærområdene rundt Trondheim var for tørre for sopp på ekskursjonstidspunktet, så vi tok sikte på Mellingseter i Skaun der det i all fall hadde gått en del tordenbyger gjennom sommeren.

For sikkerhets skyld hadde lederne en prøvetur uken i forveien, både for å sjekke at det fremdeles var skog på plass og hvordan det var med sopp. Området har kalkgrunn og skogen er en blandingsskog dominert av bærtær med en del hellende myr. Alt virket lovende, og når 15 personer tråler et område, er det ikke mye som blir forbigått.

Mengder med gul trompetkantarell *Cantharellus aurora* gledet alle sammen, det var mer enn nok av denne til de matinteresserte, og alle de vanlige matsoppene var også til stede. Pedagogisk var fåresopp *Albatrellus ovinus* og franskbrødsopp *A. confluens* i samklang. Den vakre fagerbrunpiggen *Hydnellum geogenium* vakte også interesse, den sto endatil skulder ved skulder med ferskenstopigg *Sarcodon martioflavus*, den siste er rødlistet. 2006 er året for disse og flere andre sjeldne piggsopper. Kan det være den lange, varme sommeren?

Keisersopp *Catathelasma imperiale* ble registrert uken i forveien, og lederne gledet seg til å få vist fram denne, men sannelig var den spist! Det sto bare basis igjen og vi mistenker både elg og sau for å ha forsynt seg. Oliven svovelsopp *Hypholoma myosotis* var ny for de fleste, det samme gjaldt gulkantmusserong *Tricholoma viridilutescens*!

Turens minste og vakreste sopp var bregnebørstesopp *Pterula scleroticola*, små hvite stjerner med lange armer. Nok en gang en bekræftelse på at det er ikke størrelsen det kommer an på. Bitter slørsopp *Cortinarius vibratilis* var en skjellsettende opplevelse for tungespis-

ser. Av andre slørsopp nevnes blå slimslørsopp *C. salor*, galleslørsopp *C. infractus*, hjorteslørsopp *C. hinnuleus*, moltegul slørsopp *C. multiformis* og rustskjellet slørsopp *C. spilomeus*; disse ser vi ikke ofte. Duftslørsopp *C. percomis*, oransjeslørsopp *C. limonius*, oliven myrslørsopp *C. subtortus*, honningslørsopp *C. stillatitius*, ullringslørsopp *C. laniger*, brunskjellet slørsopp *C. pholidus* og lillastilket slørsopp *C. evernius* kommer oftere i vår vei i tillegg de vanlige bukkessoppene *C. traganus* og *C. camphoratus* og blåbelteslørsopp *C. collinitus*.

Det pågående fargesoppkurset fikk tilskudd av rødskive-, sennep- og blodrød kanelslørsopp *C. semisanguineus*, *C. croceus* og *C. sanguineus*.

I alt dro vi hjem med 109 forskjellige navngitte sopp. Men alltid ender vi opp med slørsopp av typen SBO «small brown ones». Det ble tatt belegg av noen arter, og resten kommer som kryssliste i det pågående kartleggingsprosjektet.

Ekskursjonsledere: Marthe Gjestland, Sigmund Sivertsen og Thyra Solem.

Thyra Solem

10. september: soppstilling på Ringve botaniske hage

Hele fangsten fra ekskursjonen havnet på utstilling, og «musserongligaen» (en soppgruppe i Nyttvekstforeningen) fylte på med flere arter. Soppkontroll tilførte også noen arter. 45 betalende voksne så utstillingen i tillegg til mange barn i forskjellig størrelse. Noen av disse hadde overraskende stor soppkunnskap!

I år manglet utstillingen både matblekksopp *Coprinus comatus* og blå ridderhatt *Lepista nuda*. Slikt hender, og senere på høsten dukket disse også opp der ute. Soppsesongen tok seg opp og var livlig helt til snøen kom 27. oktober.

Thyra Solem

Vestlandsavdelingen Årsmelding

Medlemmer

Vestlandsavdelingen hadde pr. 30.01.2007 følgende medlemstall: A-medlemmer: 115, B-medlemmer: 33, C-medlemmer: 2, livsvarige medlemmer: 6. Dette er en oppgang på 5 A- og 4 B-medlemmer siden 11.01.06. Totalt gikk medlemstallet opp fra 147 til 156 i perioden.

Styret

Styret har bestått av Per H. Salvesen (leder), Brith Natlandsmyr (nestleder, ansvar for Villblomstens dag), Maria Helene Ladstein (sekretær/ansvar for arkiv), Sissel Hauge Mykletun (kasserer), Ingvild Mehl (hjemmesideredaktør), Linn Karlsen (ansvar for medlemslister) og Stig Guntveit og Steinar Skrede (aksjonsgruppe). Regnskapene er kontrollert av Dagfinn Moe.

Styret har hatt fire møter i tillegg til kommunikasjon via bl.a. e-post. Styret har foruten å sørge for at programmet blir organisert og gjennomført, skrevet brev til alle kommuner i Hordaland med tilbud om å være behjelpelige med registrering av biologisk mangfold i kommunens område

og skape blest om naturvern i kommunen. Styret har også utarbeidet et forslag til kommuneblomster for Hordalandskommunene i samarbeid med Hageselskapet i Hordaland og «Blomstrende Hordaland». Forslaget er oversendt Hageselskapet i Hordaland for videre behandling.

Styret sendte to delegater til Norsk Botanisk Forenings første landsmøte som ble holdt på Bolærne 19.-21. mai; Brith Natlandsmyr og Maria Ladstein.

Medlemsmøter

Tirsdag 28. februar. Årsmøte. «Øymopping – en botanisk rundtur på Karpathos» – Lene S. Halvorsen fortalte fra en mopedtur på den legendariske øya sørvest for Rhodos sommeren 2005. 9 fremmøtte.

Tirsdag 28. mars – «Naturlig forekommende orkidehybrider i Norge» – Steinar Skrede tok oss ut i orkideenes fascinerende verden, der det er viktig å skille seg ut for å lure patuljerende insekter selv kryssning mellom artene gir levedyktig avkom. Til botanikerens forvillelse – men viktig forutsetning for orkideenes evolusjonære suksess. 20 fremmøtte.

Tirsdag 25. april – Hvem var Miranda Bødtker? Dagfinn Moe ledet omvisningen i Bergen museums nyåpnede utstilling som viste Miranda Bødtkers mangfoldige og overraskende fantasifulle kunstneriske uttrykk basert på biologiens former og mønstre. 14 fremmøtte.

Tirsdag 9. mai – «Plant hunting near the Roof of the World (Tibetan Himalaya)» – John og Hilary Birks fortalte og viste bilder fra sin opplevelsersrike ekspedisjon på «Verdens tak» i Tibet. 35 fremmøtte.

Tirsdag 26. september – «Inntrykk fra Andesfjellene i grenseområdene mellom Chile og Argentina» – Stig Guntveit gav en spennende beretning fra en fottur i høyfjellet nær Sør-Amerikas høyeste fjell, Aconcagua, vinteren 2006. 16 fremmøtte.

Tirsdag 24. oktober – «Europeiske kulturlandskap» – EU-prosjektet PAN som ble avsluttet i 2005 tar for seg eksempler på europeiske kulturlandskapstyper. Boken som lages ble presentert av prosjekts leder Knut Krzywinski. Vi fikk en spennende rundtur til kultur og landskap i vår egen verdensdel. Dagfinn Moe fortalte med bilder fra et europeisk-arabisk kulturlandskap på Lanzarote. 17 fremmøtte.

Tirsdag 14. november – «Rasisme i skogen?» – Anders Lundberg tok opp et brennbart tema; de ulike syn på fremmede plantearter. Foredraget ble illustrert med hans egne resultater fra studier av bl.a. platanlønn og bøk, to arter med høyst ulik status i folks bevissthet. 21 fremmøtte.

Tirsdag 5. desember JULEMØTE – «Hvorfor feirer vi Linné?» – Per Magnus Jørgensen ga oss en introduksjon til 300 års-feiringen av fødselsdagen til botanikkens «grunnlegger» og en begrunnelse for hvorfor denne anledningen angår oss på vår side av Kjølen. 19 fremmøtte.

Ekskursjonsreferater

14. mai: Vårtur til Gravdal og Geitaknottane

Det var fergestreik denne søndagen og den annonserte

turen til Mauranger, Austrepollen og Stonganes måtte avlyses. I stedet ble turen lagt til Gravdal i Kvam, og Bjørn Moe ledet en gruppe på til sammen 14 deltakere innover dalen sørvestover under Storehaugen. I et bratt parti under oppstigningen fra Gravdal fant vi en liten forekomst av skjellrot *Lathraea squamaria* under hassel. Deretter gikk turen på sti/hjortetråkk opp langs elva fra Svartatjørna. Under bratte, østvendte berg fant vi enkelte fjellplanter: fjellfrøstjerne *Thalictrum alpinum*, gulsildre *Saxifraga aizoides* og dvergjamne *Selaginella selaginoides*. Fra Svartatjørna gikk vi sørøstover gjennom de gamle gruveområdene opp langs S-sida av Gruvetjørna. Vi tok så sørvestover over snaua berg og i glissen furuskog mot Træstjørn. Her registrerte vi kystmyrklegg *Pedicularis sylvatica*, rypebær *Arctous alpinus*, kattefot *Antennaria dioica*, heiblåfjor *Polygala serpyllifolia* og trollhegg *Frangula alnus*. I en smal sprekkedal like nordøst for Træstjørn står flere kraftige eksemplarer av kongsbregne *Osmunda regalis*. Bladene var så vidt begynt å rulle seg ut, fantastisk vakre i bispestavstadiet.

Fra Træstjørn la vi turen opp til nordenden av Svedvatnet og fulgte nordsiden av vatnet til vi kom til en bratt sørøstvendt skråning med edellauvskog. Sesongen starter tidlig her, og vi fikk sett at den tidlige vårbloomstringen var godt i gang. Blåveisen *Hepatica nobilis* var avblomstret, men det var rikelig med blader å se, særlig på berghyller. På bakken fant vi disse artene i blomst: fingerstarr *Carex digitata*, skogfiol *Viola riviniana*, nyresoleie *Ranunculus auricomus*, vårkål *R. ficaria*, skjellrot *Lathraea squamaria*, vårmarihand *Orchis mascula*, gullstjerne *Gagea lutea*, maigull *Chrysosplenium alternifolium*, tannrot *Cardamine bulbifera* og moskusurt *Adoxa moschatellina*. Ellers fant vi blader av mange karakteristiske arter som indikerer rik edellauvskog, slik som strutseveng *Matteuccia struthiopteris*, junkerbregne *Polystichum braunii*, falkbregne *P. aculeatum*, taggbregne *P. lonchitis*, stortveblad *Listera ovata*, myse *Galium odoratum*, ramslauk *Allium ursinum*, trollbær *Actaea spicata*, trollurt *Circaea alpina*, skogsalat *Mycelis muralis*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, kvitsoleie *Ranunculus platanifolius*, skogstjerneblom *Stellaria nemorum*, firblad *Paris quadrifolia*, brunrot *Scrophularia nodosa*, hengeaks *Melica nutans* og skogsvingel *Festuca altissima*. Noen steder er storfrytlet *Luzula sylvatica* helt dominerende. De kalkholdige bergsprekkene inneholder småbregner som svartburkne *Asplenium trichomanes*, grønnburkne *A. viride*, murburkne *A. ruta-muraria* og olavskjegg *A. septentrionale*. Av vintergrønne arter kan nevnes bergflette *Hedera helix*, barlind *Taxus baccata* og kristtorn *Ilex aquifolium*.

Vi gikk nordøstover i furuskog opp til Eggane og kom etter hvert ned på skogsvegen ovenfor Gravdal. Storparten av ekskursjonen gikk i Geitaknottane naturreservat, et område som har preg av villmark og «uberørt» natur i et kupert terreng.

21. mai: Arboretets Dag

I forbindelse med Arboretets Dag på Milde hadde Vestlandsavdelingen en stand ved Blondehuset/veksthusene fra 10 til 16. Vi presenterte informasjonsmateriale om NBF og Villblomstenes Dag samt vanlige (og uvanlige) Vest-

landsarter. Det ble også avholdt konglekastekonkurranse med kongler fra ulike treslag. Dette var et meget populært innslag blant alle barna som var til stede i det strålende vårværet. De ansvarlige på standen var Ingvild Mehl, Linn C. Karlsen og Bjørn Moe. I en periode fikk foreningen hjelp av Dagfinn Moe som også signerte boken sin «Miranda Bødtker 1896-1996. 100 år i kunsthåndverkets og dokumentasjonens tjeneste».

18. juni: Villblomstenes dag

Villblomstenes dag ble i år arrangert for sjettede gang. Vi hadde syv turer i Hordaland og to i Sogn og Fjordane, med til sammen 180 deltagere. Turlederne rapporterer om vellykkete arrangementer. Det viser seg at det ikke er nødvendig å dra til et sted med spesiell flora, det alminnelige, det man kan finne igjen i sitt eget nærmiljø er minst like interessant. Selv om plantene vi finner er trivielle for botanikere, er det ofte mye spennende å fortelle om dem likevel.

Flere av turene gikk gjennom slåtte- og beitemarker, og det ble foreslått fra turlederne at det kan være en idé å la tema for neste års Villblomstenes dag være nettopp slike blomsterenger, som nå er i ferd med å forsvinne fra landskapet.

Litt innsats med telefoner og pressemeldinger til avisene gjorde at vi fikk forhåndstale av arrangementet i flere aviser, deriblant BA og Bergens Tidende. Dessuten var det flere reportasjer i avisene uken etter, noe som kanskje bidrar til at vi trekker flere deltagere neste gang?!

Langeskogen på Fjøsanger. Her gikk turen på spaservei gjennom skog og kulturlandskap. Både Fanaposten og Bergens Tidende var med på turen, og vi fikk store oppslag med fargebilder i begge avisene etterpå. Turledere: Anne Bjune og Maria Helene Ladstein. 21 deltagere, derav 2 barn.

Smøråsen i Fana. Turen gikk i rik edelløvsog i Smøråslia, og til Smøråsfjellet med den gamle militærveien. Her var det orientering ved Christian Rieber fra Smøråsfjellets venner. Turledere: Oddvar Skre og Steinar Skrede. Her møtte nesten 40 personer opp.

Granvin kirke - Vassenden. Turen i Granvin ble arrangert i forbindelse med markering og avduking av minnestein over botaniker og lichenolog Johan Havaas og kona Marta. Det ble en koselig tur gjennom kulturlandskap og edelløvsog. Turledere: Bjørn Moe og Severin Kjerland. Her deltok 25 personer.

Neshalvøya i Kvam. Høljende regnvær, men en fin tur i et flott område, med edelløvsog i dalene og lite næringskrevende vegetasjon på åsryggene. Vi så også en frukthage med en «klassisk blomstereng». Her er det planer om å bygge en gigantisk verftshall, noe som innebærer å sprengte bort mye av området der turen gikk. Turledere: Per H. Salvesen og Kåre Nes. 9 deltagere, hvorav 2 barn.

Stonganeset mellom Austerepollen og Nordrepollen i Kvinnherad. En vellykket og lærerik tur gjennom vakert kulturlandskap og rik edelløvsog i nærheten av Folgefonna nasjonalpark, den ble avsluttet ved blåveisforekomsten ute på Stonganeset. Fine arter ellers var stprtrollurt *Circaea lutetiana*, vanlig hagtorn

Crategus monogyna, sanikkel *Sanicula europaea*, og «nyfunn» gul valmuesøster *Meconopsis cambrica* i vegkanten – ikkje ukjent som hageplante i området.

Turledere: Magnhild Flatabø Haug og Geir Flatabø. 18-20 personer var med.

Askeland på Radøy, Turen gikk langs slåttemark og over beitemarker (med kalver og kyr) på en gård i drift, og i skog. En journalist fra lokalavisen Strilen var med på turen, og det var en fyldig reportasje med mange bilder i avisen noen dager senere. Turledere: Signe Askeland, Brith Natlandsmyr og Vegard Askeland (9 år). 18 deltagere, hvorav 3 barn.

Selstø i Øygarden. Her gikk turen gjennom edelløvsog og langs ferskvann ned mot sjøen, og til stranden ved Ormhilleren etterpå. Turledere: Daniel Torsvik og Stig Guntveit.

Vevring i Sunnfjord. Turen starta ved Underlid og gikk gjennom gjengroande beitemark utover langs fjorden og oppover mot Gjoringbøskolten. Turleiarar var Åsmund Berthelsen og Anne Johanne Sørensen Schei. Det var 10 deltakarar på turen.

Fjærland i Sogn. i samarbeid med International Book Town Festival som vart arrangert der den veka. Turen gikk frå Mundal hotell til Fjærland skule, og høgdepunktet på turen var å finne grov nattfiol *Platanthera chlorantha* på fotballbanen på skulen! Turleiarar var Knut Rydgren, Mons Kvamme, Leif Ryvarden og Aud Ross Solberg. Det var om lag 20 deltakarar på turen.

20. august: På jakt etter munkerarabra i Aurland

Tidligere professor Rolf Nordhagen beskrev den merkelige forekomsten av den sjeldne arten munkerarabra *Rhaphonticum* i Onstadberget ved Aurlandsvngen i 1973. Han postulerte at den hadde kommet seg dit ad naturlig veg, men i dag antas den å være en gammel hageflyktning og et minne om dyrking som medisinsplante tilbake til middelalderen. Få kjenner i dag denne arten og vet hvordan den skal skilles fra vanlig hagerabarbra. I Onstadberget ser arten ut til å være forsvunnet, men vi gjorde et forsøk på å «mane fram» arten. Vi kunne i alle fall se fram til fin flora og luftig og krevende terreng. Turleder Per H. Salvesen. I tillegg deltok Alf Edgar Andresen, Ingvild Mehl og Bjørn Moe fra Bergen og Geir Flatabø fra Ulvik. Ankomst Aurland og Onstadberget 1120 rekonoserer med kikkert fra «Sogneporten». Parkerer ved infotavle like øst for Hagafossen. Det ble bestemt at vi skulle forsøke oss opp fra vest, der det etter sigende gikk en sti opp like vest for Hagafossen. Greit terreng første del. Noe ur og bratt langs bergene under Tretteskori. Her dukker kratffiol *Viola mirabilis* opp. Skrått oppetter mot sørøst. Klatrer opp et knep og kommer opp til ur ovenfor og øst for Kristianløa. i kanten av ura: huldregras *Cinna latifolia*! Går langs bergfoten vestover ovenfor ura. Kommer opp i det som må være Skaffaskori om høydeangivelser hos Nordhagen stemmer. Mat («skaffe!») øverst i ura mot vest, Etter lunsj i lett og åpent terreng vestover fram til Hagafossbekken. Vender mot øst og klatrer opp på neste hylla. Følger bergfoten oppetter under Storaskori. Går langs bergfoten helt til Raveltagrovi. Deretter ned til Kvittaskori og østover igjen langs bergfoten. Kommer opp i (det vi tror må være)

Skaffaskori igjen og klatrer/knegår det vi kan komme til av skorer/hyller og berg. Går til slutt nedover mot øst til Ravltagrovi og følger denne ned til første huldregraslokalteten. Deretter ned til Langaskorane og over Hagafossen ned til riksvegen, uten spor etter munkerabarbra. Vi mener å kunne si den ikke lenger finnes i denne lia.

Arter notert ved Hagafossen fra riksvegen UTM(EU89) Sone 33: 67768, 774: svartstarr *Carex atrata*, grønnstarr *C. demissa*, gulsildre *Saxifraga aizoides* og fjellsyre *Oxyria digyna*. Oppetter lia langs og over grov ur med moseklede steiner (glatt!). Noterer i/ved ura: hundekveke *Elymus caninus* (vanlig hele veien), myse *Galium odoratum* (bare sett ett sted), klengemaure *G. aparine*, stikkelsbær *Ribes uva-crispa*. I bekken og på våtere steder: trollurt *Circaea alpina*, springfrø *Impatiens noli-tangere*. Ellers stornesle *Urtica dioica* (massevis oppetter), skogsvinerot *Stachys sylvatica* (vanlig i ur), tyrihjelms *Aconitum septentrionale* (hele veien), firblad *Paris quadrifolia* (spredt på bedre jord), kranskonvall *Polygonatum verticillatum* (hyppig). På fuktige steder er skogstjerneblom *Stellaria nemorum* vanlig og dominerende. Bergene vi følger på skrå oppover mot sørøst har en variert og ganske rik flora. Noterer: kantkonvall *Polygonatum odoratum*, blårapp *Poa glauca*, rødknapp *Knautia arvensis*, blåknapp *Succisa pratensis*, hengeaks *Melica nutans*, gulsildre *Saxifraga aizoides*, bergfrue *S. cotyledon*, fjellsyre *Oxyria digyna*, dvergmispel *Cotoneaster scandinavicus*.

160 m o.h.: olavsskjegg *Asplenium septentrionale* (bare sett her), rødsildre *Saxifraga oppositifolia* (vanlig i bergene), fjellistel *Saussurea alpina* (store ex., også blomstrende meget hyppig oppover).

190 m o.h.: grønnburkne *Asplenium viride* (hist og her), småengkall *Rhinanthus minor* (sett hist og her hele veien), gjeldkarve *Pimpinella saxifraga* (på berg, bare her), berggrøkkvein *Calamagrostis epigejos* og linnea *Linnaea borealis* (ganske vanlig i lia). Fuktig jord: engsnelle *Equisetum pratense*, hvitbladtistel *Cirsium heterophyllum*.

200 m o.h. SØ f. Hagafossen (UTM(EU89): 33V 67766, 774) notert: krattfiol *Viola mirabilis* (på jord oppunder bergforten. Sett flere steder, tildels ganske mange eksemplarer.). Ellers: skogvikke *Vicia sylvatica*, teiebær *Rubus saxatilis* (begge ganske vanlige ellers i lia).

260 m o.h.: sig med bla. harerug *Bistorta vivipara*, jåblom *Parnassia palustris*, tettegras *Pinguicula vulgaris*.

290 m o.h.: åkersnelle *Equisetum arvense*, hestehov *Tussilago farfara*, svartstarr *Carex atrata* (kjempeeksemplar), gulstarr *C. flava*, enghumleblom *Geum rivale*.

300 m o.h.: lusegras *Huperzia selago*, linnea *Linnaea borealis*.

350 m o.h.: huldregras *Cinna latifolia* i bjørkeskog ved kanten av ur i lag med bla. skogstjerneblom *Stellaria nemorum*, bringebær *Rubus idaeus* (V/Kristianløa UTM(EU89): 33V 67762, 775).

370 m o.h. ved bergfoten over ura (går vestover): lodnerubom *Draba incana* (på berg) og mysegras *Milium effusum* (frodig under berget).

390 m o.h.: hvitsoleie *Ranunculus plataniifolius* (funnet flere steder).

400 m o.h.: storklokke *Campanula latifolia* (funnet hist

og her) og mengder (!) av huldregras *Cinna latifolia*.

420 m o.h.: antakelig selje/svartvier-hybrid *Salix cf. nigricans x caprea* (svartner som tørr, blanke blad).

450 m o.h. Går vi fram på kanten mot Hagafossbekken (UTM(EU89): 33V 67764, 772) og tilbake. Noterer berggull *Erysimum hieracifolium* (ca. 50 m Ø f bekken, sett et-partre andre steder også) og grønnkurl *Coeloglossum viride* (i et parti med lågurtbjørkeskog). Klatrer opp mot øst, mot Storaskori (UTM(EU89): 33V 67762, 773).

490 m o.h. I berg noterer vi fjellnøkleblom *Primula scandinavica* (sett noen få steder høyt oppe), bakkesøte *Gentiana campestris* (bare sett her), turt *Cicerbita alpina*, fjellfiol *Viola biflora*, fjellarer *Cerastium alpinum* (hist og her på berg), kattefot *Antennaria dioica*.

Kleppagrovi 550 m o.h. (UTM(EU89): 33V 67759, 775) flekkmure *Potentilla crantzii*, fjellsmelle *Silene acaulis*, geitsvingel *Festuca vivipara*.

Like øst for Kleppagrovi ca. 545 m o.h. masser av huldregras *Cinna latifolia*, trollbær *Actea spicata*.

Raveltagrovi øvst under bergene 520 m o.h. (UTM(EU89): 33V 67757, 777): hvitsoleie *Ranunculus plataniifolius*, hestehov *Tussilago farfara*, fjellbuske *Deschampsia alpina*, kastanjesiv *Juncus castaneus*.

Nedover langs V-kanten av Raveltagrovi notert kratfiol *Viola mirabilis* i mengde på 460 m o.h og maurarve *Moehringia trinervia* under en berghammer.

Kvittaskori 420 m o.h. (UTM(EU89): 33V 67759, 777) strutseving *Matteuccia struthiopteris* (ikke vanlig i lia), turt *Cicerbita alpina*, huldregras *Cinna latifolia*. I berg: fjellarer *Cerastium alpinum*.

Ved rasten på ca. 470 m o.h. mellom Storaskori og Skaffaskori (UTM(EU89): 33V 67762, 774): trollbær *Actaea spicata*.

På nedturen noteres huldregras *Cinna latifolia* ned til 270 m o.h (arten er stedvis dominerende og ganske vanlig over 400 m). Andre store gras som er lokalt dominerende, særlig i øvre del av liene er skoggrøkkvein *Calamagrostis purpurea* og strandrør *Phalaris arundinacea*.

10. september: Dagstur til Gullfjellet

Denne turen måtte dessverre avlyses fordi interessen var for liten. Styret vil komme tilbake med tilbud om fjelltur i senere program.

Sunnhordland Botaniske Forening Årsmelding

Styret i 2006

Styret i 2006 har vore samansett slik: Leiar: Kristen Benonisen, kassarar: Per Fadnes, styremedlemmer: Magnus Folgerø, Kari Hope, Reidar Lønn, Kristin Sætre. Styret har hatt 2 møte. Laget har i 2006 hatt 56 betalende medlemmer.

Årsmøtet vart halde torsdag 9.mars.

Etter årsmøtet syntte Magnus Johan Steinsvåg lysbilette og heldt føredrag om emnet: «Landskapet fortel. Natur og kultur i Hystadmarkjø».

Turar i 2006

1. Onsdag 10.mai. Fellestur med Stord Sogelag og Sunnhordland Folkemuseum til Hystadmarka. Ca. 50 deltakarar.
2. Søndag 28.mai. Orkidetur til Onarheim, Tysnes. 7 delakarar.
3. Onsdag 31. mai. Botanikk-tur for born i Gullberg. 11 deltakarar
4. Søndag 18.juni. Villblomstens dag. Berge-området, Bømlø. 32 deltakarar.
5. Søndag 20. august. Tveitabotn naturreservat, Kvinnerad. 7 deltakarar.
6. Onsdag 27.september. Sopptur Vatnadalen. 12 delakarar.

Andre aktivitetar

Per Fadnes sit som medlem av sentralstyret i Norsk Botanisk Forening.

Kristen Benonisen (som representant for laget vårt) og Per Fadnes (som medlem av sentralstyret) var på landsmøte for den nasjonale foreninga. Dette skjedde på Bolærne 19.-21.mai.

Julemøtet

Julemøtet vart arrangert torsdag 30.november i Hagerupshuset. Jan Rabben viste lysbilete og heldt føredraget: «Dolomittane og Alpane. Eit botanisk paradys». Utlodging og matøkt. 20 personar tok del i denne herlegheita.

Heimeside på internett

Me minnar igjen om laget si heimeside. Adressa er: http://www.hsh.no/lu/nat_fag/botfor (bruk helst nettlesaren Explorer). Nytt heimesida for å halde deg oppdatert om kva som skjer i laget.

Ekskursjoner**10. mai til Hystadmarka naturreservat, Stord**

Denne turen var et samarbeid med Sunnhordland Folkemuseum og Stord Sogelag. Om lag 50 deltakere møtte opp denne vakre maikvelden. Turlleder Anders Lundberg tok oss med gjennom området, hovedsakelig på den idylliske gruset gangveien som bukte seg gjennom. Bakgrunnen for vern av området er den store svartorskogen vi finner her, bare noen få meter over havnivå, og derfor beliggende på tidligere havbunn. I tillegg til svartor *Alnus glutinosa* har vi store bestand av ask *Fraxinus excelsior*, furu *Pinus sylvestris* og kristtorn *Ilex aquifolium*. Det er en ung skog, boring har gitt aldersbestemmelser rundt 60 år både for svartor og furu (på en haug med bronsealderrøys). Vi er nemlig på gammelt stølsområde; for eksempel Mjelkeviko viser dette. Skogbunnen er på denne årstiden dekket av store matter med hvitveis *Anemone nemorosa*. Ellers: krypsoleie *Ranunculus repens*, småvasshår *Callitriche palustris*, kusommer *Primula vulgaris*.

I Straumen (en gjengroingspoll) er et stort bestand av havsivaks *Scirpus maritimus*; denne tåler salt. Flere av turdeltakerne forteller at de gikk på skøyter her i barndommen og at «skøytebanen» har blitt markert mindre. Fra Apalvikjo er det ved springflo innløp til Straumen. I området

rundt fins pors *Myrica gale*. Den produserer, tilliks med svartor, sitt eget nitrogen i samliv med en sopp, *Frankia*, som lever i knoller på røttene.

I vika etter Mjelkevikjo finner vi dvergålegress *Zostera noltii*, som er svært sjeldent (Lundberg: hadde trolig større utbredelse for eksempel for 7000 år siden, varmetid etter istida)

Området har også mange bronsealderrøys, samt en kolerakirkegård (om lag 1850). Her var mangt av interesse, dette får greie seg.

Kristen Benonisen

28. mai til Onarheim og Skorpo, Tysnes

Bare 7 personer hadde møtt opp på fergekaien til på Jektevik denne søndagsmorgenen. Målet var å få oppleve kvit skogfrue *Cephalanthera longifolia* i blomst på Onarheim på østsiden av Tysnes. Vi hadde avtale med familien Hjartaker som hadde ryddet kaien for å ta i mot biler fra Stord. Den kvite fruen står litt vanskelig til i en bratt edellauvskog med mye løs jord og stein. Det kreves dermed litt innsats for å nå fram til den. Men, etter litt klatring i den tette skogen, sto den da der og lyste mot oss med sine vakre kvite blomster. Vi var nok kommet i rett tid, for hos mange av plantene var blomstringen på hell. Det var likevel mange nok som sto i sin fineste prakt. Vi talte 43 enkeltplanter i området. Vi fant planten hovedsakelig i den mest lysåpne delen av skogen.

I området er det tett skog som består av ulike lautre med bl.a. edellauvtre som lind *Tilia cordata* og alm *Ulmus glabra*. Feltskikket er dominert av skyggetålende planter, bl.a. ramløk *Allium ursinum*, som dekket store deler av området og som også gjorde luktopplevelsen noe spesiell. Ellers kan nevnes arter som kristorn *Ilex aquifolium*, firblad *Paris quadrifolia*, grov nattfiol *Plantanthera chlorantha*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum* og myske *Galium odoratum*.

Etter en liten rast på kaien med matpakke og termos dro vi tilbake igjen mot Skorpo. Veien på østsiden av Skorpo helt til Laukhammar er en sammenhengende edellauvskog. Vi gjorde en del stopp langs vegen og noterte hva vi fant. Av interessante arter kan nevnes alm *Ulmus glabra*, ask *Fraxinus excelsior*, blankburkne *Asplenium adiantum-nigrum*, murburkne *A. ruta-muraria*, falkebregne *Polystichum aculeatum*, junkerbregne *P. braunii*, taggbregne *P. lonchitis*, hengeaks *Melica nutans*, krossved *Viburnum opulus*, kusymre *Primula vulgaris*, sanikkel *Sanicula europaea*, skjellrot *Lathraea squamaria*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, spansk kjøvel *Myrrhis odorata*, stortveblad *Listera ovata*, stor trollurt *Circaea lutetiana* og vårmarihand *Orchis mascula*. Ved et seinere besøk i august 2006 ble det også funnet ormetunge *Ophioglossum vulgatum* i området. Denne er blitt rødlisteart i den siste rødlisten og er sjelden i Sunnhordland.

Per Fadnes

31. mai: botanikkur for barn i Gullberg, Stord

I 2006 ville vi i foreningen prøve med å arrangere en botanikkur som var spesielt myntet på barn. Vi gjorde god forarbeid både med befaring i forkant og med å lage enkle oppgaver til barna. Målet var å fokusere på vanlige

planter gjerne der en kunne knytte noe spennende til planten. Området er rikt og vi finner de fleste treslagene her. Vi hadde laget ark med bilde av treslagene som barna skulle finne.

Oppmøtet til turen var ikke så godt som vi hadde håpet. Totalt hadde vi 11 deltakere, herav 6 barn. De fleste barna var ganske små, så det ble begrensende hva en kunne ta med av informasjon om plantene. Vi koste oss imidlertid i det fine været, fikk en fin tur i langsomt tempo og fikk sett på mange fine planter og forhåpentlig vekket en viss botanisk interesse hos barna.

Per Fadnes

20. august til Tveitabotn naturreservat, Kvinnherad

Vernet av Hordaland Fylke som ledd i verneplanen for barlind. Området heller bratt mot sør og er er således godt eksponert for solinnstråling. Området har altså markert innslag av til dels storkvokst barlind *Taxus baccata*. I tillegg rogn *Sorbus aucuparia*, furu *Pinus sylvestris*, bjørk *Betula pubescens*, osp *Populus tremula* og varmekjære innslag som alm *Ulmus glabra*, eik *Quercus robur*, hassel *Corylus avellana*. Ellers vivendel *Lonicera periclymenum*, linnea *Linnea borealis*, tyttebær *Vaccinium vitis-idaea*, blåbær *V. myrtillus*, blåtopp *Molinia caerulea*, røsslyng *Calluna vulgaris* og en rad med bregnearter: smørtelg *Oreopteris limbosperma*, einstape *Pteridium aquilinum* ssp. *latiusculum*, hestespreng *Cryptogramma crispera*, hengeving *Phegopteris connectilis*, bjørnekam *Blechnum spicant*, raggtelg *Dryopteris affinis*, fugletelg *Gymnocarpium dryopteris*, geittelg *Dryopteris dilatata*, skogburkne *Athyrium filix-femina*. Av sopp nevner vi: ildkjuke *Phellinus igniarius* (på osp), knuskjuke *Piptoporus betulinus* (på bjørk), knuskjuke *Fomes fomentarius*, gul potetroyksopp *Scleroderma citrinum* og diverse kremler *Russula* spp.

På myr (ved vatn på flate rett under den sørvendte lia) finner vi arter som molte *Rubus chamaemorus*, tranebær *Oxycoccus palustris*, rome *Narthecium ossifragum*, flaskestarr *Carex rostrata*, rund soldogg *Drosera rotundifolia*. 7 deltakere.

Kristen Benonisen

27. september: sopptur i Vatnadalen

Tolv deltagere hadde møtt opp på sandtaket på Øvre Økland denne onsdags ettermiddagen. Alle var utstyrt med korg og utstyr for å plukke sopp. Det hadde vært tørt og forhåpningene om å finne mye sopp var ikke helt til stede. Vi vandret fra sandtaket mot Vatnadalen der en finner både naturlig furuskog og plantet granskog. I granskogen dukket det opp en del traktantareller, slik at behovet for matsopp ble stettet hos dem som hadde dette som mål. Ellers ble det funnet de mest vanlige artene, uten de store overraskelsene. Noen av artene som ble funnet: Kantarell *Cantharellus cibarius*, traktantarell *C. tubaeformis*, blek piggsopp *Hydnum repandum*, furumatriske *Lactarius deliciosus*, besk rørsopp *Boletus calopus*, ildrørsopp *Boletus luridus*, skjellstorpigg *Sarcodon imbricatus*, olivenbrun vokssopp *Hygrophorus olivaceoalbus*, sotsvokssopp *H. camarophyllus*, kokosriske *Lactarius glycosmus*, giftkremler *Russula emetica*.

Per Fadnes

Rogalandsavdelingen Årsmelding

Rogalandsavdelingen har i 2006 hatt 87 medlemmer, 29 A-medlemmer, 49 B-medlemmer og 9 C-medlemmer, en økning på i alt 4 medlemmer. Medlemskontingent: A-medl. kr. 300, B-medl. kr. 90, C-medl. kr. 50, Styret har i 2006/2007 hatt følgende sammensetning: Formann: Gaute Slaattebræk, nestformann: Svein Imsland, sekretær: Styrk Lote, kasserer: Ingrid H. Engesland, varamenn: Inger Marie Paulsen og Torfinn Reve. Ekskursjonskomite for 2006/2007: Svein Imsland (formann), Ove S. Førland, Leiv Krumsvik, Styrk Lote, Inger Marie Paulsen, Torfinn Reve, Signe Slagstad og Gaute Slaattebræk. Revisor: Jonas Nygård.

Følgende innemøter er arrangert:

- 19.10.06 Svein Imsland hadde kåseri kalt: «Hva jeg har funnet av botaniske godbiter på mine mange reiser i sommer».
- 16.11.06 Lysbildekåseri av Styrk Lote kalt: «Ka eg såg av botanikk på ein blomstertur til Færøyane – pluss litt i Norge».
- 14.12.06 Tradisjonelt julemøte hvor medlemmer viste bilder fra foreningsturer og fra egne turer i inn- og utland.
- 8.2.07 Ove S. Førland og Leiv Krumsvik holdt denne kvelden et kåseri kalt: «Botaniske godbiter fra Steigen i Nord-Norge».
- 20.02.07 Kåseri med Roger Halvorsen kalt: «Kåseri bygget over hekseplanten bulmeurt».
- 8.03.07 Kåseri av Per Inge Berge kalt: «Hva Suldal har å by på av storslått natur og planteliv og av Gaute Slaattebræk kalt: «Strandplanter å se i i juli i Lisboa i Portugal». Lokalt årsmøte.

I samarbeid med Stavanger Turistforening har Botanisk Forening arrangert turene på villblomstenes dag foruten 3 naturlostur.

- 25.04.06 Kveldstur i Mosvannsparken i Stavanger. Turleder: Svein Imsland
- 22.05.06 Kveldstur til Melingsholmen i Tananger. Turleder: Torfinn Reve
- 19.06.06 Villblomstenes dag. Følgende to turer ble arrangert: Blomstervandring langs Hålandsvatnet i Stavanger. Turledere: Inger Marie Paulsen og Gaute Slaattebræk; Blomstertur i Rogaland Arboret i Sandnes. Turleder: Styrk Lote
- 25.06.06 Søndagstur til Lysebotnen. Turleder: Ove Førland
- 16.07.06 Søndagstur og solblomsttur til Funningsland i Hjelmeland. Turleder: Leiv Krumsvik
- 15.08.07 Kveldstur i østre bydel i Stavanger. Turleder: Svein Imsland
- 20.08.07 Søndagstur til Borgøy i enden av Hervikfjorden. Turleder: Inger Marie Paulsen
- 17.09.06 Søndagstur og sopp- og mosetur til Røssdalen i Forsand. Turledere: Leiv Krumsvik og Ove S. Førland

På villblomstenes dag ble det arrangert to turer i Rogaland. Turene ble kunngjort i Grobladet, i aktivitetsprogrammet til Stavanger turistforening, i Sandnesposten og i Nordvesten, i PLUSS i Stavanger Aftenblad og med plakatooppslag i butikker. I alt deltok 34 personer. I Arboretet ble turen gjennomført i overskyet vær. Ved Hålandsvatnet ble det derimot etter hvert kraftig regnvær og mange søkkvåte turdeltakere. Mange lot være å delta ved Hålandsvatnet på grunn av småregn ved start og dårlige værutsiktene for resten av dagen.

Ekskursjonsreferater

25. april: kveldstur i Mosvannsparken, Stavanger

Noe av formålet med denne tidlige varturen var å se blomstringen av prydbriungebær *Rubus spectabilis*. Dette er prydbusk som har spredd seg rundt det meste av Mosvannet, og er et vakker skue når den blomstrer med store rosa blomster på bar kvist. Den kalde våren snøt oss imidlertid for den opplevelsen, for ingen busker var kommet i blomst. I 2005 blomstret den på denne tiden.

Det har tidligere vært arrangert botaniske turer ved Mosvannet, men aldri så tidlig som dette. Men om våren lurte oss, så fikk vi likevel med oss forskjellig annet. På veien fra P-plassen til Mosvannet passerte vi en blomstrende *Pieris japonica*, en 2 m høy busk som virkelig lyste opp i vårvelden. De første «ville» blomstene som tok imot oss ved Mostun var hagelerkespore *Corydalis solida* og vårkål *Ranunculus ficaria* ssp. *ficaria*. Langs vannet nedenfor Kunstmuséet blomstret hvitpestrot *Petasites albus* og japanpestrot *P. japonicus*. Ved Mosvangen blomstret hvitveis *Anemone nemorosa* og tusenfryd *Bellis perennis*. Innplantet langs turstien på østsiden av vannet sto påskeliljer *Narcissus pseudonarcissus*, på rekke og rad. I bøkeskogen på nordsiden av vannet så vi russeblåstjerne *Othocallis siberica* og krokus *Crocus vernus* i blomst. Tar vi med selje *Salix caprea*, som blomstret på sitt vis, så har jeg nevnt det vi så av blomstring. Av blomsterplanter som ikke var kommet i blomst så vi villtulipan *Tulipa sylvestris*, ormrort *Bistorta major*, ramsløk *Allium ursinum*, sakalinslirekne *Fallopia sachalinensis* og i vannkanten sverdlije *Iris pseudacorus*. I anededammen så vi de skjøre fjorårsrestene av takrør *Phragmites australis*, bred dunkjevle *Typha latifolia* og sjøsivaks *Schoenoplectus lacustris*. Mosvannsparken er ellers kjent for sin fine bøkeskog. Langs vannet fant vi en rekke *Salix*-arter, bl.a. rødpil *Salix purpurea*, sølvpil *S. alba* var. *sericea* og skjørpil *S. fragilis*, i tillegg til vanlig selje *S. caprea*. De 14 deltakerne fra Stavanger Turistforening og Botanisk forening hadde en interessant omenn noe hustrig vårveld.

Svein Imsland

22. mai: kveldstur i Melingsholmen, Tananger, Sola.

I seglskutetida var Tananger ein stad der losane heldt til. Kysten utanfor Jæren var farleg. Det var og utførsel av hummer. Turen starta der ein del av holmen var sprengt bort. Her var raudsvingel *Festuca rubra* og selje *Salix caprea* dominerande artar. Eit særstyn var tindved *Hippophaë rhamnoides*, som nok er komen til Rogaland for å bli.

Eit område, som før må ha vært beitemark, hadde

mykje mjørdurt *Filipendula ulmaria*, ramslauk *Allium ursinum* og kusymre *Primula vulgaris*. Mjørdurt vert fremja av beite. For dei to andre er det motsatt.

Svaberga var meir interessante. Her dominerte og raudsvingel *Festuca rubra* ssp. *rubra*, men i tillegg fanns strandkvann *Angelica archangelica* ssp. *litoralis*, strandsmelle *Silene uniflora*, kystgrisøyre *Hypochoeris radicata* og fjørekoll *Armeria maritima* ssp. *maritima*. Eit litt kalkkritt parti hadde mykje blåstorr *Carex flacca*, men og gulmaure *Galium verum* ssp. *verum*, brunrot *Scrophularia nodosa*, smørbutikk *Sedum telephium* ssp. *maximum*, blankburkne *Asplenium adianthum-nigrum*, murburkne *A. ruta-muraria*, blodstorkenebb *Geranium sanguineum* og skogstorkenebb *G. sylvaticum*. Ei svær bergflette *Hedera helix* hadde mykje bær. Det må vel skuldast varmare klima.

Inne på holmen var det mest røsslyng *Calluna vulgaris* og einer *Juniperus communis* ssp. *communis*. Elles fanns bråtestorr *Carex pilulifera*, finntopp *Nardus stricta*, vivedel *Lonicera periclymenum*, tepperot *Potentilla erecta*, klokkeling *Erica tetralix* og meir bergflette. Det må nemnast at denne vegetasjonstypen er blitt sjeldnare i dette tett befolka området. Der var og hageplanten bulkemispel *Cotoneaster bullatus* og svarturbær *Aronia* sp. som er dyrka. Ei lita myr hadde duskull *Eriophorum angustifolium* ssp. *angustifolium*, grøftsoleie *Ranunculus flammula* og rome *Narthecium ossifragum*. Ein vindslippt og krypande villapal *Malus sylvestris* tyder på at arten er svært gammal på staden. Tilbake i steinbrotet fann me i tillegg rynkerose *Rosa rugosa*, engkarse *Cardamine pratensis*, tettegras *Pinguicula vulgaris*, perlevintergrønn *Pyrola minor* og åkersnelle *Equisetum arvense*.

Mellom brusteinane i Tananger havn var det mykje dvergsmyle *Aira praecox*. Tjue deltakarar var med.

Torfinn Reve

25. juni til Lysebotn, Forsand.

Flere av deltakerne hadde allerede tatt turen inn med bil på lørdag for å finne områder som var mest planterike, og på søndag møtte vi resten av deltakerne på kaien i Lysebotn, lengst øst i Lysefjorden. Vi brukte så bil inn Lyse dalen til et område som lå ca. 1,5 km opp i dalføret. Dette området besto av fuktig gråorskog på sørsiden av Lyseelva, med store steinblokker inne i skogen og på elvebredden. Her ble det registrert myrmjølke *Epilobium palustre*, ragtgelg *Dryopteris affinis*, junkerbregne *Polystichum braunii*, skjørlok *Cystopteris fragilis*, skogstjerneblom *Stellaria nemorum*, storfrytle *Luzula sylvatica*, trollurt *Circaea alpina*, sumphaukeskjegg *Crepis paludosa*, hegg *Prunus padus* ssp. *padus*, og rike bestander av maigull *Chrysosplenium alternifolium*. Den høye luftfuktigheten ga gode betingelser for moser som krusfagermose *Plagiomnium undulatum*, stortaggmose *Atrichum undulatum*, kysttornemose *Mnium hornum*, krokodillemose *Conocephalum conicum*, berghinnemose *Plagiochila porelloides* og i elva kjølelvemose *Fontinalis antipyretica*. På grein av gråor vokste svartbevre *Exidia glandulosa*.

På tur ned langs vei vestover i dalføret ble det registrert grov nattfiol *Platanthera montana* og lind *Tilia cordata*.

På plenflata helt nede ved fjorden i Lysebotn og nord for fergeleie dro vi kjensel på apotekerkattost *Malva sylvestris*, bitterbergknapp *Sedum acre*, blåmunke *Jasione montana*, norsk mure *Potentilla norvegica* og hjulblekksopp *Coprinus plicatilis*. Helt nord i Lysebotn var det en liten naturlig strandeng med hestehavre *Arrhenatherum elatius*, skjoldberar *Scutellaria galericulata* og strandkvann *Angelica archangelica* ssp. *litoralis*. Siste del av botaniseringen ble foretatt vestover langs en gammel anleggsvei som var sprengt ut i fuktig bergvegg på nordsiden av fjorden og ca. 700 m vestover, her vokste mer varmekjære arter som breiflangre *Epipactis helleborine* (ca. 30 stk i tidlig blomst), raggteleg *Dryopteris affinis*, krossved *Viburnum opulus*, rognasal *Sorbus hybrida*, bakkestjerne *Erigeron acer* ssp. *acer*, bergfrue *Saxifraga cotyledon*, bergmjølke *Epilobium collinum*, brunrot *Scrophularia nodosa*, loppestarr *Carex pulicaris*, nattfiol *Platanthera bifolia*, prestekrage *Leucanthemum vulgare*, begerhagrtorn *Crataegus rhipidophylla* var. *rhipidophylla*, kystmarikåpe *Alchemilla xanthochlora* og stakekarse *Barbarea stricta*.

De 7 deltakerne registrerte til sammen 183 plantearter.

Ove S. Førland

16. juli til Funningsland i Hjelmeland

Solblom *Arnica montana* er i tilbakegang i Rogaland, så vel som i resten av landet. Det var derfor 10 spente botanikere som ankom Funningsland for å få se denne etterhvert så sjeldne planten. Botaniseringen foregikk på ståtteeng og langs sti ved myrdrag. Hovedformålet med turen var å se hvor mye solblom som sto på den gamle enga. Me kom til 50 planter – fleire i knoppstadiet og andre med berre rosett, eller avblomstret, mens noen sto med utsprungne blomster (355 moh.).

I alt ble det funnet 107 forskjellige planter, og nevnes kan: mjuk kråkefot *Lycopodium clavatum* ssp. *clavatum*, kvitbladstiel *Circium heterophyllum*, myrmjølke *Epilobium palustre*, nattfiol *Platanthera bifolia*, sliresstorr *Carex vaginata* ssp. *vaginata*, småengkall *Rhinanthus minor* ssp. *minor*, småtranebær *Oxycoccus microcarpus*, åkerminneblom *Myosotis arvensis*.

Følgende lav ble funnet: fokklav *Haematomma ventosum* og vardelav *Umbilicaria arctica*.

Etter ein kort rast i fint vær, tok me turen ned til ei bukt i Funningslandsvatnet. Her blei det registrert 72 karplanter – bl.a. botnegras *Lobelia dortmanna*, mjukt brasmegras *Isoetes echinospora*, stivt brasmegras *I. lacustis*, evjesoleie *Ranunculus reptans*, flotgras *Sparganium angustifolium*, karve *Carum carvi*, lappvier *Salix lapponum*, tusenblad *Myriophyllum alterniflorum*.

De 9 deltakerne hadde en finfin søndagstur.

Leiv Krumsvik

15. august: kveldstur i Østre bydel i Stavanger

Dette skulle være en bytur hvor vi ville se hvilke viltvoksende blomsterplanter som fantes i bydelen som har mye gammel bebyggelse.

Turen startet ved parkeringsplassen på Varden kirke. Der vokste det byvortemelk *Euphorbia peplus*. Dette er en

plante som tidlige nærmest var fraværende i Stavanger, men som de siste årene har dukket opp flere steder. Prikkerikum *Hypericum perforatum* ble også funnet ved p-plassen.

Turen gikk så til Midjord Stadion hvor det i grusen ved volleyballbanen vokste musekløver *Trifolium dubium* og ballastsviv *Juncus tenuis*. Nedover mot Ramsvik ble det funnet pengeurt *Thlaspi arvense*, dagfiol *Hesperis matronalis*, tofrøvikke *Vicia hirsuta*, bergmynte *Origanum vulgare*, honningurt *Phacelia tanacetifolia* (de to sistnevnte var hagerømlinger.)

I en veikant ved Varden, ble det funnet åkerveronika *Veronica agrestis*, en plante som ikke er vanlig i Rogaland. Oppe på Varden vokste det mye søtkirsebær *Prunus avium* (det var bare kirsebærene som manglet). I skogen som omkranset Varden vokste det blant annet kristtorn *Ilex aquifolium* og vintereik *Quercus petraea*. Videre langs turstien fant vi kystgrisor *Hypochoeris radicata*, skrubbar *Cornus suecica*, maiblostm *Maianthemum bifolium*, revebjelle *Digitalis purpurea*, harestarr *Carex ovalis*, engrevehale *Alopecurus pratensis*, svartknoppurt *Centaurea nigra*, kystbergknapp *Sedum anglicum*, dielsmispel *Cotoneaster dielsianus* og fagerperikum *Hypericum pulchrum*.

De 17 deltakerne fra Turistforeningen og Botanisk forening hadde en fin sensommerkveld i selskap med blomstene.

Svein Imsland

20. august til Borgøy i Tysvær kommune

Øya har ingen fastlandsforbindelse, bare 16 fastboende og grusveier uten biltrafikk. Maleren Lars Hertervig ble født her i 1830 og bodde her de første sju årene av livet sitt.

Vi startet botaniseringen ved vertshuset, der vi ble satt i land av skyssbåten. Så gikk noen av oss kulturstien forbi Hertervigs minneplakett og til Øynarvågen i nord. Andre tok veien til Østabøvik og undersøkte svabergene på sørsiden av øya.

Dette er noe av det vi registrerte: blodtopp *Sanguisorba officinalis* og stormaure *Galium album* vokste tørt i veikanten, mens en stor bestand fredløs *Lysimachia vulgaris* hadde funnet et ideelt voksested i en fuktig bergsprekk ned mot Hattarvågen. I ung løvskog like ved fant vi raggteleg *Dryopteris affinis*. Langs en bekk som rant ut i Hattarvågen vokste kystmaigull *Chrysosplenium oppositifolium* og ramsløk *Allium ursinum*. På vei nordover gikk stien gjennom tett løvskog med hasselkratt, og her kom vi over ca 20 eksemplarer av breiflangre *Epipactis helleborine*. I flere av de fuktige sigene noterte vi oss skogfredløs *Lysimachia nemorum*. Så kom vi inn i blåbærfuruskog, et typisk Hertervig-landskap. Her vokste store, gamle barlinder *Taxus baccata*, en liten bestand klokkevintergrønn *Pyrola media* og en tue gulstarr *Carex flava*. I fjæra i Øynarvågen på nordsida av øya fant vi havstarr *Carex paleacea*, musestarr *Carex serotina* ssp. *pulchella* og småhavgras *Ruppia maritima*.

Sammen med funnene et medlem av NBF gjorde i juli 2005 har vi nå registrert 240 karplanter på Borgøy. Det var 21 deltakere med på turen.

Inger Marie Paulsen

17. september til Røssdalen, Forsand kommune

Deltakerne brukte felles bil inn til P-plass ved ytre del av Røssdalen. Formålet med turen var å se etter sopp og mose. Ytre og vestre del av Røssdalen har en fin bestand med hassel *Corylus avellana*, og her ble registrert hasselriske *Lactarius pyrogalus*. Under fuktig og noe næringsrikt berg i vestre ende av Røssdalsvatnet vokste det gullhårpose *Breutelia chrysocoma*, mattehutremose *Marsupella emarginata* og pelssåtemose *Campylopus atrovirens*.

Videre gikk vi på en gammel ferdsels-/driftevei langs nordsiden av Røssdalsvatnet inn til de gamle utslåttene på elveslettene på østsiden av vatnet, kote 132m. Langs vei ca. 150m øst fra utløpsosen til Røssdalsvatnet fant vi prikkperikum *Hypericum perforatum* og hestespreng *Cryptogramma crispa*. På en steinblokk helt i nordøstre ende av Røssdalsvatnet vokste det lodnebrøgne *Woodsia ilvensis*, olavsskjegg *Asplenium septentrionale*, svartburkne *A. trichomanes* og bergmjølke *Epilobium collinum*.

I løvskogli med dominans av bjørk i vestre ende av elvesletta vokste det grå ringlaus fluesopp *Amanita vaginata* og fløyelsrørsopp *Boletus subtomentosus*. I sørvendt edelløvskogli inne ved elvesletta i Røssdalen, bestående av alm *Ulmus glabra*, ask *Fraxinus excelsior*, lind *Tilia cordata*, hassel og med svartor *Alnus glutinosa* og hegg *Prunus padus* på fuktige steder i den flate dalbunnen vokste svartrandkjuke *Bjerkandera adusta* og teglkjuke *Daedaleopsis confragosa* på lind. På hassel rustkjuke *Phellinus ferruginosus*, vifterykesopp *Plicatura crispa*, ryemose *Antitrichia curtispicula*, kystbustehette *Orthotrichum lyelli* og vrengefellmose *Neckera pumila*.

Deltakerne krysset deretter elveslette og elv mellom Indravatnet og Røssdalen til skog av bjørk *Betula pubescens*, hassel og osp *Populus tremula*. På død stamme av osp vokste ospeildkjuke *Phellinus tremulae* og sotegg *Enteridium lycoperdon*. Noen av deltakerne tok seg så opp en nordvendt, fuktig skogli med dominans av grov bjørk og hegg med store steinblokker i retning rasvifte fra Middagsbekken, heggetraksopp *Clitocybe geotropa*, rimsopp *Rozites caperata*, rynkehette *Mycena galericulata*, grå jordmusserong *Tricholoma terreum*, storstylte *Bazzania trilobata*, småstylte *B. tricrenata*, rustmose *Tetralophozia setiformis* og storkransmose *Rhytidiadelphus triquetrus*. Under og i bratt berg øverst i rasskille fra Middagsbekken kote 220 m, skjørlok *Cystopteris fragilis*, bergfrue *Saxifraga cotyledon*, raudsildre *S. oppositifolia*, rosenrot *Rhodiola rosea*, krusfellmose *Neckera crispa*, fjelltvare *Marchantia alpestris* og gullhårpose *Breutelia chrysocoma*. I berg på vestsida og i kant av fossesprøyt-sone fra Middagsbekken, hinnebregne *Hymenophyllum wilsonii*, purpurmose *Pleurozia purpurea* og putvrimose *Tortella tortuosa*.

Hele Røssdalen var sterkt beitet av sau, noe som nok gjorde at det ikke var så mye matsopp å finne, men alle 11 deltakerne hadde en fin dag i en vakker og vill vestlandsdal som Røssdalen utgjør.

Leiv Krumsvik og Ove S. Førland

**Agder Botaniske Forening
Arsmelding**

Agder botaniske forening arrangerte 8 ekskursjoner i 2006, samt 3 turer på villblomstens dag.

Medlemstallet for 2006 er fordelt slik: 39 A-medlemmer, 28 B-medlemmer og 5 C-medlemmer, til sammen 73 medlemmer.

Agder botaniske forening har deltatt i arbeide med å lage en forvaltningsplan for narmarihand i 2006

Forvaltningsplanen for narmarihand er et samarbeid mellom Agder naturmuseum, Selskapet for Grimstad bys vel, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke og ABF.

ABF har satt fokus på narmarihanden i Grimstad og Lillesand kommune og vårt initiativ har ført til at beitedyr er fjernet fra flere øyer med narmarihand, tiltak mot gjengroing er planlagt og skjøtselstiltak vil bli iverksatt.

ABF har deltatt i Naturforskerprosjektet: Naturforskerprosjektet er et samarbeid mellom Agder Botaniske Forening (ABF) og Agder naturmuseum og botaniske hage. I 2005 og våren 2006 har ABF fått bevilgning fra Vox for å gjennomføre dette prosjektet. Agder naturmuseum og botaniske hage deltar i prosjektet ved museumspedagog Kari Fiskvatn og ABF deltar ved Beate Strøm Johansen, Asbjørn Lie og Jorunn Larsen. Vox er et nasjonalt senter for læring i arbeidslivet (eid av Kunnskapsdepartementet) og har som mål blant annet å utprøve pedagogiske metoder og heve nivået på basisferdighetene i arbeidslivet.

Formålet med prosjektet har vært å skape og utprøve undervisningsopplegg sammen med lærer og elever i deres uteskole med vekt på temaet i utkastet til ny læreplan: Eleven som forskerspire. Alt er presentert på en webside:

<http://home.no.net/botanisk/Prosjekt/Forside.htm>

Foreningshytte på Østre Randøya i Kristiansand: Foreningen har inngått en disposisjonsavtale med Kristiansand kommune om ei hytte midt i ferieparadiset i Randesundsskjærgården. Vi disponerer hytta i sammen med Norsk Zoologisk Forening og Norsk Botanisk Forening. Asbjørn Lie er representant for Agder botanisk forening i hyttekomiteen.

Styret for 2006: Leder Trond Baugen, kasserer Jorunn Larsen, sekretær Kjell Ove Sætren. Styremedlemmer: Bernt K. Knutsen, Per Arvid Åsen, Asbjørn Lie og Jon Tellef Klepsland og varamedlem Tore Torjesen.

Ekskursjoner**14. mai til Borøya i Tvedestrand kommune**

20 turglade fikk oppleve Borøya i flott maivær. Første stoppested var Hagefjordbygga som ligger rett på innsiden av Sandøya. Vi gikk opp til friområdet som ligger litt nord for Hagefjordbygga, og der ble vi møtt av store gule, tepper med vårkål *Ranunculus ficaria*. Her er det lunt og et godt jordsmonn, og vi kunne notere oss enghumbleblom *Geum rivale*, strandkvann *Angelica archangelica* ssp. *litoralis*, skogfiol *Viola riviniana*, nyresildre *Saxifraga granulata*, fuglestjerne *Ornithogalum angustifolium*, blåveis *Hepatica nobilis* og vårmarihand *Orchis mascula*, som akkurat hadde begynt blomstringen.

Helt nede mot sjøen, fant vi hele 130 søstermarihand

Dactylorhiza sambucina i blomst. De vokste inne blant kratt av slåpetorn *Prunus spinosa*, som også sto i blomst. Her registrerte vi også rognasal *Sorbus hybrida*, sølvasal *Sorbus aria*, kystgriseøre *Hypochoeris radicata*, kantkonvall *Polygonatum odoratum*, fingerstarr *Carex digitata* og jonsokkoll *Ajuga pyramidalis*. Ved parkeringsplassen vokste både gressløk *Allium schoenoprasum* og strandløk *A. vineale*.

Deretter kjørte vi til en parkeringsplass sydvest på øya, og derfra gikk vi til Dynge hvor vi spiste mat. Der fikk vi se fire storkenebb side om side, stankstorkenebb *Geranium robertianum*, blodstorkenebb *G. sanguineum*, blankstorkenebb *G. lucidum* og småstorkenebb *G. pusillum*. Etter maten gikk vi til tidligere stortingsrepresentant Astrid Gjertsens hage. Hun har opparbeidet et rikholdig hage med mange forskjellige urter, trær og busker, men hun solgte eiendommen for et par år siden.

Videre gikk vi til Sida der den gamle skipperhusbebyggelsen står. Flere av husene er flere hundre år gamle, og de fleste av skipperhusene er dessverre kun brukt som sommerhus noen uker i juli. Vi passerte noen flotte gamle hager og besøket en stor scene som var anlagt ved sjøen. Her ble Wagner inspirert til «Den flyvende hollender», og det var tiltenkt en stor konsert her, men økonomien gikk ikke i orden. Her vokste rosettkarse *Cardamine hirsuta* i grusen.

Da vi nærmet oss Borøykilen fant vi noen marianøkleblom *Primula veris* i blomst. Her vokste også gravmyrt *Vinca minor*, maurarve *Moehringia trinervia*, olavsskjegg *Asplenium septentrionale*, svartburkne *A. trichomanes*, brunrot *Scrophularia nodosa*, revebjelle *Digitalis purpurea*, knortestarr *Carex otrubae* og skjørbuksurt *Cochlearia officinalis* helt nede ved sjøen. Vi var overrasket over at tannrot *Cardamine bulbifera* vokste i store mengder på Borøya.

Tore Torjusen og Asbjørn Lie var turens fagbotanikere.

Trond Baugen

31. mai til Skjernøya i Mandal kommune

På tross av turleder Bernts opplysninger om «ikke-funn» av hvite skogfruer på Landehobde, så møtte det opp 5 optimister som mente det ville være flott med en kveldstur på Skjernøya. Knut Halvorsen, Asbjørn Lie, Kari Ruud, Kjell Sæteren og Bernt Knutsen (turleder) startet sin vandring i fint solskinnsvær fra Kapellet. Kari viste vei som kjentkvinne, og på vår vei til «hvite skogfrue-lokaliteten» noterte vi jordnøtt *Conopodium majus*, og Knut antydte at her fantes den største østligste forekomsten, en fin samling av ramsløk *Allium ursinum*.

Vi var nå kommet fram til området hvor vi skulle se etter de hvite skogfruer, og vi registrerte da de viktigste plantene vi fant: lundhengeaks *Melica uniflora*, agdestarr *Carex divulsa*, kusymre *Primula vulgaris*, blåveis *Hepatica nobilis*, flekkgriseøre *Hypochoeris maculata*, og så det vi aller mest var kommet for å se: hvit skogfrue *Cephalanthera longifolia*, til sammen talte vi opp 14 flotte vakre fruer, de fleste bare i begynnende festdrakt, men enkelte også i full skrud.

Videre ned i skråningen kunne vi beundre en fin

samling vårmarihand *Orchis mascula* (over 50), og midt i blant dem en hvit vårmarihand, og Asbjørn sikret oss dokumentasjon ved foto. Her fant vi også en stor samling flekkmarihand *Dactylorhiza maculata*, som ennå ikke var i blomst. Videre firtann *Teucrium scorodonia*, skogkløver *Trifolium medium*, maurarve *Moehringia trinervia*, engtjæreblom *Lychnis viscaria*, svartburkne *Asplenium trichomanes*, brunrot *Scrophularia nodosa*, vivendel *Lonicera periclymenum*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis* (som hadde nydelige røde blomster), liljekonvall *Convallaria majalis*, hårsveve *Hieracium pilosella* og norsk asal *Sorbus norvegica*.

Nå var det tid for kaffe og fyrstekake som Bernt spanderte, og det smakte ypperlig der vi satt og koste oss i deilig kveldsol. (Fyrstekaka som Unni hadde bakt, fikk mye skryt.)

Vi blei enige om å fortsette turen over til Båtevika, og underveis fant vi :storblåfjær *Polygala vulgaris*, smørbukk *Sedum telephium*, kornstarr *Carex panicea*, skrubbær *Cornus suecica* og slåpetorn *Prunus spinosa*.

Vi var nå kommet til et lite tjern like før Båtevika og her fant vi tranebær *Vaccinium oxycoccus*, kystmyrklegg *Pedicularis sylvatica*, bukkeblad *Menyanthes trifoliata*, og i selve Båtevika store mengder av skjoldblad *Hydrocotyle vulgaris*.

Deretter gikk vi over et område hvor lyng og småkratt var brent ned, og Asbjørn mente det var av interesse å registrere det som var kommet opp av planter etter avsviingen. Det var også i dette området et lite tjern. Vi noterte: myrhatt *Potentilla palustris*, heiblåfjær *Polygala serpyllifolia*, krypvier *Salix repens*, kattefot *Antennaria dioica*, rosenrot *Rhodiola rosea*, og på veien hjemover fant vi noen fine korsknapp *Glechoma hederacea*.

Takk til Knut og Asbjørn som tok seg av plantebestemmelser og ellers gav fra sine utømmelige kilder om vår flotte flora.

Bernt Kåre Knutsen

27. august til Heddeviki, Åraksbø, Bygland

Denne søndagen besøkte vi en for indre Agder klassisk botanisk lokalitet, Heddeviki ved Åraksbø i Bygland kommune. Heddeviki er en gammel husmannsplass med sørvest vendt beliggenhet oppunder ei bergskorte og har derfor en lun beliggenhet med lang vekstsesong. Plassen var fast bosatt fram til forrige århundreskifte, men ble holdt i hevd helt fram til 1950-årene. I dag er det Nils og Bjørg Hammer som har eierretten, og har etter initiativ fra ungdomtegnete stilt plassen til disposisjon for fremtidig skjøtsel med det mål å bedre forholdene for en del konkurransesvake og sjeldne arter. Biologiske kvaliteter utenom det vanlige er knyttet til gammel slåttemark så vel som gammel lauvingskog med alm *Ulmus glabra* og lind *Tilia cordata*. Slåtteeenga er i gjengroing, men fremdeles finnes her blant annet søstermarihand *Dactylorhiza sambucina* og engnelik *Dianthus deltoides*. Styvede alme- og lindetrær huser gode forekomster med lungenever *Lobaria pulmonaria*, sølvnever *L. amplissima* og andre krevende epifytter, og mangfoldet av kontinuitet- og varmekrevende insekter er påvist stor (pers. medd. Kai Berggren). I lauvingskogen så vi blant annet brunrot *Scrophularia nodosa*, storklokke

Campanula latifolia, trollurt *Circaea alpina* og myske *Galium odoratum*. I enga så vi kransmynte *Clinopodium vulgare*, smalkjempe *Plantago lanceolata*, gjeldkarve *Pimpinella saxifraga* og blåknapp *Succisa pratensis*. Vi var 16 fremmøtte denne regntunge dagen, der det ble påfyll med kulturhistorie gjennom anekdoter om husmannsplassen ved lokalhistoriker Bjarne Nordgarden, og med besøk til loftet på Haugen i Åraksbø.

Jon T. Klepeland

1. oktober til Fånefjell, Bygland

Skyene hang lavt og regnet pøste ned denne morgenen, men så snart alle (8) var samlet, klarnet det opp til en solrik og ikke minst varm oktoberdag. Sopp var fokus, og sopp ble det. Vi forlot straks samlingspunktet ved Storetraumen i Bygland kommune og dro til Kvitefløget ved Vormevik på vestsiden av Byglandsfjorden. Her er det en bratt, liten flekk med rik edelløvsog. Selv denne flekken kunne by på et ganske rikt utvalg middels krevende arter. Mest interessant var kanskje (rødlistestatus -98 i parentes): svart tvillingbeger *Holwaya mucida* (DC); børsteseigsopp *Marasmius cohaerens* (V); oliven rødskivesopp *Entoloma versatile* (R); hvit småfingersopp *Ramariopsis kunzei* (DC); narrepiggssopp *Kavinia himantia* (DC), grønn fluesopp *Amanita phalloides*; sølvgrå rødskivesopp *Entoloma araneosum*; blekriske *Lactarius pallidus*; hasselkjuke *Dichomitus campestris*. I alt ble det notert 55 sopparter herfra.

Deretter dro vi til Fånefjell, som kan by på den største og best utviklede lindeskogen i kommunen. Lokaliteten ligger like sør for Fånefjellstunnelen, men er lite synlig fra riksveien. Etter en kronglete start nådde vi kjernen. Lindeskogen er gammel med god forekomst av død ved og gamle trær. Marksjiktet er rikt med urter som vårerteknapp *Lathyrus vernus*, myske *Galium odoratum*, trollbær *Actea spicata* og kratfiole *Viola mirabilis*. Soppfloera er rik og variert, i løpet av ganske kort tid hadde vi notert oss minst 63 arter, derav 10 rødlistete. Noen av de mest interessante var: svartnende kantarell *Cantharellus melanoxeros* (V); lys stankflathatt *Collybia hariolorum* (V); grållilla trevlesopp *Inocybe griseoillacina* (V); gullkremle *Russula aurea* (R); silkesnyltehatt *Asterophora parasitica* (R); oliven kanelslørsopp *Cortinarius olivaceofuscus* (DC); brun jordstjerne *Geastrum fimbriatum* (DC); stubbekorallsopp *Ramaria apiculata* (R); rødflekkorallsopp *Ramaria eosanguinea*; svart tvillingbeger *Holwaya mucida* (DC); rustkjuke *Phellinus ferruginosus* (DC); olivenbeger *Chlorocoeleia versiformis*; grønnprikkpute *Creopus gelatinosus*; kakaoreddiksopp *Hebeloma edurum*; småporekjuke *Skel-etocutis nivea*; «kvaekjuke» *Ceriporiopsis resinascens*; hasselkjuke *Dichomitus campestris*. Nede ved riksveien ble det også oppdaget et stort bestand skavgras *Equisetum hyemale* i furu-hassel-skog.

Jon T. Klepeland

Telemark Botaniske Forening Arsmelding

Telemark Botaniske Forening (grunnorganisasjon i Norsk Botanisk Forening) hadde ved årsskiftet 2006/2007 198

medlemmer. I løpet av året har medlemsmassen sunket med 12.

Styrets virksomhet

Styret hadde i 2006 følgende sammensetning: Esther Broch, Bjørn Erik Halvorsen, Kåre Sundal (fra turkomiteen), Åse Halvorsen (kasserer), Trond Risdal, Grete Stendalen (1ste vara) og Anne Vinorum (2dre vara). Styret har heller ikke i år hatt fast leder og sekretær, og arbeidsoppgavene er blitt fordelt medlemmene imellom. I siste periode er det avholdt 9 styremøter. Revisor har vært Rolf Ergon. Valgkomiteen har bestått av Anne Sofie Stordalen, Bjørn Lervik og Christian Kortner.

Møter

Styret har stått for planleggingen og gjennomføringen av 10 møter. Årsmøtet ble avholdt på Dag Bondeheim, julemøtet i Sundjordet Idrettsforings lokale, og de resterende møter fant sted på Mule Varde. De innbudte foredragsholdere tok for seg følgende temaer: Nord-Troms på Tvers v/ Per Arvid Åsen, Sommerfugler og blomster v/ Leif Aarvik, Mellom stein, strender og hvite vidder v/ Jan Erik Tangen, Fjellplantenes istidshistorie i lys av nye Dovre-funn v/ Aage Paus, Gjengroing, en trussel for mangfoldet v/ Ann Norderhaug og Roger Halvorsen kåserte om «Kultur og blomster i Roma» på årsmøtet. De tradisjonelle møter med egne krefter var; Blomstrende sommerminner, «Jeg velger meg», Julemøte med minner fra sommerekursjonen og en Atlas- og syltetøykveld.

Turer

I sommerhalvåret ble det avviklet 13 turer, hvorav 2 var i samarbeid med Vestfoldavdelingen. I tillegg må nevnes Villblomstens dag og årets sommerekursjon til Lista. To kveldsturer gikk til Mælum og til Korsmyr i Dalsbygda. En helgetur til Langelim-området og med overnatting på Garvikstrondi. Resterende turer var lørdags- eller søndagsturer og gikk til: Heståsen, Brunlanes, Finnvolden i Luksefjell, Hvasser- Sønstegård på Tjømø, Holmestrand, Halle vannet, Barmsøya, Gåserud ved Myklevannet og 2 soppturer til Høydalen og Håøya. Deltagerantallet på turene har varierte fra 4 til 21.

Villblomstens dag

Villblomstens dag ble arrangert 18. juni. Det ble i alt avholdt 8 turer med 191 deltagere i Telemark. Det var arrangement følgende steder i Telemark: Drangedal (Braknesheia) 10 deltagere, Kragerø (Kjølebrønd) 22 deltagere, Notodden Heddal Bygdetun) 14 deltagere, Porsgrunn (Valleråsen) 2 deltagere, Seljord (Fra Manddal til Langlim) 90 deltagere, Siljan 15 deltagere, Skien (Stavdal) 26 deltagere og Tokke(Tangane) 12 deltagere. Telemark hadde også dette året flest deltagere på landsbasis, men nest flest turer. En stor takk til alle samarbeidspartnere. May Berthelsen har vært kontaktperson for Villblomstens dag i Vest Telemark, mens Rolf Ergon har hovedansvarlig for hele fylket.

Sommerekursjonen

Siste års sommerekursjon gikk til Lista. Tidspunktet var fra 24. juni til 1. juli. I alt 30 deltagere var med på turen.

Esther Broch sto for tilrettelegging og gjennomføringen av årets sommerekursjon, mens Bjørn Erik Halvorsen stod ansvarlig for de botaniske utflukter og i tillegg var vi så heldig å få med oss Oddvar Pedersen som kjentmann og spesialist på Listas flora. For nærmere beskrivelse av turen henviser vi til turrapporten.

Vernesaker

Rød skogfrue *Cephalantera rubra* har via Sabima fått en helt spesiell oppfølgingsstatus i Norge. TBFs medlemmer har bidratt i dette arbeidet, ved å sjekke områder der den er funnet tidligere, og også vist Even W. Hanssen (Sabima) en del av disse områdene.

Reservatene Nustad, Rognsflaugene og Røsskleiva i Bamble. TBF har kommentert endringer fra Fylkesmannens Miljøavdeling i forvaltningsplan for Nustad, Rognsflaugene og Røsskleiva og grenseendringer for Nustad og Røsskleiva.

Rød Skogfrue i Kragerø 2006 – rapport fra Jan-Åge Pedersen. Kammerfossåsen: 2 skudd, Et flott blomstrende eksemplar og et sterilt. Bjørneknuten: 5 skudd, 2 blomstrende eksemplarer og 3 sterile. Blomstringa begynte ca. 24. juni. Lite spor etter menneskelig aktivitet i områdene dette året. Lokalitetene besøkt 2 ganger under blomstringa av Jan-Åge Pedersen og Else-Liv Thorsen.

Bakkeklover på Eidanger stasjon - rapport fra Målfrid og Rolf Ergon. Som kjent disponerer vi nøkkel til stasjonsområdet, og vha. den har vi besøkt lokaliteten noen ganger i løpet av året. Som det har vært gjort tidligere har vi ryddet vekk en del andre planter, særlig nye skudd av furu og annet som på sikt ville true de litt spredte forekomstene av bakkeklover. Det samlede omfanget holder seg tilnærmet uforandret og på stort sett samme plasser, nye individer kommer til og gamle dør ut.

Den 3. november fikk Øyvind Skauli en henvendelse fra miljørådgiver Anders Thylen i Jernbaneverket. Han var interessert i bakkekloveren, men også i andre arter og andre jernanelokaliteter i området. Øyvind sendte over informasjon, med kopi til styret og til oss. Vi går ut fra at styret følger opp dette.

Etter å ha lest at bakkekloveren på Hovedøya i Oslo er landets eneste naturlige lokalitet, har vi vært i kontakt med Kristina Bjureke ved Naturhistorisk museum. Hun skriver følgende i en e-mail:

Den eneste populasjon som man tror er helt naturlig er den på Hovedøya. Men ikke heller der kan vi være helt sikre. Handel med sør kan ha medført at frø kom dit fra Sør-Sverige/Danmark i før-botanisk tidsalder.

Det er vel helst slik at bakkekloveren kom til Hovedøya med båt og til Eidanger med tog, og så kan en jo diskutere hvilken reismåte som er den mest naturlige. Og før-botanisk tidsalder må vel være før det fans fagbotanikere.

Mariskopjektet - rapport fra Harald Stendalen. Som nevnt i fjorårets skriv er de nye gjerdene på plass rundt de tre mest aktuelle vokseområdene innenfor det gamle fredede arealet. Det gamle upraktiske og svært uskjenne gjerdet er i ferd med å bli revet, og skal bli fraktet bort på frossen mark. Det er ryddet innenfor de nye gjerdene. Dette er telefoniske opplysninger fått av Statens Naturoppsyn ved Reidar Strand sist tirsdag 23-01-07.

Undertegnede har avtalt en befaring med Strand på barmark tidlig til våren. Strand er meget positiv til et fortsatt godt samarbeid med Telemark Botanisk Forening.

Kontakt er også tatt med Fylkesmannen i Telemark, miljøvernavdelingen. Leder av denne avdelingen, Morten Johannesen, har satt i gang med å få slipt opp nye nøkkelsett til TBF. Vår kontaktmann i miljøvernnavdelingen bli som før Sigmund Hansen. Hele avdelingen er villig til vår forening og våre behov og ønsker. Vi ser fram til en ny sesong og kan vel allerede nå bebude en dugnad rundt marisko-blomstringen våren 2007.

Undertegnede er for øvrig litt i tvil om hvilke personer som er spurt av styret om å være med i Versvika, selv om jeg vet at vi kan stole på den gamle dugnadsgjengen.

Økonomi

Foreningens økonomi er god. Bidraget fra Sabima til Rød skogfrue prosjektet førte til overskudd i regnskapet. Det planlegges et seminar for floravoktere og andre interesserte i år og reiseutgifter forutsettes dekket av denne tildelingen. Medlemskontingenten er fortsatt vår viktigste inntektskilde. Tilskuddene fra Porsgrunn kommune og fra lokale banker er et viktig bidrag til at vi slipper å øke medlemskontingenten. Foreningen får ikke lenger dekket annonseutgiftene til Villblomstens dag fra NBF og vi vil redusere disse utgiftene ytterligere i 2007. I desember ble det innhentet tilbud på videoprosjektør og innkjøp er gjort i januar i år.

Floraatlas

Floraatlas komitéen har bestått av Bjørn Erik Halvorsen, Roger Halvorsen og Trond Risdal.

Florakartlegging

Floraatlas for Telemark. I Floraatlas for Telemark er det, pr. 22. januar 2007, mottatt 239 registreringer for 2006. 46 av disse var bekrefteelse på tidligere registreringer. (I disse tallene er ikke registreringer av årets blomst, søterot *Gentiana purpurea*, tatt med, da dette registreringsarbeidet ikke er fullført når dette sammendraget skrives).

Disse registreringene fordeler seg på disse kommunene: Tinn (71), Seljord (42), Vinje (38), Porsgrunn (31), Bamble (18), Kviteseid (17), Kragerø (13), Skien (6), Siljan (2) og Nome (1).

De største bidragsyterne i 2006 har vært Østlandsavdelingens ukestur (86), TBF's turer (70), Trond Risdal (33) og Kåre Hombles (28).

De artene som har hatt flest registreringer er *Vadderot* *Phyteuma spicatum* ssp. *spicatum* (27), *Hårstarr* *Carex capillaris* ssp. *capillaris* (22), *Breiull* *Eriophorum latifolium* (17) og *Tranestarr* *Carex adelostoma* (14). I alt er det rapportert inn funn på 81 forskjellige karplanter.

Interessante funn:

- *Firling* *Tillaea aquatica* ble funnet ved Månas utløp i Tinnsjøen. I Telemark er den vanligvis knyttet til kystkommunene.
- *Rødsvæve* *Hieracium aurantiacum* ssp. *carpathicola* ble rapportert inn både fra Gåserud i Siljan og Finnmarksstrand i Bamble.
- *Søstermariland* *Dactylorhiza sambucina* ble funnet på

Vestre Nuke i Nome.

- Knortestarr *Carex otrubae* ble funnet på Breisand i Bamble. Den er ikke rapportert fra denne kommunen siden 1989.
- Engstarr *Carex hostiana* ble funnet i Borgeåsen i Porsgrunn og Øygardsheii i Vinje. Engstarr har bare gamle funn i Telemark.
- Vipestarr *Carex extensa* ble funnet i Soppekilen (Båten) i Kragerø. Den er ikke rapportert fra denne kommunen siden 1992.
- Rundstarr *Carex rotundata* ble funnet i Fjøsbudalen i Tinn. Den er ikke rapportert fra Telemark siden 1977.
- Elvebunke *Deschampsia cespitosa* ssp. *glauca* ble funnet ved Månas utløp i Tinnsjøen. Den er ikke rapportert fra Telemark siden 1971.

Andre interessante funn (ikke floraatlasarter):

- Hagelerkespore *Corydalis solida* ssp. *solida* ble funnet på Kleiva i Skien.
- Esetlistel *Onopordum acanthium* ble rapportert fra Stråholmen i Kragerø.
- Storbjønnskjegg *Trichophorum cespitosum* ssp. *germanicum* ble funnet i Grendalen i Tinn på 1020 m.o.h. Dette er ny høyderecord for Norge.

Det er nå utgitt ny rødliste for Norge. Vi ønsker at alle rødlista karplanter som fins i Telemark, skal være med i Floraatlasen. Dette vil bety at nye arter må inkluderes i Floraatlas for Telemark for 2007.

Krysslister. Det er i 2006 registrert kryssliste i 43 km-ruter i Telemark. Disse vil bli sendt elektronisk til Botanisk Muséum.

Belegg til Botanisk Muséum. Det er i 2005-2006 presset ca. 140 belegg av karplanter som skal leveres videre til Botanisk Muséum. I tillegg er det levert inn en del belegg av sopp.

Rødlisterapporteringer. Innrapportering av rødlistede karplanter til Sabima er i skrivende stund ikke ferdig gjennomført. Dette er planlagt gjennomført i løpet av januar og februar 2007. Det er også rapportert inn rødlistearter for sopp.

Andre saker

Årets blomst i Telemark. Søterot *Gentiana purpurea* ble valgt til årets blomst i Telemark i 2006. På Østlandsavdelingens ukestur til Tinn og Vinje ble den registrert mange steder. Også på TBF's helg i Seljord ble den funnet. Men, ellers er det få av TBF's medlemmer som har gitt tilbakemelding. Tusen takk til dem som har gitt tilbakemelding.

Det gjenstår mye kartlegging av denne arten. Vi har derfor valgt å la søterot også være årets blomst i 2007. Da vil vi også prøve å med anmodninger om tilbakemeldinger via fylkesavisene.

Listéra. Det er i år 2006 blitt utgitt to nummer av vårt medlemsblad Listéra. Listéramitteen har i år bestått av: Norman Hagen, Priscilla Hansen, Grete Stendalen og Kristin Vigander.

Mule Varde. Som «grønn» forening og medlem av Pors-

grunn Friluft- og Miljøråd (PFMR), har vi avholdt de fleste av møtene på Mule Varde, Friluft- og Naturinformasjonssenteret som eies av Porsgrunn kommune. Vi er godt fornøyde med å kunne disponere lokalene der, det er også gratis for foreningen.

I høst ble det arrangert ni «grønne onsdagskvelder». Alle kveldene var meget godt besøkt. Sammen med PFMR sto vi for den fjerde kveld. Jan Erik Tangen kåserte og viste lysbilder over temaet «Mellom stein, strender og hvite vidder».

Bedene på Mule Varde: De to bedene som er opparbeidet på Mule Varde, Her Hos Oss-bedet og ballastbedet, har i år blitt stelt og vedlikeholdt som før. Noen få arter av plantene som vokser i bedene "går ut", og må plantes inn på nytt, men stort sett greier de fleste seg bra, og kommer igjen år etter år. I Her Hos Oss-bedet finnes nå 21 arter, og i ballastbedet 43. Ballastbedet ligger like ved stien ned til stranda, og er derfor noe utsatt for "hærverk". Navneskiltene blir stadig byttet om, og en del forsvant i sommer, slik at det måtte lages nye. Ansvarlig for ballastbedet i 2006 har vært Charlotte Bakke, og for Her Hos Oss-bedet Bodil Åsheim.

Våre representanter i PFMR har i år vært Bjørn Erik Halvorsen, vara Åse Halvorsen.

Landsmøte i NBF. Det første landsmøte ble avvirket på Bolærne 20.-21.mai. Fra TBF deltok Esther Broch og Bjørn Erik Halvorsen. Referat fra møte kan fåes på forespørsel. Rolf Ergon ble valgt til sekretær i NBF. Roger Halvorsen er 2.ndre vara til styret (var ikke på valg).

Esther Broch har deltatt på møte i Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark (FNFT).

Langesund ungdomsskole. Bjørn Erik Halvorsen har vært med et par klasser fra Langesund ungdomsskole på en botanisk runde på Langesundstangen.

Kattøya. Trond Risdal og Bjørn Erik Halvorsen har vært på Kattøya i Eidangerfjorden for å sjekke om det var verneverdige planter der. Kattøya skal åpnes for almenheten ved at det etableres gangbro fra Olavsberget. Det ble ikke funnet planter som krever spesiell vernestatus, men kryssliste for øya er blitt laget.

Foreningen har vært representert på Østlandsavdelingens sommertur til Tinn og på Saltens naturlags florakartlegging i Steigen i Nordland fylke.

Hjemmeside. Det er Norman Hagen som tar seg av det tekniske og redigeringsmessige. Man har påbegynt en PDF-registrering av eldre Listéra-utgaver. Adressen er: <http://www.miclis.no/tbf/>

Ekskursjoner

30. april: blåveistur til Heståsen

Turleder: Målfrid Ergon. Vi var litt uheldige med været på den første turen for året, med regn hele dagen, men det ble en fin tur likevel. Samlet 9 deltakere parkerte på

Jarseng og gikk til Heståsen og tilbake, og Bjørn Erik endte opp med 41 arter på sin krysslister. Langs veien og seinere på Heståsen fant vi de første lerkesporene *Corydalis intermedia*, og på åsen var det også rik blomstring av blåveis *Hepatica nobilis*, tysbast *Daphne mezereum* i fin blomst og store forekomster av tannrot *Cardamine bulbifera*. Ellers så vi de vanlige vårblomstene vårpengeurt *Noccaea caerulea*, maigull *Chrysosplenium alternifolium*, marianøkkelblom *Primula veris*, gullstjerne *Gagea lutea* og vårmarihand *Orchis mascula* i blomst. Moskusurt *Adoxa moschatellina*, som det ofte er mye av, var det litt tidlig for, men de ble jo registrert. For øvrig kan det være verdt å nevne taggbregne *Polystichum lonchitis* og fingerstarr *Carex digitata*.

Den fine utsikten over Gjerpensdalen bare ante vi i skodden, i hvert fall vi som pleier å ta en vårtur til Heståsen.

Rolf Ergon

3. mai: kveldstur til Mule Varde

Fellesarrangement med Fugleforeningen. Turledere: Bjørn Erik Halvorsen og Trond Erik Silsand. Våren kom seinere i 2006. Det var bare de tidligste artene som de ca. 15 deltakerne fikk oppleve denne dagen. Håpet om at vi skulle få høre mye fuglesang gikk heller ikke i oppfyllelse. Men vi fant mye å fortelle om likevel. Blåveis *Hepatica nobilis*, hvitveis *Anemone nemorosa* og liljekonvall *Convallaria majalis* er arter som faller i smak for folk flest. Og mangfoldet av trearter i parken kan man alltid spandere noen ord på, selv om de fleste av dem denne gangen manglet løvverk. Noen fugler var det også liv i. Ellers kunne man vise rosetter av marianøkkelblom *Primula veris* og markmalurt *Artemisia campestris*. Noen mosearter ble også omtalt. Turen gikk langs naturstien som leder rundt på området.

Bjørn Erik Halvorsen

14. mai til Brunlanes

Fellestur med Larviksavdelingen. Turleder: Tor Melseth. 21 deltakere. Vi tok av sørover fra veg 301 (Helgeroa til Stavern) ved Holhjem. Parkering ved Løvfall gård. Gikk veien ned mot neste gård, hvor en liten fjellknaus med kalkfjell fanget interessen. Tok den blåmerkete stien til høyre ned langs Løvfallodden og endte på strandområdet ved Styggås.

En liten rundtur på Styggås og så videre langs kyststien vestover forbi Blåskjell og veien tilbake til parkeringen. Både Styggås og Løvfallodden er spesielle for Larvik kommune fordi fjellet her er en del av det Kambro-siluriske Oslofeltet og inneholder en del kalk. Med strålende vær, nydelig havutsikt og to raster! mye interessant å finne, ble det en flott tur.

Store mengder vårplanter: blåveis *Hepatica nobilis*, hvitveis *Anemone nemorosa*, vårkål *Ranunculus ficaria*, lerkespore *Corydalis intermedia* noe alt avblomstret. På veien nedover, langs gjerdet ved hestehavn, stor bestand av sandskrinneblom *Arabidopsis arenosa*. Hadde spredt seg en del siden sist vi var der.

På den nevnte lille fjellknausen fant vi blant annet lodnebregne *Woodsia ilvensis*, bakketimian *Thymus pulegioides*,

smalkjempe *Plantago lanceolata*, takrør *Phragmites australis*, vårstarr *Carex caryophylla*, nakkebær *Fragaria viridis*, marianøkkelblom *Primula veris*, strandløk *Allium vineale* (?) og vårarve *Cerastium semidecandrum*.

Første del av skogområdet langs Løvfall-odden var en ganske ung lønneskog, med innslag av hassel *Corylus avellana*. Ganske kortvokst vårmarihand *Orchis mascula* i mengder, skogbingel *Mercurialis perennis*, lakrismjelt *Astragalus glycyphyllos*, fingerstarr *Carex digitata*. En raritet: ca. 40 cm høy hvitveis med grønne flekker på kronbladene, ca. 5 eksemplarer. Lenger nedover til dels storvokst furu *Pinus sylvestris*, bjørk *Betula pubescens*, gran *Picea abies*, rogn *Sorbus aucuparia* og hegg *Prunus padus*. Av busker fantes krossved *Viburnum opulus*, rips *Ribes spicatum* og en del forvillet mispel *Cotoneaster* (sprikemispel *C. divaricatus* og blankmispel *C. lucidus*?), berberis *Berberis vulgaris* og lenger ut på odden dverg-mispel *C. scandinavicus* også – litt spørsmål om art (svartmispel *C. niger*?).

På selve Styggås var trefingersildre *Saxifraga tri-dactylites*, noen få halvmetre høye stjerneblom *Carlina vulgaris* fra i fjor, en del vårmarihand, takløk *Sempervivum tectorum* og lodnebregne det som var kommet.

Nede i bukten på vestsida av Styggås bakkestarr *C. ericetorum*, fjellrapp *Poa alpina*, strandvortemelk *Euphorbia palustris* så vidt i blomst, skogfiol *Viola riviniana*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis*, korsknapp *Glechoma hederacea*, nyresoleie *R. auricomus* og hundekjeks *Anthriscus sylvestris* i blomst flere steder.

Siste etappe langs svabergene var ganske artsfattige, men pytter med blomstrende bukkeblad *Menyanthes trifoliata* og duskull *Eriophorum angustifolium* og blomstrende krypvier *Salix repens* var fint å se. Villalp *Malus sylvestris*, trollhegg *Frangula alnus*, pors *Myrica gale*, slåpe *Prunus spinosa* så vidt i blomst, og nyutsprunget svartor *Alnus glutinosa* likeså.

Telemarkingene var i flertall og det satte vi fra Larvik stor pris på!

Anne Borander

28. mai til Finnvollen i Luksefjell

Turleder: Kjell Thowsen. Vi var 11 stykker som møtte fram ved Godal i Luksefjell denne fine søndagen for å ta turen til Finnvollen. Det aller beste vi kunne oppnå med denne turen var å finne søstermarihand *Dactylorhiza sambucina* på nye steder. Dette skulle vi lykkes med. Da vi var kommet inn i nordenden av Finnvollvatnet fikk vi med kikkerter se noe gult høyt oppe i lia i vest. Overbevist om at dette var vår fylkesblomst tok vi fatt på den bratte stigningen opp dit for å komme dem nær. Den flotte forekomsten som så åpenbarte seg for oss der oppe var så absolutt lønn for strevet.

Lia under var ellers ganske artsrik. Derfra nevnes firblad *Paris quadrifolia*, tannrot *Cardamine bulbifera*, liljekonvall *Convallaria majalis*, vårerteknapp *Lathyrus vernus*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, tysbast *Daphne mezereum*, moskusurt *Adoxa moschatellina*, blåveis *Hepatica nobilis*, trollbær *Actaea spicata*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis*, gullstjerne *Gagea lutea* og lerkespore *Corydalis intermedia*. Så bra med fine arter er det ikke

overalt i Luksefjell. Man skulle nesten tro man var på tur i Skiens eller Porsgrunns bynære områder.

Kjell Thowsen

7. juni: kveldstur til Stavdal i Mæhlum

Turleder: Kåre Sundal. Antall deltakere var ti. Vi startet ved parkeringsplassen ved Gåsodden og fulgte veien i retning Plassen. Langs grøftene fant vi engsnelle *Equisetum pratense*, elvesnelle *E. fluviatile*, skogsnelle *E. sylvaticum*, åkersnelle *E. arvense*, skogburkne *Athyrium filix-femina*, trådstarr *Carex lasiocarpa*, sennegras *C. vesicaria*, engkarse *Cardamine pratensis*, vinterkarse *Barbarea vulgaris*, gråor *Alnus incana*, svartor *A. glutinosa*, gjeldkarve *Pimpinella saxifraga*, tepperot *Potentilla erecta*, knollerteknapp *Lathyrus linifolius*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis*, skogfiol *Viola riviniana* og myrfiol *V. palustris*.

Etter «grøftesnokinga» var det klart for kulturmark. Stedet Plassen eies av Aud Stavdal. Hun møtte oss på tunet og fortalte litt om nærområdet. Etter en hyggelig prat fortsatte vi inn på hestebeitet rett bak husene. Å ja da, hestene var hjemme. Her fant vi lodnebregne *Woodsia ilvensis*, engfrytle *Luzula multiflora*, hengeaks *Melica nutans*, slåtestarr *Carex nigra*, gråstarr *C. canescens*, markjordbær *Fragaria vesca*, enghumleblom *Geum rivale*, myrhatt *Comarum palustre*, hegg *Prunus padus*, bjørnebær *Rubus fruticosus* coll., balderbrå *Tripleurospermum inodorum*, prestekrage *Leucanthemum vulgare*, engfiol *Viola canina*, lifiøl *V. canina* ssp. *nemoralis*, krypsoleie *Ranunculus repens*, grøftesoleie *R. flammula*, smør-bukk *Hylotelephium maximum*, bekkekarse *Cardamine amara*, snauveronika *Veronica serpyllifolia*, svartvier *Salix myrsinifolia*, myrklegg *Pedicularis palustris*, blåklokke *Campanula rotundifolia* og firkantperikum *Hypericum maculatum*.

Takk til Aud Stavdal som slapp oss inn på beitet til hestene sine.

Kåre Sundal

11. juni: Hvasser–Sønstegård på Tjøme

Fellestur med Larviksavdelingen. Turleder: Trond Grøstad. Nydelig vær gjorde at 19 forventningsfulle var møtt frem. Allerede fra parkeringen ble det observert store mengder av kubjeller *Pulsatilla pratensis*. Vi vandret utover langs strandengen og så foruten flere kubjeller bl.a. vårstarr *Carex caryophylla*, enghavre *Avenula pratensis*, dunhavre *A. pubescens* og hestehavre *Arrhenatherum elatius* ssp. *elatius*, vanlig engmarihånd *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, lodnestarr *Carex hirta*, oksetunge *Anchusa officinalis*, nikkesmelle *Silene nutans*, store mengder strandkål *Crambe maritima* i fin blomst. Videre noterte vi lodnestorkenebb *Geranium molle*, hvitdodre *Berteroa incana*, hundetunge *Cynoglossum officinale*, fagerknoppurt *Centaurea scabiosa*, ekte valurt *Symphytum officinale*, marianøkleblom *Primula veris*, geitved *Rhamnus catharticus*, liguster *Ligustrum vulgare*, vill-lin *Linum catharticum*, istervier *Salix pentandra*, muse- og beitestarr *Carex serotina* ssp. *pulchella* og ssp. *serotina*. Etter lunsj gikk ferden igjennom en skog og ut på nye strandenger. Vi så lundkarse *Cardamine impatiens*,

skogkarse *C. flexuosa*, krattalant *Inula salicina*, stor- og kjempekonvall *Polygonatum multiflorum* og *P. x hybridum*, blodstorkenebb *Geranium sanguineum*, tofrøvikke *Vicia hirsuta*, hvitmaure *Galium boreale*, sanikkel *Sanicula europaea*, tannrot *Cardamine bulbifera*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, enorme bestander av vårmarihånd *Orchis mascula*, skogbingel *Mercurialis perennis*, stortveblad *Listera ovata*, storarve *Cerastium arvense*, hjertegras *Briza media*, bukkebeinurt *Ononis arvensis*, blåstarr *Carex flacca*, krattssoleie *Ranunculus polyanthemos* med riflete blomsterskaft, store blomster og svært håret, nesleklokke *Campanula trachelium*, maurarve *Moehringia trinervia*, blåveis *Hepatica nobilis*, sumphaukesjegg *Crepis paludosa*, ballastsiv *Juncus tenuis*, slakkstarr *Carex remota* og tettstarr *C. spicata*.

Noen av oss hadde et par stopp på vei hjemover og så på bendelløk *Allium scorodoprasum* i en havnehage, og på leting etter spesielle søtvierarter på en skrotmark fant vi salatsennep *Eruca vesicaria*, honningurt *Phacelia tanacetifolia* og krokthals *Anchusa arvensis*. Bra tur!!

Trond Risdal

14. juni til Korsmyr

Turleder: Kjell Thowsen. Det skulle bli en fin kveldstur for oss 7 som møtte opp. Det var greie stier å følge fra møttestedet slik at vi fikk til en grei runde. Året hadde ikke forløpt slik at det var håp om blomstrende smalmarihånd *Dactylorhiza traunsteineri*, men at de var kommet så kort at det ikke var tegn til dem i det hele tatt var noe overraskende. Få år tidligere hadde turleder fotografert eksemplarer bare 10 dager senere på året i langtkommet blomstring på et nærliggende myrområde! Litt i gang burde de ha vært, men det var mye snø i vinter og den lå lenge. Andre ting var også lite framme på myra.

Av annet som ble funnet underveis på turen eller på myra nevnes: Liljekonvall *Convallaria majalis*, tysbast *Daphne mezereum*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, maiblom *Maianthemum bifolium*, brunrot *Scrophularia nodosa*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, hvitbladistel *Cirsium heterophyllum*, gulstarr *Carex flava*, bråtestarr *C. pilulifera*, nattfiol *Platanthera bifolia*, blåfjær *Polygala vulgaris*, myrtistel *Cirsium palustre*, tannrot *Cardamine bulbifera*, hvitlyng *Andromeda polifolia*, tetTEGRAS *Pinguicula vulgaris*, rome *Narthecium ossifragum*, bjørneskjegg *Trichophorum cespitosum*, sveltstarr *Carex pauciflora*, trollbær *Actaea spicata*, rødhyll *Sambucus racemosa*, våretknapp *Lathyrus vernus*, blåveis *Hepatica nobilis*, firblad *Paris quadrifolia* og myske *Galium odoratum*.

Kjell Thowsen

24. juni – 1. juli: Sommerekскурjon til Lista

Utgitt som egen referat. Dette referatet ligger på TBF's hjemmeside.

8. juli: Knottblomsttur nær Holmestrand

Turleder: Roger Halvorsen. Fire personer møtte fram ved bensinstasjonen i Hof. De samlet seg i 2 biler som fortsatte til Gullhaug ved Holmestrand, og parkerte ved bommen inn til gjenvinningsanlegget.

Langs veien inn til gjenvinningsanlegget ble det funnet nesleklokke *Campanula trachelium* i fin blomstring, slakkstarr *Carex remota*, fredløs *Lysimachia vulgaris*, moskuskattost *Malva moschata* og grov nattfiol *Platanthera montana*.

Ved gjenvinningsanlegget var det en ny bom inn til en grusvei. Den fulgte en skogkledd trang dal i nordlig retning. Langs grusveien ble det funnet mye storklokke *Campanula latifolia* i begynnende blomstring, i grusen midt i veien sto noen steder skogkarse *Cardamine flexuosa*. Inne ved den lille bua der man går ned til myra sto fine utgaver av norsk mure *Potentilla norvegica*.

Vi fulgte skogsbilveien litt for langt før vi gikk ned på myra, derfor fikk vi en bratt nedstigning. Nede på myra gikk vi, som anbefalt, til nordenden. Her fant vi til sammen 12 individer av knottblom *Microstylis monophyllos*, og det ble tatt mange fotografier. Myggblom *Hammarbya paludosa* ble ikke funnet, for det var trolig for tidlig for den. Vi fant tuer av det vi tror var storrap *Poa remota*, men den var ennå ikke i blomst. Det ble også funnet myrtelg *Thelypteris palustris* og ulike marihand-variasjoner. Noen av disse var trolig sumpmarihand *Dactylorhiza sphagnicola*. Støttebladkanten ble sjekket under mikroskop ved hjemkomst, og den stemmer med illustrasjonen i Mossberg og Stenberg's flora. Breiull *Eriophorum latifolium* og svelttull *Trichophorum alpinum* fantes det også mye av på myra.

Gjennom skogen i sydenden av myra ble det funnet myrkongle *Calla palustris* og trollbær *Actaea spicata*. Vi tok matpakka ved den lille bua, og diverse sommerfugler ble forsøkt fotografert. Vi tittet også litt på den vannfylte grøfta like ved, der det ble bestemt dikevasshår *Callitriche stagnalis* og bekkeveronika *Veronica beccabunga*.

På veien tilbake til Hof ble det en stopp for å se på kjempesoleie *Ranunculus lingua* og gyttjeblererot *Utricularia intermedia*.

Bjørn Erik Halvorsen

4. – 6. august: Helgetur til Langelim

Turansvarlig: Målfrid Ergon. To store fine hytter på Garvikstrondi Camping ved Seljordsvannet ble tilholdsted for oss 13 som skulle få et par dager med spennende botanisering i sentrale deler av Telemark.

Grønn farge på geologiske kart tyder på kalkholdig berggrunn. Denne fargen lokket oss til et område nord for Gjevarvatnet i nærheten av Langlim på lørdag. Dette målet skulle vise seg å bli et bra valg. Mellom fjellgårdene Bøle og Grasbekk går en bekkedal nordover mot setervollen Gokkstaul. Denne bekken hadde skåret seg ned i kalkholdig berg. Ett sted, hvor en sidebekk kom med fra øst fantes det en markert ravine.

I bekkesystemet og innover mot Gokkstaul fantes mange fine arter.

Noen nevnes fra Bjørn Eriks rikholdige krysslister: Dvergjamne *Selaginella selaginoides*, grønnburkne *Asplenium viride* (i den dypeste del av ravinen), fjelllodnebregne *Woodsia alpina*, taggbregne *Polystichum lonchitis*, bjørnekam *Blechnum spicant*, musøre *Salix herbacea*, seterarve *Sagina saginoides*, fjellfrøstjerne *Thalictrum alpinum*, hvitsoleie *Ranunculus platanifolius*, jåblom *Parnassia palustris*, stjernesildre *Saxifraga stel-*

laris, gulsildre *Salix aizoides* (hele veien), hvitmjølke *Epilobium lactiflorum*, olavsstake *Moneses uniflora*, blålyng *Phyllodoce caerulea*, søterot *Gentiana purpurea*, fjellforglemmegei *Myosotis decumbens*, myrøyentrost *Euphrasia wettsteinii* var. *palustris*, svarttopp *Bartsia alpina*, fjelltistel *Saussurea alpina*, bjørnebrodd *Tofieldia pusilla*, grønnkurle *Coeloglossum viride*, tranestarr *Carex adelostoma*, svartstarr *C. atrata* (vi fant 20 forskjellige starr) og blårap *Poa glauca*.

Under et berg like ovenfor Gokkstaul fantes også bergfrue *Saxifraga cotyledon*, snøildre *S. nivalis*, skåresildre *S. adscendens* og bergveronika *Veronica fruticans*.

Vi returnerte via et vann ved Fjellstaul og fulgte fra dette bekken (tidligere nevnte sidebekk) tilbake.

På søndag kjørte vi til Mostaul på veien mot Åmot for deretter å følge Dalane nedover til Kviteseid.

Kjente vadderotlokaliteter ble sjekket og nye funnet i dalføret. Det står bra til med vadderota *Phyteuma spicatum* i denne dalen. Verre er det med åkerbæreforekomsten *Rubus arcticus* ved Syftestad i Kviteseid. Gjengroing og til dels beiting ser ut til å ha blitt forekomstens endelikt!

Etter en matbit på grasbakken ved Syftestad Campingplass nede ved elvas utløp i Kviteseidvannet, kjørte vi mot Tveitgrend. En for oss kjent bekkedal ved Roeid var målet. I denne fikk vi se huldregras *Cinna latifolia* og fine tuer med junkerbregne *Polystichum braunii* som en fin avslutning på en vellykket helg.

Kjell Thowsen

13. august: Hallevannet i Brunlanes

Vi møttes ved jordvanningsanlegget ved sørenden av Hallevannet. Her var det lavt vann, men en del var det å se likevel, mest trivielle ting. Beste funn her var vasskryp *Lythrum portula*, som riktignok er kjent her fra før. Tørken gjorde sitt til at eksemplarene vi fant var små. Ellers bør nevnes tjønngras *Litorea uniflora*, sylblad *Subularia aquatica*, en sannsynlig åkermynte *Mentha arvensis* og botngras *Lobelia dortmanna*.

Deretter gikk turen videre til Torp, et lite stykke lenger sør, hvor vi besøkte ei stor «landbruksfylling» med løkrester og poteter. Her ble det funnet store mengder av kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*, en art som er blitt en sann plage mange steder i Vestfold, særlig langs små vassdrag i Re kommune hvor den danner brede belter langs vannveiene gjennom kulturmarka. Det ble også registrert store mengder med meget storvokst svartsøtvier *Solanum nigrum*, som hadde det storartet på fyllingen.

Den delen av flokken som nå ville se mer, dro opp til Vassbotn i nordenden av Hallevannet, der E18 nærmest gjør en 180 graders sving rundt vannet. Vi trakk oss ut gjennom våtmarka innerst og registrerte blant annet myrkongle *Calla palustris* og både brei og smal dunkjevle *Typha latifolia* og *T. angustifolia*. Vi lette også etter hybriden mellom dem, som er funnet her tidligere, men det var dårlig blomstring dette året, og kolbene var dessuten mer eller mindre «avrøet», så det var ikke mulig å konstatere hvorvidt hybriden hadde blomstret dette året. Ved noen svaberg ved vannkanten like nedenfor gården ble det også vist fram trefelt evjebloom *Elatine triandra*, som ble funnet her for få år siden på Vestfolds eneste kjente lokalitet

av arten. Den sto både i små fuktgroper i svaberget og som store tepper på bunnen. På svært grunt vann ble det også registrert sylblad *Subularia aquatica*, og det ble dessuten funnet et drivende eksemplar av kranstusenblad *Myriophyllum verticillatum*, som er funnet flere steder i Hallevannet. Eldste funnet herfra er trolig J.M. Normans funn fra 1888.

Roger Halvorsen

20. august til Barmsøya

Turleder: Tore Kjærra. Dette skulle bli en fin søndagstur og et antall av noe midt mellom 10 og 20 personer møtte fram ved Fossing. Deretter parkerte vi ved veien nede ved Bjelkevika. Vi fulgte derfra en rute ned til Bjelkevika ved Fossingfjorden, videre til Tangen og Barmsøya og derfra tilbake til bilene igjen via Bråten.

Nede i området ved Bjelkevik ble det litt av hvert å se på. Det var vindel- og krattslirekne *Fallopia convolvulus* og *dumetorum*, rikelig med frømelde *Chenopodium polyspermum*, bruskmelde *Atriplex glabriuscula*, tun- og saltbendel *Spergularia rubra* og *salina* og en del stivdylle *Sonchus asper*, for å nevne noe.

Ved brua over til Barmsøya fantes mursennep *Diplo-taxis muralis*.

På den velholdte gården ute på Barmsøya ble vi tatt godt i mot av eierne. Turleder hadde da også forberedt dem på at det skulle komme en gjeng botanikere innom. Niste ble inntatt der med gårdens gode epler til dessert.

På tilbakeveien besøkte vi gården Bråten opp i heia. Eierne der hadde en praktfull hage rundt husene med masser av spennende hagevekster, mange som flere av oss aldri før hadde sett. Han var da også tidligere premiert for sin hage.

Returen gikk over noen fuktområder tilbake til hovedveien mellom Fossing og Helle. Ved denne veien fantes det en svært stor bestand med pastinakk *Pastinaca sativa*. Vi kom også forbi et tjern på veien tilbake. Fra dette området nevnes myrmjølke *Epilobium palustre*, myrtelg *Thelypteris palustris*, trollurt *Circaea alpina* og hesterumpe *Hippuris vilgaris*.

Bjørn Erik laget krysslister fra hele turen og ca. 250 arter fikk sine kryss på denne turen, så det egentlig svært begrensede området vi gikk i må kalles rikt. Så jeg tenker derfor slett ikke å nevne noen flere arter av de vi så i dette referatet.

Kanskje bortsett fra at fordi noen av oss gikk ned til Mørkevika på slutten av dagen, ble det funnet mer mursennep samt murtorskemunn *Cymbalaria muralis*.

Kjell Thowsen

27. august til Gåserud ved Myklevann i Siljan

Turleder: Harald Stendalen. Frammøte var på Grorud i øvre Siljan. Gåserud ligger i Kongsberg kommune et par kilometer nord for grensa til Siljan kommune. Øvre Gåserud gård ligger på ca. 430 m.o.h., jordene er delvis tilplantet/gjengrodd men med en flott vestvent utsikt mot Mykle- og Ramsvannområdet.

Vi var 7 framføtte, som hadde regnvær før turen startet, nydelig vær under botaniseringen og syndeflod

på vei til Skien igjen.

Fra gården gikk vi en rundtur ned til hovedveien, bort til Gåserudtjern, videre mot Korpekollen og tilbake til Øvre Gåserud. Bjørn Erik registrerte 120 arter på krysslista. Det som imponerte deltagerne mest var den store mengden av sopp, og kurvene og knivene kom fram. Mengden av kantarell *Cantharellus cibarius* vakte stor begeistring. For øvrig vokste det på jordene rundt gården store bestander av rødsveve *Hieracium aurantiacum*.

Etter turen var det utmerket servering på tunet av søstrene Mary og Karen Gåserud, noe som satte en ekstra spiss på turen.

Harald Stendalen

17. september: sopptur til Kilebygda

Turleder: Gunvor Bollingmo. Årets sopptur gikk til Kallestad i Kilebygda. Sju personer møtte i strålende høstvær. Det hadde vært tørt en stund, og soppfangsten bar noe preg av dette. Det var først og fremst matsopp vi var ute etter, og kurvene ble fylt med kantarell *Cantharellus cibarius*, traktkantarell *Cantharellus tubaeformis*, blek piggsopp *Hydnum repandum*, kremeler, rødskrubbe *Leccinum versipelle*, rimsopp *Rozites caperatus*, sjampinjong *Agaricus campestris*, granmatriske *Lactarius deterrimus*, fåsesopp *Albatrellus ovinus*, svartbrun rørsopp *Boletus badius* og steinsopp *Boletus edulis*. Totalt ble det registrert 55 arter; spiselige og uspiselige medregnet, men ingen rødlistearter.

Turen ble avsluttet med rast ved det idylliske Kallestadvannet

Gunvor Bollingmo

30.–31. september: Spesialsopptur til Håøya

Turleder: Turkomiteen. Håøya ligger nær Vestfold fylke – bare Mørjefjorden er mellom. Soppinteresserte fra Oslo, Arendal, Bærum, Nannestad var med; i tillegg til noen lokale personer. Vi ble fraktet i privatbåt fra nordenden av Mørjefjorden til østsidene (lørdag) og nordsiden (søndag) av Håøya. Store mengder sopp ga oss et minnerikt utbytte av turen. Blandingsskog med mye bøk var nok en av årsakene til at det ble registrert et stort antall arter. Alle arter ble behørig notert. Noen var sjeldne, men med så mye sopp-ekspertise til stede var det få sopper som ikke fikk et navn. Fotografene boltret seg – spesielt søndag da regnet var blitt avløst av solskinn. For de soppsyndige var det de sjeldneste artene som fenget mest interesse, mens det for oss «ukyndige» var interessant å se slike rare sopper som oksetungesopp *Fistulina hepatica* og eseløre *Otidea onotica*. Det kunne vel ikke være ramsløk som var årsak til at det luktet løk enkelte steder i bøkeskogen? Ramsløk-lukta husket jeg fra en vårtur ved Rognstranda. Neida – denne gangen var det stor løksopp *Marasmius alliaceus* som var årsaken. Noen brukte anledningen til å samle matsopp. Vi kan glede oss til det kommer en detaljert, illustrert rapport fra Håøyaturen i et senere nummer av Listéra.

Norman Hagen

Larvik Botaniske Forening

Årsmelding

Styret har det siste året bestått av følgende: leder: Trond Grøstad, kasserer: Hanne Bjørnøy, sekretær: Arne Nilsson, styremedlemmer: Inger Throndsen og Brit Sandve, varemedlemmer: Bengt Ingvar von Køhler og Reidar Alvestad. Revisor: Tor Melseth. Valgkomite: Anne Borander, Brit Sandve og Arne Nilsson.

Villblomstenes dag

Dette er en dag som blir arrangert over hele Skandinavia og som tar sikte på at «folk flest» skal komme seg ut i naturen og bli kjent med floraen vår. Vi arrangerte to turer denne dagen. Begge turene hadde bra fremmøte. Trond Grøstad og Reidar Alvestad tok med seg folk til Mølen i Brunlanes. Og Brit Sandve var turlleder for en tur til Storøya i sandefjord. Været var bra, og det er positivt at flere vil lære mer om de vanligste blomstene våre.

Møter

Anne Borander har deltatt på landsmøtet i NBF 20.–21. mai 2006. Dette ble avvirket på Østre Bolærne på Nøtterøy. Hun kan også trygt anbefale en tur ut dit.

Anne har også deltatt som representant for LBF på tur til Mølen 2. april 2006. Dette var i regi av Foreningen Norden. Dessverre var det altfor mye snø på Mølen, slik at opplysninger om plantelivet måtte foregå ved hjelp av bilder inne i bussen. Hasselraklene var det eneste tegn på vårblomstring.

Annet

Fra Samarbeidsrådet for biologisk mangfold har vi fått kr 2500. Disse skal gå til kartlegging og registrering av rød skogfrue i Larvik kommune. Det stedet i Larvik hvor det er mest sannsynlig at den kan være er på Løvall/Stygåsl. Hanne Bjørnøy, Anne Borander og Inger Throndsen vil ta seg en tur eller to ut dit når tiden er inne for at den kan dukke opp.

Ekskursjoner

14. mai til Løvall, Brunlanes

Fellestur for LBF og TBF. 21 deltakere. Leder: Tor Melseth. Se referat under TBF.

25.05 til Kjerringvik

Leder: Trond Grøstad. 13 deltakere. Turen gikk fra parkeringsplassen i Kjerringvik ned mot stranden og båthavna. Videre en liten vei mot sør/vest til en port. Med tillatelse fra grunneierne Gleditsch og Christensen fortsatte vi gjennom porten, opp til en hytte på utsikten, og deretter ned til hytta ved bukta. På veien tilbake svingte vi til høyre etter å ha passert porten, ned mot et gult hus ved stranden.

Første delen langs veien gikk gjennom rik lauvskogsvegetasjon med edle lauvtrær som lind *Tilia cordata*, alm *Ulmus glabra*, hassel *Corylus avellana*, spisslønn *Acer platanoides*, ask *Fraxinus excelsior*, eik *Quercus* sp. og forskjellige busker. I undervegetasjonen tannrot *Cardamine bulbifera*, laukurt *Alliaria petiolata*, ramslauk

Allium ursinum, liljekonvall *Convallaria majalis* og mange andre. Lundhengeaks *Melica uniflora* var ikke tidligere registrert her. På knausene ved strendene blåfjør *Polygala vulgaris*, på selve stranda marehalm *Ammophila arenaria* og strandflatbelg *Lathyrus japonicus*, sandarve *Arenaria serpyllifolia* og vårarve *Cerastium semidecandrum* m.m., i alt var det på vår artsliste 91 arter. Et variert og fint område og fint vær!

Anne Borander

11. juni til Sønstegård, Tjøme

Fellestur med TBF. 20 deltakere. Vi startet opp fra Fynsletta, Hvasser og botaniserte langs stranda utafør landskapsvernområdet. Vi så arter som vårstarr *Carex caryophyllea* og store mengder kubjelle *Pulsatilla pratensis* flere steder, kanskje bortimot 10000 individer, hundetunge *Cynoglossum officinale*, lodnestorkenebb *Geranium molle*, ekte valurt *Symphytum officinale*, geitved *Rhamnus catharticus*, lundkarse *Cardamine impatiens*, skogkarse *C. flexuosa* (dette er det første funnet av denne arten i Tjøme kommune), elelrs stedvis mye vårmarihand *Orchis mascula*. I skogen vest i landskapsvernområdet ble det funnet noen individer stortveblad *Listera ovata*, en art som ikke er sett på Tjøme siden 1890-tallet. Ute på strandengene på Sønstegård fikk vi se arter som blåstarr *Carex flacca*, nakkebær *Fragaria viridis*, krattalant *Inula salicina* og krattsleie *Ranunculus polyanthemos*. Veien tilbake til bilene gikk i rask gange, herfra nevnes slakkstarr *Carex remota*. Fin tur i fint vær med mange OK arter.

Trond Grøstad

2. august: ruderatmarkstur til Farriseidet

13 deltakere. Farriseidet er et gammelt sted for tømmerlagring. Vi botaniserte først i vestre område. Her så vi arter som stormjølke *Epilobium hirsutum* og en ganske stor bestand med kåltistel *Cirsium oleraceum* (dette er den andre kjente forekomsten av denne arten i Vestfold). Ellers så vi mongolspringfrø *Impatiens parviflora* og storengkall *Rhinanthus angustifolius* ssp. *angustifolius*. På østre del så vi arter som gulstarr *Carex flava*, store mengder med engrødtopp *Odontites vernus* ssp. *serotinus* og taggsalat *Lactuca serriola*.

Trond Grøstad

9. august til Ringane, Eftang

Kveldstur med oppmøte på privat hytteparkering ved sidevei til Holtefjellveien. 10 deltagere. Området ligger innerst i Sandviksbukta og omfatter også deler av store Solbergstrand og sumpområdet innenfor. Området ble vernet som naturreservat i juni 2006, og ble grundig undersøkt i 1996. Det foreligger en artsliste på ca 170 arter fra dengang. Området består av mange forskjellige naturtyper, bl.a. svartorskog, høyyokst brakkvannssump, steinstrand og tørrere strandeng.

Vi fant bortimot 120 arter på denne turen. Av sjeldne arter i dette området nevnes: vasskjeks *Berula erecta*, buesøtgras *Glyceria declinata*, kildegras *Catabrosa aquatica*, fjørehøymol *Rumex maritimus* ssp. *maritimus*, storveronika *Veronica longifolia* og tiggersoleie *Ranunculus*

scleratus. Vi fant en ganske stor bestand av fjørøhøymol over i Sandviksbukta og en del eksemplarer av tiggersoleie lengst ute på stranda. Vasskjeks, som opprinnelig skal være flyttet fra bekken ned til Ringane og over til en bekk i Sandviksbukta, blomstret her i en rik bestand, ganske vanskelig tilgjengelig i et svartorkratt. Helt øst på denne stranda fant vi også storveronika, men ikke med blomster. På selve Ringane holdt vi oss langs sjøkanten, da området var ganske gjenvokst av bl.a. havsivaks *Schoenoplectus maritimus*, lenger inn takrør *Phragmites australis* m.fl. Vi fant blomstrende saltbendel *Spergularia salina*, og tidligere i sommer var det på den tørreste delen av odden en stor bestand av akeleie. En del av artene som er tatt med i vår norske kryssliste ble registrert i de tilgrensende områdene til det nye naturreservatet.

Hanne Bjørnøy og Anne Borander

13. august til Hallevannet

Fellestur med TBF, se under denne.

Buskerud Botaniske Forening Årsmelding

Medlemmer

I 2006 var det registrert 59 medlemmer, mot 56 i 2005. Medlemmene fordeler seg slik: A-medlemskap: 36, B-medlemskap: 11, C-medlemskap: 9, D-medlemskap: 2, livsvarig medlemskap: 1.

Tillitsvalgte

Styret har i 2006 bestått av Finn Michelsen (styremedlem), Audun Jahren (styremedlem), Kirsti Østlund (styremedlem), Bård Engelstad (styremedlem), Finn Roar Bruun (kasserer), Ingrid Brun (varamedlem) og Jorunn Haugen (varamedlem). Revisor: Audun Tjore. Valgkomite: Arne Kildebo og Synnøve Haavaldsen. Ingrid Brun har fungert som vår regionale koordinator for Villblomstenes dag.

Aktivitet

Styret har holdt fire styremøter. Det har vært avholdt 4 medlemsmøter:

- ett lysbildeforedrag knyttet til årsmøtet 2006 (Audun Jahren/Even Woldstad Hansen)
 - ett siv- og frytlekurs 29.3.06
 - ett temamøte om floraen i Rauma kommune, Møre og Romsdal (Steinar Stueflotten). 13 deltakere
 - ett julemøte på Mjøndalen skole. 19 deltakere.
- Videre har det vært arrangert 8 ekskursjoner, 4 på vår/for-sommer og 4 på seinsommer/haust, hvorav én sammen med ØLA. Oppmøtet har variert fra 0 til 9 på de turene vi har hatt eneansvaret for. «Villblomstenes dag» ble arrangert den 18.6. med i alt ca 40-50 deltakere i hele fylket, en markert nedgang fra tidligere år. Foreningsbladet «Nymfaea» har kommet med 3 nummer i 2006.

Ekskursjoner

30. april: mogop-blåveistur til Aklangen, Ringerike

Våren skulle vært godt i gang på Ringerike. Men den kan ikke planlegges på høsten, og nå var den forsinket. Isen lå på Aklangen og «spire ung» sov enda. En optimist møtte opp.

Kirsti Ruden Østlund

24. mai til Skrovle i Lier

Turen gikk fra Sjøstad kirke i Lier og opp til Hansebråtan. Turleder var Anne Elven, det var to deltagere inkludert undertegnede.

Krøllilje *Lilium martagon*, skjellrot *Lathraea squamaria*, storklokke *Campanula latifolia*, lerkespore *Corydalis intermedia*, stortveblad *Listera ovata*, ballblom *Trollius europaeus*, firblad *Paris quadrifolia*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, storkonvall *Polygonatum multiflorum*, skogfiol *Viola riviniana*, krattfiol *V. mirabilis*, akeleie *Aquilegia vulgaris*, skogsveve *Hieracium murorum* coll., tysk mure *Potentilla intermedia*, enghaukeskjegg *Crepis praemorsa*, vårerteknapp *Lathyrus vernus*, bitter bergknapp *Sedum acre*, hvit bergknapp *S. album*, korsknapp *Glechoma hederacea*, småstorkenebb *Geranium pusillum*, taggbregne *Polystichum lonchitis*, bjørnekjeks *Heraclium* sp., tysbast *Daphne mezereum*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, skjørlok *Cystopteris fragilis*, svartburkne *Asplenium trichomanes* og grønnburkne *A. viride*. Et veldig fint område som dessverre er i ferd med å bli kvalt av platanlønn *Acer pseudoplatanus*, den kommer i enorme mengder.

Inger Stenseng

4. juni til Gjesvalåsen i Hole

Sommeren hadde ikke helt grepet taket, og turen bød ikke på noen overraskelser utenom smånøkkel *Androsace septentrionalis*, som ble funnet ved Hameren og i ei vei-skjæring ved Gjesval gård. Noen tidlige eks. av dragehode *Dracocephalum ruyschiana* ble også observert, i tillegg til en klynge med vivendel *Lonicera periclymenum*.

Kirsti Ruden Østlund/Steinar Stueflotten

11. juni til Hengefossdalen, Drammen kommune

En framført, i tillegg til undertegnede. Det ble en solrik, vel varm, men hyggelig tur innover Hengefossdalen som ligger en kort gåtur innover fra Andorsrud i Skoger. Steinar Stueflotten viste fram en forekomst av marisko *Cypridium calceolus* som undertegnede ikke var klar over, med ca 150 blomstrende individer. Til gjengjeld fant jeg en uke før denne turen en annen, mindre gruppe marisko i bratt terreng, som Steinar ikke hadde sett før. I tillegg til å besøke denne, la vi selvsagt turen innom den største forekomsten av marisko, på rundt 200 skudd. Til sammen er det nå funnet ca 400 skudd med marisko i denne vesle dalen. Grønnkurle *Coeloglossum viride* ble oppdaget under kafferasten. Terrengt ville noen steder vært perfekt for flueblom *Ophrys insectifera*, men jakten på denne ga intet resultat. Vi fikk oppleve sisselrot *Polypodium vulgare* som ekte epifytt: en hassel *Corylus avellana* som vokser horisontalt over dalsøkket er tett dekket av moser og mye sisselrot – et artig syn.

Vi besøkte også et hønsehaukreir med et varslende,

voksent individ i nærheten.

Musvåk og to stk tretåspett satte også en ekstra spiss på turen.

Finn Michelsen

30. juli til Jonsknuten ved Kongsberg

Denne turen skulle være en oppfølging av siv- og frytlekurset vårt fra i våres. Målet var å komme innom flest mulig av disse artene på den tida vi hadde til rådighet. 9 entusiastaster møtte opp ved Saggrenda-dammen.

Det kom naturlig nok ikke bare til å dreie seg om siv og frytler, og allerede i Saggrenda tok vi oss tid til å se nærmere på en isolert forekomst av blåstarr *Carex flacca*, samt broddbergknapp *Sedum reflexum*. Den siste så dessverre ut til å være utdøende. Et lite bestand av solblom *Arnica montana* i området rakk vi dessverre ikke å se på. En liten titt på ryllsiv *Juncus articulatus* ble det og tid til.

Turen gikk så videre opp til Knutehytta, hvor vi tok beina fatt i retning mot sørsida av Knutetoppen. Etter ganske kort tid kom vi over heisiv *Juncus squarrosus*, som her befinner seg helt på østgrensa i Sør-Norge. På samme sted fant vi nordlig skogsiv *Juncus alpinoarticulatus* ssp. *alpestris*.

Oppover mot tårnet passerte vi et gammelt, utplantet bestand av buskfuru *Pinus mugo*, der vi også fikk demonstrert hårfrytle *Luzula pilosa*, før vi kom over skoggrensa og fjellplantene begynte å gjøre seg gjeldende.

For det meste trivielle arter, men svartstarr *Carex atrata* finnes fortsatt ved tårnet der, sammen med seterarve *Sagina saginoides*, aksfrytle *Luzula spicata* og rabbesiv *Juncus trifidus*.

På veien ned fant Tore enkelte interessante *Salix*-hybrider, hvorav den mest spesielle trolig var hybrid mellom lappvier og krypvier *S. lapponica x repens*. I et lite tjern så vi på et lite bestand av flotgras *Sparganium angustifolium*. Med dette var turen i hovedsak avsluttet, men noen få av oss tok oss tid til å sjekke en forekomst av blåmunke *Jasione montana* oppover langs Kobberberg-selva nord for Saggrendadammen. Og den var fortsatt intakt, om enn i svak blomstring. Dette er en av de relativt få innlands-lokalitetene for denne arten i Buskerud, hvorav 3 ligger i Kongsberg kommune.

Bård Engelstad

6. august til Eggedal

Bare to deltakere møtte opp ved Eggedal Samvirkelag denne dagen. Etter et kort samråd, valgte vi en kortversjon av den opprinnelige planen, dvs en tur ned i kløfta langs de nedre deler av Nedalselva.

Her ble fokuset mest lagt på kryptogamfloraen. Blant mosene på de skyggefulle berga var vi innom blant annet grønnsko *Buxbaumia viridis*, kalkraggmose *Anomodon viticulosus*, tepperaggmose *A. longifolius*, skjermose *Apometzgeria pubescens* og rødtornmose *Mnium marginatum*. Vi fikk også sjekket en eldre, kjent forekomst av urskogsjuka *Perenniporia subacida*, som nå så ut til å være på hell. Blant lavartene var nok forekomsten av hodeskoddelav *Menegazzia terebrata* den flotteste og mest spesielle.

Grynfiltlav *Pannaria conoplea* dukket også opp på et

mosedekt berg.

Vegetasjonen på nordsida av elva var frodig og rik, med blant annet mye blåveis *Hepatica nobilis* i bunnen. Forøvrig noterte vi oss fjell-lodnebregne *Woodsia alpina* på ett av bergene.

En kløft fylt av mange overraskelser, der forøvrig hogsten har kommet farlig nær innpå.

Bård Engelstad

13. august til Paradisgrenda i Rollag kommune

Bare et lite knippe mennesker fant veien til denne vandrings- og kulturlandskapet forbi bl.a. Solberg-gårdene og Hanseplassen i Rollag. Turen ble ledet av skogbrukssjef Narve Lid, som spesielt hadde fokus på gamle plantenevner i Rollag.

Mye diskusjon omkring kulturlandskap, og demonstrasjon av vekster med ulik etnobotanisk betydning.

Vi har dessverre ikke fått noe referat fra noen av deltakerne her, så dette lille glimtet bygger på korte, muntlige referat fra Tom Five og turlederen selv.

Bård Engelstad

Østlandsavdelingen Årsmelding

Medlemssituasjonen pr. 31.12.2006: 315 A-medlemmer, 51 B-medlemmer, 17 C-medlemmer, 23 livsvarige medlemmer og 1 æresmedlem, en framgang på 14 A-medlemmer og en nedgang på 3 B-medlemmer siden 2005.

Styret har i 2006 vært sammensatt av Ane Vollsnes, Jonny Løe, Anders Often, Jan Wesenberg, Per Madsen, Dag Viggo Nilsen, Nina Bråten og Bjørn H. Smevold.

Ekskursjonskomiteen:

Tore Berg, Kåre Hombles, Finn Wischmann, Ivar Holtan og Tor Øystein Olsen.

Møtekomiteen: Klaus Høiland, Øyvind Traagstad, Agnethe Salvosen, Sigurd Engelhart, Helge Irgens Høeg og Rebecca Chance

Firbladkomiteen (Redaksjonskomiteen) og IT/web-side: Dag Viggo Nilsen og Per Madsen

Revisorer: Stein Flateby og Odd E. Stabbetorp

Valgkomiteen: Det har vært problematisk å finne arbeidskraft til valgkomiteen. Ane Vollsnes har her lagt ned et betydelig arbeid.

Medlemsmøter

Møtene er holdt på rom 2416, Kristine Bonnevis Hus (Biologibyggget), Blindern og startet klokken 1830. Medlemmer fra møtekomitee og styre har stått for bevertning.

15. februar: Planter og Arkeologi. Kerstin Griffin.

8. mars: Planter i bruk ved gamle dagers drikkeskikker. Astrid Riddervold.

27. september: Flora og vegetasjon på Finse-et botanisk møtested. Klaus Høiland.

25. oktober: Arter som blir borte og kommer igjen. Om landskapspleie med eksempler fra øyer i Oslofjorden. Kristina Bjureke.

15. november: Forvillede eksotiske planter, spennende

innslag eller lurende farer? Jan Wesenberg og Klaus Høiland (på kort varsel etter forfall fra Rebecca Chance)

6. desember: Medlemmenes bilder fra 2006.

Ekskursjoner

Søndag 30. april : Tidlige vårplanter på Ullern. Tore Berg, Ivar Holtan.

Lørdag 13. mai : Vårplanter i parken rundt Landbruks-høgskolen i Ås. Anders Often.

Søndag 14. mai : Fellestur med Naturhistorisk Museum på Ola Narr. Vesla Vetlesen.

Tirsdag 16. mai: Inventering. Stranda fra Lysaker til Skøyen. Tore Berg, Anders Often.

Lørdag 20. mai : Landsmøte m/ ekskursjon til Østre Bolærne. Tore Berg.

Onsdag 24. mai : Fellestur med Naturhistorisk Museum, kveldsvandring i Botanisk Hage.

:: : Brita Stedje.

Onsdag 31. mai: Fellestur med Naturhistorisk Museum, kveldsvandring i Botanisk Hage.

:: : Kristina Bjureke.

Søndag 11. juni: Natur og kultur på Hovedøya. Kristine Bjureke, Leidulf Mydland.

Onsdag 14. juni: Ekebergsskråningens nordside. Jan Wesenberg.

Søndag 18. juni: Villblomstenes dag.

Fellestur med Maridalens Venner og Skiforeningen. Skjøtselbetinget kulturmark i Nordmarka. Blankvannsbråten, Slakteren og Svartor. Deretter ekstratur til Nedre Blanksjø med Tor Øystein Olsen.

Fellestur med Naturhistorisk Museum. Tøyen-Ola Narr. Jan Wesenberg

Ås, natur rundt Norges Biovitenskapelige Universitet. Anders Often.

Oksenøya reservat, Bærum. Signe Magnus.

Jønsrudtjernet med omegn, Ringsaker. Torbjørn Horsberg Kornstad.

Flennesset, Trysil. Trond Østby.

Dokka naturreservat, Nordre Land. Torbjørn Høitomt.

Risdalen, Østre Toten. Olav Brox.

Losby, Lørenskog. Dag Viggo Nilsen, Per Madsen.

Søndag 25. juni: Orkidetur til Slåttemyra, Nittedal med Maridalens Venner og Nittedal Historielag. Tor Øystein Olsen.

Søndag 2. juli: Bogstad. Tore Berg, Ivar Holtan.

Lørdag 8. juli: Kløvstadhøgda, Brøttum i Ringsaker. Jan-nicke Haug, Stig Horsberg.

Fredag 14. juli-

Fredag 21. juli: Sommertur til Tinn og Rauland (Vinje). Tore Berg, Kåre Homble.

Lørdag 22. juli: Skjervungsfjellet nordøst for Synnfjell. Jan Wesenberg.

Lørdag 12. august: Trysil, 2 lokaliteter. Trond Østby.

Søndag 13. august: Oppfølgingsinventering. Stranda fra Lysaker til Skøyen. Tore Berg, Anders Often.

Lørdag 19. august: Hedmarksvidda og Åstdalen. Torbjørn Horsberg Kornstad.

Søndag 27. august: Sykkeltur til Bjørnsjøen. Tor Øystein Olsen.

Søndag 3. september: Grua i Lunner. Kryptogamtur. Arne Pedersen.

Lørdag/Søndag 16-17 september: Ruderatturer Moss/Fredrikstad. Tore Berg.

Søndag 24. september: : Ruderattur til Hurum. Tore Berg.

Vårtreff i Botanisk Hage, Tøyen 20. juni

Landsmøtet på Østre Bolærne ble holdt samme dag, slik at ØLA ikke stilte med stand på vårtreffet.

Villblomstens dag 19. juni

Det ble gjennomført flere arrangementer denne dagen. Se oversikt over ekskursjoner.

Firbladet

Firbladet kom ut med 3 numre i 2006. Bladene inneholdt møte- og ekskursjonsprogram, artikler, referater og medlemsinformasjon.

Ny hjemmeside

Redaksjonskomiteen og IT-guruene Dag Viggo Nilsen og Per Madsen har bygget vår nye hjemmeside www.nbf-ostland.no og utviklet og oppdatert den underveis. Her ligger møte- og ekskursjonsprogram, kontaktinformasjon samt elektroniske versjoner av tidligere utgitte Firblad. Her har vi store planer for fremtiden!

Naturvernsaker

ØLA har vært involvert i arbeidsgruppen for sikring og utvikling av Bygdøysom. Tore Berg har deltatt på studie-ekskursjon til forbildet Djurgården i Stockholm. Bjørn H. Smevold har deltatt på møtene som blant annet er holdt på Bygdøy, hos Plan og Bygg og Fylkesmannen i Oslo. Tidligere styremedlem Kim Hartvig har vært en viktig informant og støttespiller. I siste del av 2006 grep Riksantikvaren inn i saken for å vurdere varig vern av Bygdøy etter Kulturminneloven.

Nordisk botanikkforeningsmøte Fredrikshavn 29. september-01. oktober

Jan Wesenberg og Bjørn H. Smevold reiste sammen med May Berthelsen til det nordiske møtet. Der ble det knyttet viktige kontakter, og absorbert og utvekslet tanker og ideer der noe allerede er i ferd med å settes ut i livet og mer skal brukes i det fremtidige foreningsarbeidet vårt.

Styrets tanker om året 2006

Styret hadde styremøter 30. mars, 4. april (med ekskursjonskomiteen), 15. juni, 30. september, og 12. desember. Oppmøtet har vært godt, og møtene kreative. Styret har hatt fokus på ØLAs fremtid, og har brukt tid på å få tanker og visjoner ned på papiret for å virkelig gjøre disse. Styret har diskutert møteformer, samarbeid mellom styre og komiteer, aktiviteter, samarbeidspartnere og medlemspleie.

Styrets arbeidsplan for 2007

- Hjemmesiden utvikles videre med medlemsforum og botaniske godbiter

- Turforslag legges inn på hjemmesiden med formål å på sikt lage botanisk turguidebok for ØLA-området. Her kan alle medlemmer bidra!
- Samle aktive medlemmer til deltakelse på ulike arrangementer med stand etc, slik som Villblomstenes dag, Biomangfolddagene, Lilløyplassen, Markadager, Vårtreff og annet av relevanse
- Fremme Floravokterprosjektet
- Organisere en Trifidhelg der vi på oppdrag rydder vekk farlige fremmede arter fra en utpekt lokalitet
- Åpne for mer uformelle og utradisjonelle sammenkomster mellom de ordinære møtene
- Skaffe inntekter
- Samarbeide med andre foreninger. De skaffer turdeltagere, vi skaffer guide/turleder
- Avholde florakurs
- Fokusere på samarbeid sammen med møte- og ekskursjonskomiteen
- Finne nye måter å rekruttere nye medlemmer på

Styret mener det vil være spesielt viktig å knytte til seg aktive medlemmer utenfor styret som ønsker å bidra på møter og aktiviteter. Styret vil arbeide for å danne aktive nettverk for de som ønsker det, med tanke på inventeringer og ekskursjoner av uformell eller spontan karakter, og eventuelt sammenkomster mellom våre ordinære møter. Vi bør arbeide for å gjøre oss attraktive for nye grupper mennesker, eksempelvis i fagmiljøer og foreningsmiljøer. Styret arbeider godt sammen, men må bruke tid på å gjennomføre planlagte tiltak mellom møter.

Ekskursjoner

30. april til Ullern

Ca. 10 personer deltok på turen, som startet fra Åsjordet stasjon på Kolsåsbanen. Hovedområdet for ekskursjonen var eng- og skogområdene nedenfor gårdstunet på den nedlagte Øvre Ullern gård. Naturtypene er i hovedsak edelløvskog og blandingsskog, eng og plen. For øvrig går et par gangveier gjennom området. Vegetasjonen er rik, med en vesentlig andel basekrevende arter. Foruten de hjemlige artene, som det er vesentlig mest av, er det også en del forvillede hageplanter.

Området er spesielt rikt på tidlig vårbloster. På turen så vi bl.a. en god del blåveis *Hepatica nobilis*, lerkespore *Corydalis intermedia*, fingerstarr *Carex digitata* og krattfiol *Viola mirabilis*, som hovedsakelig vokser i skogen eller skogkanten, og marsfiol *Viola odorata*, hagelerkespore *Corydalis solida*, lerkespore x hagelerkespore, gullstjerne *Gagea lutea*, vårkål *Ranunculus ficaria*, ett individ av bakkefiol *Viola collina* og noen individer av marsfiol x bakkefiol *Viola odorata x collina*, som hovedsakelig vokser på åpne steder. Vi så også marianøkleblom *Primula veris*, nyresoleie *Ranunculus auricomus* og villøk *Allium oleraceum*, men disse hadde ikke hadde sprunget ut ennå. Fra plenen nedenfor noen terrasseblokker og nedover i skogen sto en tett masseforekomst av russeblåstjerne *Othocallis siberica* (tidl. *Scilla siberica*) i full blomst. Av andre forvillede arter noterte vi bl.a. europeisk edelgran *Abies alba*, som det foreløpig bare var noen få individer

av, men som nok på sikt bør følges opp. For øvrig er den hjemlige vegetasjonen antakelig noe truet av russekål *Bunias orientalis*, skvallerkål *Aegopodium podagraria* og kanadagullris *Solidago canadensis*, som det vokser mye av nær gangveien på nordsiden av Ring 3.

Vi forstsatte videre forbi Ullernåsen stasjon på Kolsåsbanen og via Mærradalen, der maigull *Chrysosplenium alternifolium* nettopp var kommet i blomst, til en liten kolle like ved Ullern skole. I skogen oppå kollen hadde en del blåveisplanter blomstret lenge, mens i enga på sydsiden av kollen betraktet vi en forekomst av lodnefiol *Viola hirta* og hybridene mellom lodnefiol og marsfiol, som nylig var kommet i blomst. Marsfiol fant vi ikke, men den er tidligere sett ca. 100 m nordenfor. For noen år siden var lodnefiolbestanden truet av et forslag til parallellvei langs nordsiden av Ring 3, men etter at Østlandsavdelingens naturvernansvarlige gjorde kommunen oppmerksom på bestanden, ble planforslaget justert. Blomstringen har variert en del på lokaliteten siden arten ble innsamlet til Osloherbariet i 1998. Toppåret var i 2005 med ca. 200 blomstrende planter. På ekskursjonsdagen var deler av bestanden, på grunn av vinterens snøbrøyting tid, ennå ikke begynt å blomstre, og snøbrøytingen hadde tilført en del grus. Det blir spennende å følge opp bestanden de kommende årene.

Ivar Holtan og Tore Berg

13. mai til Høgskoleparken, Ås kommune

7 deltagere med leder. Dette var en parktur hvor formålet var å se på alle de mer eller mindre forvillede løk- og knollvekstene som finnes i Høgskoleparken på Ås (se også Often, A. & Ruden, Ø. 2006. Vår- og høstplanter i UMB-parken på Ås. Jord og gjerning 2006: 79-94). Parken er ganske stor, og det har gjennom ca 150 år vært plantet blomster her, som stedvis er mer eller mindre forvillet. Det er derfor en betydelig grad av skattejakt å finne disse, selv om det jo er en ren «park-sport». Våren var ganske tidlig i 2006, og derfor var ekskursjonen ca 10 dager for sent. Til en annen gang er det verdt å merke seg at 1. mai trolig i gjennomsnitt vil være ideelt tidspunkt for å få med seg flest vårblosterende knoll- og løkvekster. Alle de ulike krokusene som finnes i parken var stort sett borte, og det samme gjaldt snøstjernene. Gullstjernene var på hell, men det gikk fortsatt så vidt an å studere forskjellene på de tre artene som finnes her: vanlig gullstjerne *Gagea lutea*, smågullstjerne *G. minima* og enggullstjerne *G. pratensis*. Den siste er den klart sjeldneste, og den finnes bare rundt staudefeltet bak Boksmia, her ganske sikkert innkommet for en del år siden som ugras med innplantede stauder. Vanlig gullstjerne er det mye av på plenen mange steder, mens smågullstjerne stort sett finnes i bakken opp for Boksmia og på plenen nord for Tivoli. I skogkanten vest for Tårnbygningen er det forvillet hundetann *Erythronium dens-canis*, og like ved denne en stor forekomst av villtulipan *Tulipa sylvestris*. Hundetann er ikke kjent forvillet noen andre steder i Norge. Vi avsluttet dagen med å se på den nye ugrassamlingen som er anlagt oppe på Kirkejordet. Helge Sjursen, som har vært ansvarlig for denne, fortalte oss om dette interessante nye demonstrasjonsfeltet for ugras.

Anders Often

16. mai og 13. august til Sollerudstranda, Lysaker, Oslo kommune

Mai: 5 deltager med ledere. Det var oppmøte på Lysaker stasjon, og vi gikk langs stranda innover langs Bestumkilen, og noen av oss endte opp på Skøyen stasjon. Det interessante området er fra litt øst for Lysakerelva og på nedsiden av Norsk Hydro sine store kontorbygg. Det er kalkrike bergarter, og vegetasjonen er kalkfuruskog, med noen små flekker av løvskog, noe buskvegetasjon, strandberg og grusstrand. Det var en god del gjenstående og forvillede hageplanter. Selv om dette var en vårtur fant vi ingen ettårige arter på kalkbergene. Dette var så rart at vi tar med denne negative observasjon selv om dette knapt er vanlig. På stranda fant vi så vidt strandkål *Crambe maritima* og strandkarse *Lepidium latifolium* – så nå har begge disse strandplantene i spredning nådd helt inn til bunn av fjorden – om enn ennå ikke funnet i Bunnefjorden, den aller innerste vik av Oslofjorden. Ellers fant vi på de små strandfragmentene: strandsmelle *Silene uniiflora*, strandrug *Leymus arenarius*, strandløk *Allium vineale*, krushøyml *Rumex crispus* og strandvortmelk *Euphorbia palustris*. I kant av kalkfuruskog og i overgang mot strandvegetasjon var det en liten klon mattestarr *Carex pediformis* og en liten klon vårstarr *C. caryophyllea*. I kanten mot Norsk Hydro var det forvillet en del hageplanter, hvorav skogtulipan *Tulipa sylvestris* var den mest interessante.

Ved en senere undersøkelse i slutten av mai fant Tore B. en liten klon flekkmure *Potentilla crantzii* (ca 0,5 m²) ca 10 m fra klonen med mattestarr. I kalkfuruskog fant Tore også en stor busk eplerose *Rosa rubiginosa*. Rett på Ø-siden av gjerdet i vestkant av Hydrotomt fantes en forekomst stivsvingel *Festuca trachyphylla*. Den vokste i overgang kalkberg og kalkfuruskog. Det var tre-fire tuer, betraktelige stivere og mer blågrønn enn sauesvingel, som det for øvrig var mye av i skogbunnen på det sammen stedet.

August: 5 deltagere med ledere. Vi undersøkte det samme området på nytt. Rett inn for brygga, rett på østsida av Lysakerelva fant vi en forekomst på 0,5 m² med krypmure *Potentilla reptans*. Like ved var det et selvsådd busk med tindved *Hippophae rhamnoides*. I nedkant av Vækerøparken var det to kloner mattestarr. Lett lengre bort var det litt knollmjødur *Filipendula vulgaris*. Lengst øst, på det gjenværende strandfragmentet ned for MAXBO, var det noen smårosetter med bulmeurt *Hyoscyamus niger* foruten mye strandkarse, -kål, -løk, -smelle og -kryp *Glaux maritima*.

Anders Often & Tore Berg

20. mai til Østre Bolærne, Vf Nøtterøy Vestfold

I praktfullt vær, i en ellers våt periode i mai, reiste 7 deltakere med den nye ferja Dronning Blanca fra Fiskerbrygga i Tønsberg, for å se hva den «nyåpnete» øya Østre Bolærne kunne by på. Turens lengde måtte tilpasses ferjas rutetider, og vi valgte først å gå fra kaia nordover langs stranda. Vi registrerte blomstrende nyresildre *Saxifraga granulata*, og i nitrogenrik strandvegetasjon fint blom-

strende vårsalat *Valerianella locusta*. På en kampestein her ble det funnet oddbustehette *Orthotrichum diaphanum*, nær dens nordgrense ved Oslofjorden.

Videre nordover fulgte vi ei hinderløype med mye av både bildekk og blomstrende vårmarihand *Orchis mascula*. Nord for den sørvendte laguna her er ei fukteng på underliggende skjellsand i ferd med å gro igjen med ung ospeskog. Enga domineres av marianøklebånd *Primula veris* i feltsjiktet og storlundmose *Brachythecium rutabulum* i bunnen, og ellers inngår blant annet vårmarihand, storkonvall *Polygonatum multiflorum*, tannrot *Cardamine bulbifera*, broddfagermose *Plagiomnium cuspidatum*, oremoldmose *Eurhynchium hians* og skruppjamnemos *Plagiothecium nemorale*.

I rik edellauskog mellom fattige høgdeområder sentralt på øyas nordvestdel kan ramslauk *Allium ursinum* dominere i feltsjiktet, og her ble nordvendte bergvegger av konglomerat undersøkt. På de fuktigste partiene nær bakken ble det funnet blant annet dvergfillmose *Aulacomnium androgynum*, sandsilkemose *Homalothecium lutescens*, rottehalemose *Isothecium alopecuroides* og musehalemose *I. myosuroides*; dessuten stedvis mye av lavarten moseglye *Collema auriforme*.

På kanten av en kort bekk, som rann fra et lite fattig myrparti og forsvant ned i grov morene, fant vi heitorvmose *Sphagnum strictum*. Små fattigere sumpområder her er ellers dominert i bunnen av kysttomemose *Mnium hornum* og sumptorvmose *Sphagnum palustre*. Fra de tørre knausene med spredt furu kan nevnes bergskortemose *Cynodontium polycarpon* og kollegråmose *Racomitrium affine*.

Ialt ble det registrert 42 mosearter på den korte turen på Østre Bolærne, men herav bare to levermoser, de ganske tørketålende gulband *Metzgeria furcata* og hjelmbæremose *Frullania dilatata*. Stort takk rettes til Arne Pedersen som samlet og har kontrollbestemt flere av moseartene.

Tilbake på stranda der vi startet fikk vi et kort men hyggelig møte med deltakerne på Norsk Botanisk Forenings landsmøte, som startet sin innlagte ekskursjon.

Før hjemreise tok vi en halv times stopp blant de gamle trærne ved Teie hovedgård, bak Færder vgs., for å se på de epifyttiske mosene. Også her ble det funnet oddbustehette *Orthotrichum diaphanum* (3. funn i Vestfold?) på lønn. På lønn, lind og/eller ask ble det ellers registrert ekommose *Leucodon sciuroides*, ospemose *Pylaisia polyantha*, broddtråklomose *Pseudoleskeella nervosa*, duskbustehette *Orthotrichum speciosum*, kystbustehette *O. lyellii*, buttbustehette *O. obtusifolium*, gulltannbustehette *O. pallens*, krusgullhette *Ulotha crispa*, yngleknoppmose *Platygyrium repens* og hjelmbæremose.

Kåre Homble

14. juni til Ekeberg nordskråning

Turen var planlagt av to grunner: for det første å gå opp undertegnede funn av muserrumpe *Myosurus minimus* fra 2002, og for det andre å se på de store forekomstene av mattestarr *Carex pediformis* som Bronger & Rustan oppgir fra området i sin rapport «Edellauskoger i Oslo»

(Oslo helseråd, 1983). Fire deltakere inkludert turleder møtte opp i busslomma ved Ekeberg camping. Vi gikk gjennom campingen til grinda mot turveien som går til Ekebergrestauranten. Muserumpeforekomsten fra 2002 er på grunnlende med tråkkpåvirket og litt leirete tynt jordsmonn rett nord for turveien nær vestre ende av campingen (NM 9895,4146). Allerede før vi fikk begynt å lete etter muserumpe, gjorde vi et enda finere funn. Like ved turveien, var det en ca 1 kvadratmeter stor, temmelig individrik forekomst av vårveronika *Veronica verna* (NM 9897,4146), som er svært sjelden i Oslo-området. Den var allerede temmelig inntørket, men den korte stengeldelen (et par cm) før den ca 10 cm lange fruktstanden begynner er typisk, og også de dypt flikete bladene var synlige. Vi gikk så over til å lete etter muserumpe, og fant etter hvert tre svært inntørkede individer. Det kan ha vært mer av den under blomstringa, men etter en flere uker lang varm og tørr periode var det ikke mer å se. Ellers var det mye vårrublom *Draba verna* og flerårsknavel *Scleranthus perennis* i området.

Videre gikk vi ned mot stisystemet på Ekeberg nord-skråning. Det er i området generelt stort, men spredt og fåtallig innslag av varmekjære arter: geitved *Ranunculus cathartica*, bakkemaure *Galium pumilum*, svartmispel *Cotoneaster niger*, dvergmispel *C. scandinavicus*, rognasal *Sorbus hybrida*, morell *Prunus avium*, trollbær *Actaea spicata*. Området har tidligere vært langt mer åpent, men er nå en etablert, stort sett skyggefull (nordvendt) høystammet løvskog dominert av hengebjørk *Betula verrucosa* (i de mer grunnlente/berglente områdene), og platanlønn *Acer pseudoplatanus* og stedvis noe alm *Ulmus glabra* og spisslønn *Acer platanoides* (i områdene med dypere jordsmonn). Platanlønn er stedvis enerådende, og er nesten utelukkende av en «halvblodtype» med sterkt rødpigmenterte bladundersider og mer eller mindre normale oversider, dessuten spredte normale grønne og spredte «helblodtyper». Undervegetasjonen er sparsom og stort sett triviell, med arter som krattstorkenebb *Geum urbanum*, løkurt *Alliaria petiolata*, stankstorkenebb *Geranium robertianum*, stornesle *Urtica dioica*, hundekjeks *Anthriscus sylvestris*, ormetelg *Dryopteris filix-mas*. På bergskrenter forekommer berggull *Erysimum strictum* og bergmjølke *Epilobium collinum* i tillegg til røsslyng *Calluna vulgaris* og andre arter fra tørt lysåpent skogsterrang og berg. Stedvis forekommer hageplanter som akeleie *Aquilegia vulgaris* og honningknoppurt *Centaurea montana*. Til tross for iherdig søk ble mattestarr ikke sett noen steder. Dette er gåtefullt. Det er usannsynlig at Bronger og Rustan skal ha feilbestemt denne (det er fingerstarr *C. digitata* i området), og eneste forklaring er da at arten må ha forsvunnet på grunn av suksessjonen til tett skog, eller eventuelt gått så kraftig tilbake at vi ikke fant den.

Etter å ha gått stisystemet så langt øst som skogen går, snudde vi og gikk oppover parallelt med Kongsveien, nedenfor denne. Rett før utsiktspunktet i svingen er en knaus og tørrbakke (NM 9915,4164) som (selv om den dessverre er sterkt skyggestresset på grunn av gjengroing) fortsatt har en rik tørrbakkeflora: dunhavre *Avenula pubescens*, enghavre *A. pratensis*, hvitmaure *Galium boreale*, gulmaure *G. verum*, bakkemaure, fløyelsma-

rikåpe *Alchemilla glaucescens*, gjeldkarve *Pimpinella saxifraga*, bakketimian *Thymus pulegioides*, engtjæreblom *Viscaria vulgaris*, blodstorkenebb *Geranium sanguineum*, knollmjørdurt *Filipendula vulgaris*, dunkjempe *Plantago media* og et svært morsomt funn, nemlig noen få individer av krattsoleie *Ranunculus polyanthemus* (NM 9899,4167), som det er svært lite av på fastlandssida i Oslo, spesielt på grunnfjellet. På vei videre opp langs Kongsveien til utgangspunktet kom vi i veikanten over en relativt stor populasjon av lundkarse *Cardamine impatiens* (NM 9125,4147), som ser ut til å være i spredning i området.

Jan Wesenberg

25. juni: orkidétur til Slåttemyra naturreservat, Nittedal

100 personer deltok på årets vandring på Slåttemyra, et samarbeid mellom Nittedal Historielag, Norsk Botanisk Forening og Maridalens Venner. Øyvind Grandum åpnet arrangementet med lur, bukkehorn og seljeflyte, mens Hans Christian Høie og Torill Born sang Prøysenviser under serveringen av skaukaffe.

Orkidéprakten var som vanlig stor, og de fleste kjente orkidéartene (13 forskjellige sorter inklusive kryssninger) ble demonstrert.

To nye arter for reservatet ble registrert: Solblom *Arnica montana* og veikveronika *Veronica scutellata*. Den førstnevnte ble funnet i kanten av ei mellomrik myr, i en svak helling med blåtopp *Molinia caerulea* og finnskjegg *Nardus stricta*.

Tor Øystein Olsen

2. juli til Bogstad gård

Parken rundt Bogstad herregård var på 1700-tallet først en renessansehage, deretter en barokkhage. Mot slutten av 1700-tallet ble den omskapt til en romantisk landskapspark på grunnlag av nye impulser fra England. Botanisk sett er Bogstad gård kjent for å huse de 3 «klassiske» parkskogartene parkrapp *Poa chaixii*, hvitfrytle *Luzula luzuloides* og parksveve *Hieracium grandidens*, samt vallerot *Phyteuma spicatum* ssp. *spicatum*. Også hagesveve *Hieracium aurantiacum* ssp. *aurantiacum*, skogforglemmegei *Myosotis sylvatica*, kryppfredløs *Lysimachia nummularia* og spansk kjøvel *Myrrhis odorata*, som delvis må regnes til det samme elementet, er tidligere funnet på Bogstad.

De ca. 12–15 turdeltakerne betraktet først en kjempesvær klatrende pipeholurt *Aristolochia macrophyllum*, som dekket store deler av hovedbygningens sydvegg. Vi gikk så nedover mot vannet på sydsiden av hovedbygningen, der vi i skråningen umiddelbart fant store bestander av de parkplantene vi var kommet for å se, nemlig parkrapp, hvitfrytle og vallerot. Disse artene var helt dominerende. Vi så også en del parksveve, men den hadde ikke begynt å blomstre ennå. Parksveve tilhører trolig seksjonen bladsvever. Litt videre passerte vi en port i et gjerde. Og her, ca. 100 m sydøst for sydøst-hjørnet av hovedbygningen, fant vi en tett ca. 5 x 5 m² bestand av en helt grønn sterkt tuet svingel under en sembrafuru (NM 9083, 4925). Det er foreløpig ikke avklart om dette er en skyggesvingel *Festuca heterophylla* (i så fall nok en

«parkplante», som er funnet ved herregårder i Sverige og Danmark, men ikke i Norge), eller en tuet rødsvingeltype *Festuca rubra*. Erik Ljungstrand, som har sett presset materiale, mente det sistnevnte. I det samme område var det for øvrig mye vallerot og parksveve. Litt øst for dette området overtok «trivielle» gress, men på et større felt fant vi mange eksemplarer av vanlig nattfoll *Platanthera bifolia*. Gartneren på gården mente han ikke hadde sett denne arten der før. Skogen i dette området ble for få år siden tynnet for å gjenskape den gamle hagestrukturen med spredte trær, så sannsynligvis har dette fått nattfollen til å ta seg opp. Vi fant også ett eksemplar av hagesveve i blomst. Herfra gikk vi langs sjøen ut på det utstikkende neset sydøst for hovedbygningen. På nesets vestsida fant vi en liten bestand av kalmusrot *Acorus calamus* (NM 9086, 4920), og nesten helt ytterst en bestand av hybridene mellom blærestarr og flaskestarr *Carex rhynchophysa x rostrata* (NM 9096, 4911) i lag med flaskestarr og sennegress *Carex vesicaria*, men ikke blærestarr. Kalmusrot er det for øvrig mye mer av på Bogstadvannets vestsida og nær utløpet.

Strandengene øst for pynten hadde en interessant sumpvegetasjon med bl.a. engforglemmegei *Myosotis scorpiodes*, dikeforglemmegei *Myosotis laxa*, langstarr *Carex elongata* og en rekke mer alminnelige arter som fredløs *Lysimachia vulgaris*, gulldusk *Lysimachia thyriflora* og pollisivaks *Scoenoplectus tabernaemontani*. Et lite felt ovenfor stranden (NM 9105, 4920) besto av hybridene mellom lundrapp og myrrapp *Poa nemoralis x palustris*. Lundrapp vokser på de tørre feltene rett ovenfor, myrrapp på den fuktige strandbredden rett nedenfor. I parken nord for stranden og øst for hovedbygningen er det flere «parkplanter», som skogforglemmegei og krypfredløs. Langs veien ved innkjørselen til hovedhuset var det en svær bestand med spansk kjørvel.

Vi gikk så tilbake og på vestsiden av hovedbygningen. Også der fant vi litt parkrapp, hvitfrytelle og vallerot. I en gammel nå tørrlagt dam vest for hovedbygningen fant vi en liten bestand av en av Bogstadvannets mer interessante sumpplanter, nemlig blærestarr (NM 9071, 4935), sammen med skogsivaks *Scirpus sylvaticus* (som blærestarr kan forveksles med før blomsterstandene kommer til syne). I nærheten var det også storklokke *Campanula latifolia*. Strandengene her langs vestsiden var mer storvokste, med elvesnelle *Equisetum fluviatile*, sverdlilje *Iris pseudacous* mm., men innimellom vokste det også litt myrstjerneblom *Stellaria palustris* (NM 9138, 4890), nok en eksklusiv sumpart, foruten mer langstarr innimellom. Hvis gjenvoksingen får fortsette, er det nok imidlertid en fare for at slike lavvokste planter som myrstjerneblom etter hvert forsvinner.

Til slutt gikk vi til Jegersborgbekkens munning. Litt vest for den røde låven som ligger nord for hovedgården, og som bekken renner under, fant vi i sumpen en stor bestand av blærestarr (NM 9076, 4953). Med dette var vi godt fornøyd både med å ha gjensett alle de klassiske «parkplantene» (og kanskje funnet en ny) og ha sett flere morsomme og sjeldne sumpplanter. Blanding av natur og kultur på Bogstad gir derfor grunn for et høyst variert og interessant planteliv.

14.–21. juli. Sommerekskursjon til Tinn/Rauland

Både i fjor og forfjor gikk sommerekskursjonen til Tinn og nabokommunene, og det ga så interessant utbytte at vi bestemte oss for å dra dit i år også. En medvirkende årsak var at vi kunne bo sentralt i kommunen på Rjukan Fjellstue, hvor vi likesom de to foregående årene fikk utmerket forpleining.

Vi ankom ettermiddagen 14 juli og diskuterte løselige mulige turer. Vi bestemte oss for neste dag å dra innover Hjerdalen, noe vi egentlig hadde planlagt også de to tidligere årene, men aldri fått tid til. Det er ofte de nærmeste områdene som «koker bort i kålen», for det er det så lett å ta litt senere. 15 juli kjørte vi derfor innover Hjerdalen, en gammel seterdal som grener av nordover fra hoveddalføret ved Rjukan fjellstue, men raskt svinger vestover og danner en ca 7 km sidedal. En rekke setre ligger nedover dalen. Vi kjørte inn til Vigfit seter og begynte botaniseringen der. På sumpområder rundt Vigfit fant vi flere starr: gråstarr *Carex canescens*, seterstarr *C. brunnescens* og de litt mer kravfulle artene blankstarr *C. saxatilis*, tranestarr *C. adlostoma*, gulstarr *C. flava* og fjellstarr *C. norvegica*, samt svarttopp *Bartsia alpina*. Fra Vigfit gikk vi nordover til S- og SV-skråningen av det bastionaktige berget Storenut. Oppover skråningene var det delvis ganske rik høystaudeskog med skogstorkenebb *Geranium sylvaticum*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, litt brudespore *Gymnadenia conopsea*, vendelrot *Valeriana sambucifolia*, hvitsoleie *Ranunculus platanifolius*, hvitbladtistel *Cirsium helenioides*, fjelltistel *Saussurea alpina*, setermjølke *Epilobium hornemannii*, myskegress *Milium effusum*, rødsveve *Hieracium aurantiacum* ssp. *carpathicola*, skogrørkvein *Calamagrostis purpurea*, skogsvinerot *Stachys sylvatica*, fjellforglemmegei *Myosotis decumbens*, hundekveke *Elymus caninus*, tyrihjelms *Aconitum septentrionale* og litt søterot *Gentiana purpurea*, men vi klarte ikke å finne vallerot *Phyteuma spicatum* som Finn Wischmann har sett der før. På tørrere områder og i bergskrenter dukket bergmjølke *Epilobium collinum*, fjelløyentrøst *Euphrasia frigida*, flekkmure *Potentilla crantzii*, småsmelle *Silene rupestris*, tiebær *Rubus saxatilis*, markjordbær *Fragaria vesca*, lundrapp *Poa nemoralis*, blårapp *P. glauca*, seterrapp *P. pratensis* ssp. *alpigena*, hengeaks *Melica nutans* og bergveronika *Veronica fruticans* opp, og av bregner sisselrot *Polypodium vulgare*, skjærløk *Cystopteris fragilis*, skogburkne *Athyrium filix-femina* og ormetelg *Dryopteris filix-mas*, altså ganske mange varmekjære innslag. Et lite område over noen m² var dekket av det østlige innslaget rustjerneblom *Stellaria longifolia* (MM 6340, 3648).

Under en skrent i overkant av ur ble det mest oppsiktsvekkende funnet gjort, 4 individer søstermarihånd *Dactylorhiza sambucina*, som nå var begynt å falle sammen (MM 6352, 3654, 1045 moh, vel ny høydegrense). Litt lenger innover, mer i SV-veggen, ble det dertil funnet 6x hvitkurler (lavlandsunderarten) *Leucorchis albida* ssp. *albida*.

Dalsøkket mellom Storenut og Hyttenuten bød på bakkemyrer, i kanten av en av dem var en flekk med ca 50

x småtveblad *Listera cordata* sammen med stjernesildre *Saxifraga stellaris* (MM 6324,3648). Derfra gikk vi tilbake til Vigfit, underveis fant vi en busk grønnvier *Salix phylicifolia*, og i kanten av en sti langs et fuktsøkk fant vi en 5–6 planter kongsspir *Pedicularis sceptrum-carolinum* i knopp ca 100 m N for seteren (MM 6354, 3662).

Vi spiste ovenfor dammen nedenfor Vigfit. I dammen vokste en steril *Sparganium*, trolig fjellpiggnopp *S. hyperboreum* (alt. flytegress *S. angustifolium*).

Fra Vigfit gikk vi veien nedover dalen. I veikanten ca 500 m V for Rikhol (MM 6437,3589) fant vi et lite rikfelt med svartopp, beitestarr *Carex serotina* (trolig ssp. *serotina*), hårstarr *C. capillaris*, setermjelt, grønnkurle *Coeloglossum viride*, fjellsyre *Oxyria digyna* og 2 x snesøte *Gentiana nivalis*. Litt Ø for Rikhol så vi et stort individ fjellmo *Salix herbacea* i fjellbjørkeskogen. På vollen rundt Rikhol rett V for husene fant vi et få x av marinøkkel *Botrychium lunaria* og litt fjellbakkestjerne *Erigeron borealis* og vanlig bakkestjerne *E. acer* ssp. *acer* (MM 6495,3600). Ca 200 m Ø for Rikhol i veikanten, på veiens N-side (MM 6509, 3601) var det smårikt med blankstarr, svelttull *Trichophorum alpinum*, ljåblom *Parnassia palustris* og en busk myrtevier *Salix myrsinites*. Lenger nede, nær veikrysset til Ornefit, vokste også 5–6 kongspir (MM 6665,3635).

Vi gikk over flere setervoller, bl. a Tunfit og Hjerdaalen seter, men disse vollene var trivielle og bød ikke på noe av interesse. Det var litt skuffende, da vi hadde håpet på funn av sjeldne marinøkler.

16 juli kjørte vi opp til Møssvannsdammen for å gå «Gamle Frøystulvei» tilbake til Rjukan Fjellstue. Noen av oss gikk denne veien i fjor også, så det ble litt «repetisjon» fra i fjor, men vi satset på å utforske den grundigere. Veien passerer flere rike lier og seterområder.

Vi startet med å gå over demningen og tok stien som fortsetter NV for denne. Dette området som byr på mye interessant ble også besøkt i fjor og forfjor. I år var det lite vallerot der, bare 3 x i knopp, 5 x hvitkurle (lavlandunderarten), grønnkurle, mye rødsveve og noen bestander hjulmarikåpe *Alchemilla propinqua*. På selve p-plassen vokste dvergmjølke *Epilobium anagallidifolium*, bergmjølke, setersmåarve *Sagina saginoides* og skogarve *Cerastium fontanum* ssp. *fontanum* og merkelig nok en plante av hanekam *Lychnis flos-cuculi*.

På Oshaug ca 100 m N for demningen sto litt fjellstjerneblom *Stellaria borealis* i en stenmur. Rødsveve vokser flere steder mellom Oshaug og Frøystul. På myra litt V for Øvre Frøystul var også i år myrøyentrøst *Euphrasia frigida* ssp. *palustris* (MM 6310,3728).

Langs Gamle Frøystulvei ca 100 m N for våningshuset på Øvre Frøystul var spredt gaffelsveve *Hieracium peteranum* og rødsveve (MM 6330,3301), samt i nærheten veisveve *Hieracium glomeratum* og hårsveve *H. pilosella*.

Fra Frøystulbekken fortsetter veien sydøstover til en sнопlass hvor veien blir kjørbær for biler. Under berg rett ovenfor veien noen hundrede m Ø for hytta «Vigabu» (MM 6371,3286) vokser en overgangstype av vanlig gråor *Alnus incana* ssp. *incana* og kolagråor ssp. *kolaënsis* og rødsveve, og i veikanten på veiens S-side litt gressstjerneblom *Stellaria graminea* og storarve *Cerastium arvense* (MM 6370,3285), 975 moh, relativt høyt til disse

artene å være.

Der veien gjør sin sydligste sving spiste vi på et vakkert utsiktsted. I veikanten N for Fonnådalen (MM 6423,3298) vokser norsk vintergrønn *Pyrola rotundifolia* ssp. *norvegica* og perlevintergrønn *P. minor*, noen x brudespore og i veikanten mye hjulmarikåpe.

Litt lenger NØ går veien under en liten bakkemyr (MM 6428,3307) med mye bredmyrull *Eriophorum latifolium*, og på myra og i veikanten nedenfor vokste ellers en slåttestarrtype *Carex nigra* ssp. som dannet store tuer, hårstarr, gulstarr, svelttull, fjellfrøstjerne *Thalictrum alpinum*, grønnkurle, hvitmjølke *Epilobium lactiflorum*, myrmjølke *E. palustre*, svartopp, legevintergrønn *Pyrola rotundifolia* ssp. *rotundifolia*, fjellistel, stjernesildre, fjellveronika *Veronica alpina* ssp. *alpina*, sumphaukeskjegg *Crepis paludosa* og ett x vallerot, og i selve veikanten fjellstjerneblom og bakkestjerneblom *Stellaria alsine*. Like etter denne rike bakkemyr passerer veien under noen bratte flåg (MM 6447,3318) med mengder av liljekonvall *Convallaria majalis*, ellers en del brudespore, blårap, fjellodnebregne *Woodsia alpina* og flekkmure.

Så kommer vi til et kryss hvor en tverrvei til hovedveien tar av. Vi fortsetter Frøystulveien, men like etter der tverrveien tar av passerer en busk grønnvier (MM 647,332).

I veikanten langsetter Hyldalshovda var ganske mye søterot i fjellbjørkeskogen. Noe videre bortover passerte vi i veikanten på nedsiden et par 100 m Ø for Hyldalseteren noen tette kloner med brannnsveve *Hieracium flammeeum* og rødsveve (MM 6564,3380). De så vi der i fjor også. Derimot gjenfant vi ikke gaffelsveve, som i fjor hadde en liten bestand i nærheten.

Nå satte vi opp farten. Mellom der veien passerer Risbubekken og Øvre Bergstøl så vi mange steder rødsveve. Rett ovenfor bommen V for Øvre Bergstøl oppdaget noen av oss ett individ av kvitkurle (lavlandstypen) (MM 6792,3495). Derfra var det ikke langt igjen til ventende middag på Rjukan Fjellstue.

17 juli. Vi startet med å kjøre til Frøystul, og gikk derfra opp til Morksseter. På vollen litt N for husene (MM 6322,3177) var en fin bestand setersveve *Hieracium suecicum*, smårap *Poa pratensis* ssp. *subcaerulea* og litt trefingerurt *Sibbaldia procumbens* (925 moh.). Der var også slåttestarr *Carex nigra*, stivstarr *C. bigelowii* og noen store matter av hva vi mistenker er hybriden mellom dem.

Derfra gikk vi mot Smitebekk. Rett ovenfor Morkfossen var en kulp med fjellpiggnopp *Sparganium hyperboreum* og vanlig tusenblad *Myriophyllum alterniflorum*.

Østover mot Frøystul Feriested var ganske mye grønnvier, især langs veikanter og på sandmoer. Grønnvier er ellers sj. i området. Også svartvier *Salix myrsinifolia* og noen hybridbusker fantes (grønnvier og hybriden innsamlet på MM 6406,3186). Vi gikk helt ut til «Damstua», og grønnvier var spredt til vanlig hele veien. Rundt den var også litt fjellstjerneblom, setermjølke og amerikamjølke *Epilobium watsonii*, som hadde karret seg helt opp hit, 860 moh. Fra Morkåas utløp gikk vi østover langs Skarfossdammens S-side for å sjekke status for vierstarr *Carex stenolepis*-lokaliteten besøkt i fjor og forfjor, på

lite nes mellom krafledningsmastene 8 og 9 ca. 400 m Ø for bekketløpet (MM 6485,3225). I år var det ca 20 blomstrende skudd over flere delokaliteter. Der vokste også firling *Crassula aquatica*.

Tilbake til Frøystul Feriested fant vi ganske mye rypebunke *Vahlodea atropurpurea* på V-siden av Mortkjønn S for hytte 62 (MM 6382,3203).

Fra Frøystul kjørte vi opp til Arabu i Vinje kommune og kjørte utover veien mot Varland, hvor vi foretok diverse stopp underveis, bl. a. for å oppsøke noen over 100 år gamle vallerotlokaliteter. En rekke gårder ligger utover langs veien ned mot Møssvatn ca 920–950 moh.

Vi startet på Gibøen, hvor vi fant gulsildre *Saxifraga aizoides* og kongspir i veigrøften. I rike ller på veiens N-side så vi litt grønnskulle og brudespore, svartstarr *Carex atrata*, norsk vintergrønn, perlevintergrønn, rødsveve og i veikanten få x av setersveve. Etter en del leting fant vi noen få individer vallerot (MM 5461,2670). På veien nedside var en voll med mye rødsveve og litt grannsvveve.

Etter Gibøen ble neste stopp rett V for Skinnarland. Veikanten derfra mot Fivibøen var rike (spesielt de på oversiden) med mengder av mellomtyper mellom skogmarihånd *Dactylorhiza fuchsii* og flekkmarihånd *D. maculata* og med karakterene kombinert på alle mulige måter, og bare noen få «typiske» av begge, litt skåresildre *Saxifraga adscendens*, fjellbakkestjerne, dvergjamne *Selaginella selaginoides* og marinøkkel (MM 5211,2802).

Rundt Skinnarland var også 3 delokaliteter vallerot, bl. a. (MM 5215,2799), og i lia ovenfor brudespore og ett x hvitkurle (lavlandstypen) (MM 5217,2798). Primært på veiens nedside var litt V for Skinnarland mye grannsvveve *Hieracium auriculinum* (MM 5211,2800) og også i krysset ovenfor Fivibøen på veiens nedside var denne i store mengder (MM 5201,2821)

Den siste stoppen ble på Haug, hvor vi kom i snakk med de som drev gården. De kjente godt til vallerot, og forklarte oss flere delokaliteter som vi så på. Det var 3 delokaliteter med hhv. 5, 10 og 20 stykker, bl. a. en meget vakker gruppe nedenfor noen småberg (MM 5126,3117).

I veikanten rett N for Haug var også mye kongspir i veigrøftene – nå i sin flotteste skrud – og rike sig med gulsildre.

18 juli dro vi innover Gausdalen, med start fra Selstali-seter. Noe av poenget var å undersøke status nærmere for noen vallerotlokaliteter som ble oppdaget av en gruppe da vi delte oss på fjorårets ekskursjon, men også i år kom turen til å foregå i spredt formasjon og smågrupper. Alle gikk langsetter Selstali-tjønnas og Gråvåstølvatnets Ø-side. Der tok de fleste og rundet Gråvåstølvatnet og gikk tilbake til Selstali på vannenes V-side. En liten gruppe fortsatte isteden stien sydover til Skriuseret.

Selve dalen er preget av fjellbjørkeskog, men stien passerer flere gamle setre. På myrene rett Ø for Selstadi var flere starrarter, bl. a. en stor bestand av hybriden mellom dystarr *Carex limosa* og snipestarr *C. rariflora* (snipestarr har vi ikke sett i området), tvebostarr *C. dioica*, strengstarr *C. chardorrhiza*, gulstarr (lite) og blankstarr.

Turiststien langsetter Selstali-tjønnas Ø-side krysset flere rike sig med mye hårstarr, fjellstarr, tranestarr,

gulstarr, myrmjølke, setermjølke, dvergmjølke (lite), trillingsiv *Juncus trifidus* (MM 7764,3588), stjernesildre og rustjerneblom. På solåpne bergvegger vokste svulmende tepper av labbmose *Rhytidium rugosum*, samt fjellsmelle *Silene acaulis*, fjellbakkestjerne, taggbregne *Polystichum lonchitis* og vanlig lodnebregne *Woodsia ilvensis*. På eidet mellom Selstali-tjønnas og Gråvåstølvatnet var en del søterot og flere flekker med småtveblad (MM 7773,3562).

På vollen Ø for de forfalne husene på Gråvåstølen var påfallende storvokste marinøkler, litt rødsveve og setersveve, samt ett blomstende individ av vallerot og to sterile (MM 7787,3565) i frisk, urtedominert engvegetasjon.

Litt videre på Gråvåstølvatnets NØ-side passerte stien et felt med mye av hybriden mellom fjellstjerneblom og rustjerneblom (MM 7796,5625) uavhengig av foreldreartene, i samme område fant vi en tett bestand over flere m² av setersveve og en sveve med sterkt blågrønne blad, kanskje en *Caesia*-sveve.

Litt sønnenfor der en krafledning krysser stien sto en busk ullvier *Salix lanata* (sj. i området), noen tuer fjellsmelle, litt fjellfrøstjerne, gulsildre og bjørnebrodd *Tofieldia pusilla* i vannkanten (MM 7803,3546). Omtrent 30 m lenger S (MM 7828,3503) var en liten limnogen sjøbredd med mange kravfulle moser: stor og rød markmose *Scorpidium scorpioides* og *S. revolvens*, bjørnetorvmose *Sphagnum lindbergii* og lapptorvmose *S. lapponum*, samt tranestarr og en angivelig bestand av snipestarr.

Vollene rundt Fisketjønnstøl og Nystøl viste seg å være ganske gjengrodde og trivielle. Fra Fisketjønnstølen gikk de fleste tilbake langs Gråvåstølvatnets S og V-side. Et område på vannets S-side (MM 781,348) var meget rikt med svartstarr, fjellstarr, hårstarr, legevintergrønn, olavsstake *Moneses uniflora*, småtveblad, kastanjesiv *Juncus castaneus*, rynkevier *Salix reticulata*, samt mengder med grønnskulle (hundrevis).

En myr på vannets V-side (MM 7791,3491) var også rik, med myrtevier, rynkevier, hårstarr, fjellstarr, tvillingsiv *Juncus biglumis* og bjørnebrodd. Også mosefloraen der var fin, med myrgittermose *Cinclidium stygium*, brun markmose *Scorpidium cossonii* og piperensermose *Paludella squarrosa* som de dominerende, samt den sjeldne rødlistede myrsvangmose *Bryum neodamense*, som ikke tidligere er kjent fra Telemark. Langs vannkanten fant vi gresstjernaks *Potamogeton gramineus* og en steril pigknopp, mest sansynlig fjellpigknopp (evt. flytegress).

Videre nordover langs vannet fant vi delvis mer av det samme, som olavsstake, hårstarr, svartstarr, fjellstarr, kastanjesiv, samt som ny rypebunke. Vi kunne derfor fastslå at Gråvåstølvannets V-side var et riktig lokalt rikområde.

En liten gruppe på 3 personer fortsatte fra Fisketjønn turiststien fra Fisketjønnstøl til Skriustøl istedenfor å gå tilbake langs Gråvåstølvannets V-side. Stien gikk delvis gjennom rike høystaudeliet som alternerte med fattigere partier. Langs stien litt N for stidelet hvor stien til Gaustadtoppen tar av var en del olavsstake og småtveblad.

Flere bekker som krysset stien i dette området hadde svulmende mosematter og smårike sig med setermjølke og lignende.

Skriustul viste seg å være en skuffelse med fattige voller, det eneste av interesse var rypebunke på N-siden av det østligste huset.

Etter å ha kommet tilbake til Selstali, kjørte vi og tok en stopp nedover langs bilveien. Mellom Myrstøl og Lislestøl under kraftledningen fant vi nokså overraskende en rik vallerotbestand (45 i blomst og mange sterile) (MM 7411,3687), samt mye ullvier, olavstake og høystauder som turt *Cicerbita alpina* og hvitsoleie. Dalin angir bare en lokalitet på Vestfjorddalens S-side for vallerot (Bjørndalsseter oppsøkt i fjor og hvor arten nesten er utgått), så dermed er det nå kjent 3 lokaliteter på dalens S-side. Dette er fortsatt langt mindre enn de mange lokalitetene langsetter Vestfjorddalens N-side, men antyder at arten kan være noe oversett på sydsiden.

19. juli tok vi først taubanen opp til Gvøpseborg for å gå i lia på Vestfjordalens N-side. Vi fulgte stien Gvøpseborg–Våerstøl–Grendalen–Nystøl–Hjerdalen seter, hvorfra det var kort vei tilbake til Fjellstuen.

Langs veien mellom Gvøpseborg og «Verdens Ende» var det delvis rike høystaudelie, vi fant vallerot 4 steder, den største forekomsten var på MM 7425,3886, og heni-mot Verdens Ende påtraff vi gulsidre (ved et dreneringsrør under veien) og litt søterot. Søterot var en plante som vi skulle komme til å passere mange steder underveis, enkelte steder i meget store bestander.

Fra Verdens Ende tok vi av på en NV-gående sti mot Kringlehovda, og stien gikk gjennom relativt fattige områder, men bød tross alt på spredte bestander av søterot og småtveblad, samt mye olavstake et par 100 m etter Verdens Ende. Stien gikk delvis like under og litt over skoggrensen, og skoggrensen ble her dannet av en blanding av gran og fjellbjørk uten noe egentlig fjellbjørkebelte.

Like etter Kringlehovda delte stien seg, og vi tok av mot Våerstøl. Før vi kom dit, gikk det utfor bakke ned til Våeråa hvor noen av oss badet. På en myr rett Ø for broen over beken vokste merkelig nok fjellkvein *Agrostis mertensii*.

Ved Våeråa så vi en del søterot, men da vi like etter kom til vollen rundt Våerstøl var det enorme mengder av søterot i flott blomst, samt en grovvekst *Nigrescentia*-sveve også i flott blomstring.

Også i fjellbjørkeskogen langs stien S for Våerstølen var det mye søterot, samt en annen *Nigrescentia*-type av fjellsveve.

På passasjen over Karehovdnut stusset vi over en svær tue bjørneskjegg (MM 7149,3886) i 1030 meters høyde – like over skoggrensen, men med spredte trær over – som ved nærmere undersøkelse viste seg å stemme godt med kystbjørneskjegg *Trichophorum cespitosum* ssp. *germanicum*. Ved siden av vokste mindre tuer som så ut som småbjørneskjegg, men også disse hadde v-formet slire. Begge typer ble innsamlet for å studeres grundigere, men hvis den svære tuen viser seg å være genuin kystbjørneskjegg burde det både bli ny høydegrens og solid innergrense i denne delen av landet.

På veien videre var det fattige fjellheier med greplyng *Loiseleuria procumbens* og rypebær, og ca 700 m N for den nordligste av Grendalsstølene var det noen som observerte en legevintergrønntype – dessverre ikke

innsamlet til nærmere kontroll.

Vollene rundt Grendalstølene var fattige, men den sydligste bød på en *Nigrescentia*-svevetype på hustakene.

Stien gikk herfra bratt opp men til et flott utsiktspunkt over Rjukan. Mellom seteren og utsiktspunktet var det fattigvegetasjon med rypebær, greplyng, rabbesiv *Juncus trifidus* og noe fjellmo (den siste er sj. i området). Etter oppstigningen flatet stien ut, og fortsatte videre gjennom noen partier med mye fjellburkne *Athyrium distentifolium* og noen områder med litt rikere subalpine høystaudesamfunn. Litt V for der stien passerte en bekk omtrent 500 m NØ for Juvbekken var et slikt område med skrubbar *Cornus suecica*, og i gullris *Solidago virgaurea*-hei litt rødsveve, svartstarr, og en stor bestand av en salatsveve *Hieracium* sect. *Prenanthis* (MM 7087,3802). Denne ble ikke innsamlet, da den bare var i knopp, men vi håper at det kan gjøres senere eller av noen som leser dette. Dette feltet bød også på vakre høystauder som hvitsoleie og turt.

Stien gikk etter hvert brattere nedover mot Nystøl, til dels gjennom rike lier. Nær Nystøl vokser blankstarr flere steder. Etter å ha passert Nystøl kom vi til en lang myr på stiens N-side, som ligger nedenfor Hovdestøl. Myra var fattig, men helt på denne myras Ø-ende gjorde vi dagens morsomste funn – en klon på ca 5 x 5 m av rundstarr *Carex rotundata* (MM 6963,3687). Selve rundstarr var grei og typisk, men rundt den fant vi flere antatte hybridbestander hvor rundstarr inngår, dels en stor bestand av antatt rundstarr x blankstarr, og dels en liten bestand av rundstarr x flaskestarr *C. rostrata* (evt. en atypisk og dårlig utviklet flaskestarr). Hverken flaskestarr eller blankstarr vokser direkte sammen med dem, flaskestarr finnes lenger V på den lange myra, og blankstarr i rikere dråg lenger Ø mot Nystøl – de nærmeste på (MM 6991,3711). Området viser godt forskjellen i økologi på rikmyrsarten blankstarr og fattigarten rundstarr (og flaskestarr).

V for den lange myra skar vi av en sti til venstre nedover lia til Hjerdalen seter. Under nedstigningen oppdaget vi rett på stiens V side (MM 6879,3642) en rikmyr med mye bredmyrull men ellers uten de helt store funn, dog med flekkmariehånd, sveltull, gulstarr, tvebostarr, hårstarr, ljåblom, bjørnebrodd, dvergjamne, fjellfrøstjerne, fjellistel, vanlig myrklegg *Pedicularis palustris*, fjelløyentrøst og svarttopp, samt piperensermose.

Der vi passerte Hjerdøla på store stener dannet den brede loner. Noen av oss badet der, og i det sakteflytende vannet var det massevis av fjellpinnopp som fløt i vannet, en del vanlig tusenblad og mye evjesoleie *Ranunculus reptans* på bunnen og langs breddene. Etter badet var det bare én km igjen til Rjukan Fjellstue.

20. juli bestemte vi oss for å ta et vallerotraid i Vinje, mest rundt Rauland.

Da vi passerte Torvetjønna tok vi først en liten stopp der nær veistasjonen for å sjekke status for vallerot og noen orkideer i de rike veikantene østover fra veistasjonen (også besøkt i fjor og forfjor). Her oppdaget vi en småbotanisk tragedie da det viste seg at den rikeste orkideforekomsten med hvitkurle, brudespore og stortveblad var ødelagt av en nyanlagt bilvei opp til noen hytter – fyy! For så vidt

et typisk eksempel på den botaniske forringelsen som ofte skjer trass alle festtaler om ivaretagelse av biologisk mangfold og lignende svada.

Heldigvis fant vi fortsatt kastanjesiv og snesøte i veigrøftene langs hovedveien.

Etter denne skuffelsen dro vi videre til Rauland og ned til Lognvik, via bomvei til Brekkestaul. De rike orkideengene noen fra Telemarksavdelingen hadde sett der 20 år tilbake var gjengrodd av bjørkeskog – dagens andre skuffelse.

Vi gikk opp til Fjellstaul. Vi fant mye kastanjesiv underveis (MM 5484, 1665). Det var noen rike sig på myras østende med 13 ulike torvmoser, hvorav pjukskorvmose *Sphagnum annulatum* (MM 5481, 1679) var den mest spennende. Det ble også funnet bjørnebrodd, hårstarr og tranestarr på stedet. I nærheten av myra var også skrubær.

På setervollen på Fjellstaul ble det funnet 5 stk. blomstrende hvitkurler (MM 5466, 1684), samt noen få x hver av grønnkurle og brudespore.

Vi gikk så over til Grostaul. Underveis ble det funnet smørtelg *Oreopteris limbosperma* (MM 5499, 1699) på 980 moh. På selve Grostaul ble det ikke funnet vallerot på de gamle lokalitetene, men vi fant blankstarr, tranestarr og snemyrull *Eriophorum scheuchzeri*. På veien tilbake til bilene ble det funnet kolagråor (MM 5445, 1643).

På tilbaketuren ble det en stopp ved riksveien ved krysset der veien går ut til Varland. Her ble det til sammen funnet 20 blomstrende vallerot (MM 5679, 2617) og kastanjesiv.

På det nærliggende Eikeland observerte vi en blomstrende vallerot og 10 rosetter. Her var vi også de 2 foregående årene. I 2004 ble det observert 100 blomstrende individer, mens ingen blomstret i 2005 (derimot mye rosetter). Dette viser de store fluktuasjonene denne planten tydeligvis har når det gjelder blomstring. Generelt sett observerte vi at 2004 var tydeligvis et rikt blomstringår for arten, mens blomstringen var langt lavere i 2005 og 2006.

En av oss (TB) hadde isteden lyst til å gå langsetter Skarfossdammens S-side. Det er først ca 2 km å gå til demningen. I krysset der sideveien ned til Nedre Berstøl og demningen tar av, er en stor forekomst bergørkvein *Calamagrostis epigejos* ca 870 moh, absolutt litt uventet oppi her. I fjellbjørkeskogen N for Nedre Bergstøl var mye rødsveve og litt setersveve.

I det nedtappede elveleiet rett på nedsiden av demningen var mye skogarve og noen få planter vanlig bakkestjerne.

Fra demningen går en traktorvei og krafledning langs Skarfossdammens S-side. Kraftledningsmastene er nummerert. Traktorveien krysser en rekke små sig, og det var særlig i eller nær dem det var noe å hente. For det meste var vegetasjonen litt fattig fjellbjørkeskog.

Nær høyspentmast 22 ble fjellstjerneblom notert (MM 6728, 3381). Langsetter veien vokste mange steder, f. x. mellom stolpene 18 og 19 (MM 6645, 3344) påfallende mye av en sterk og tett tuet rødsvingel *Festuca rubra*-type med ganske stive blad som var vanskelig å bli klok på, men som ikke synes å være veirødsvingel ssp. *commutata*

eller stivsvingel *F. trachyphylla*.

Et lokalt rikområde var innenfor Bakkehøi, mellom stolpene 15 og 16, ca 60 m V for stolpe 16 (MM 6606, 3313). I skråningen like ovenfor vannet var her en stor bestand kastanjesiv og relativt få tuer av hhv. blankstarr og kanskje vierstarr. Denne vierstarrten aviker imidlertid fra den 1,5 km lenger V ved bl. a. å ha grønnere fruktgjemmer, men vierstarr synes å være en meget polymorf art. Både i nærheten av dette området og enkelte andre steder var det små bestander av svartstarr og tranestarr.

Fra denne lokaliteten var det derfor kort vei til vi passerte den «gamle» vierstarrlokaliteten og like etter var fremme ved Frøystul Feriested. Derfra gikk ferden opp til Frøystul og tilbake langs Gamle Frøystulvei.

21. juli var avreisediten. Et par av oss, TB og Kåre Hombli, foretok litt småbotanisering ved Mæl. Der Tinnsjøveien krysser Måna, er det sandbanker og fuktområder på veibroens N-side og V-side. Her ble det funnet mye elvebunke *Deschampsia cespitosa* ssp. *glauca*. De fleste var spinkle og lite tuet, kanskje fordi den nå er i selve etableringsfasen slik at tuedannelsen så vidt har begynt. Ellers ble det funnet vekveronika *Veronica scutellata*, engforglemmeigei *Myosotis scorpioides*, nordlandstarr *Carex aquatilis*, sumpsvaks *Eleocharis palustris* ssp. *palustris* og pusleplantene sylblad *Subularia aquatica* og firling *Crassula aquatica*.

Dertil ble den gamle styvede almen på Svadde, kjent for at eneste funn av tannkjølmoose *Zygodon dentatus* i Norden er blitt gjort på den (i 1895), besøkt. Den sto nå i tett skog, og det er lenge siden den har vært styvet, så treet har nå fått en stor og vid krone, men den gamle styvingen lar seg fortsatt ane.

Etter dette bar det strake veien hjem til Oslotrakten.

Årets beste funn ble nok derfor søstermariehånd (på ny høydegrense), rundstarr med hybrider, den nettopp nevnte elvebunke og de to svakt kystbundne plantene kystbjørneskjegg (forutsatt at det er det den er) og smørtelg.

Selv om vi fant litt mer av de «trivielle» fjellplantene ullvier, grønnvier, fjellmo og trefingerurt, og kalkartene myrtevier og rynkevier, må det fremdeles poengteres at de, likesom kvann, er påfallende sjeldne i hele området. Det samme gjelder setermjelt *Astragalus alpinus*, som bare er funnet et par steder.

Tore Berg

22. juli til Skjervungfjell, Synnfjorden, Nordre Land

Sju voksne og to barn + ekskursjonsleder møtte opp kl. 12 ved en liten parkeringslomme (NN 478,762) på Synnfjellveien mellom Søndre og Nordre Synnseter. Målet med turen var først og fremst å vise skjeggklokke *Campanula barbata*, som dels har en lett tilgjengelig populasjon i veikanten på startstedet (en liten engbakke ca 820 moh som årlig ryddes for unggran og bjørk av undertegnede), og dels har flotte forekomster i bratte rasmarker i skoggrensenivå på ca 1000 moh under Skjervungfjellet (under en stuprekke som lokalt kalles Ørnhallo). Skjeggklokka hilste oss velkommen. Vi gikk rett opp lia (svært bratt granskog) fra startstedet. Her går det en gammel sti som stedvis er helt borte, slik at vi kun av og til fant den. Terrenget er for

det meste relativt tørr urterik granskog, delvis mer klassisk høystaudeskog i forsenkningene. Skogen var tidligere langt mer beitepreget og åpen, og like ved utgangspunktet har det tidligere vært hvitkurle *Leucorchis albida* s.str., men den er gått ut. Første stopp var et kildesig med mye kildeurt *Montia fontana* og kildemjølke *Epilobium alsinifolium*, og der det til slutt lot seg gjøre å lokalisere tre individer av skogkarse *Cardamine flexuosa*, som det tidligere har vært mye mer av. Rett ved siden av kilden har det tidligere stått to individer av bjønnkam *Blechnum spicant*, men et stormfelt tre la seg for noen år siden pent oppå dem, slik at de er nå borte. Videre oppover lia går restene av stien på skulderen av en dyp bekkedal. Vi lot oss fascinere av et felt med mye av hybridene fjell- x rustjerneblom *Stellaria borealis* x *longifolia*. Deretter begynner det en lang kjede bakkemyrer med smale skogbevakste terskler mellom. Granskogen går over i fjellbjørkeskog. På en av disse bakkemyrene (NN 4821,7658, ca 940 moh, veiløst, stiløst, ingen hus eller inngrep i nærheten, nesten aldri folk) kom vi over noen individer amerikamjølke *Epilobium ciliatum* ssp. *ciliatum* – ny høyderecord og næring for skremmende tanker om norsk natur. Litt lengre opp kom vi «på angrepshold» av rasmarka, men akkurat da satte det inn en regnbyge. Rasmarka består av skifer, og blir dermed såpeglatt i regn. Dette reduserte derfor mye av innsatsen og resultatet i rasmarka. Noe av det første vi fant var bergveronika *Veronica fruticans*. Vi fant den store og fine skjeggklokkepopulasjonen, som først og fremst vokser i en slags grunn ravine i en utydelig talus under en renne/kløft i stuprekka. Selve rasmarka er mange steder kraftig gjenvokst med einerkratt, mens denne ravinen har en slags gras- og blåbærdominert lesidevegetasjon med antakelig mye snøbevegelse, men likevel relativt stabilt jordsmonn, som skjeggklokka ser ut til å trives på. De fleste fikk se skjeggklokka, men der begynte flere å snu. Fire stykker kom seg opp til stupene, men det fuktige været og sleipe underlaget gjorde at utbyttet var mindre enn det kunne vært. Vi kom oss over stupene ad litt ulike ruter og gikk deretter samlet opp til toppen. På vei dit undersøkte vi i forbigarten en isolert granklon over skoggrensa (NN 4829,7683, ca 1060 moh) – og på et tørt toppskudd av den vokste det en god del trollav *Tholurna dissimilis*, som ellers er kjent fra flere steder i nærheten. Fra toppen gikk vi stien nordover til Spåtind Høyfjellshotell, og derfra veien tilbake til utgangspunktet.

Jan Wesenberg

19. august til Brumundsetra og Åstdalen i Hamar/ Ringsaker

Fire stykker starta i noe ustabil vær fra Brumunddal. Underveis slutta fem nye seg til følget, og det samla deltakerantallet ble altså ni stykker. Vi starta også i år med å ta en rundtur på Brumundsetra. Det skulle vise seg å være et klokt valg, for vi fant mye spennende vi må ha oversett i fjor! Vi vandra nedover hovedvegen som går over setervangen, da en turdeltaker fikk øye på noe lilla i øyekroken. Det viste seg å være bittersøte *Gentiana amarella*, en art som ikke har blitt funnet på Brumundsetra før. Vi ble inspirert av funnet, og begynte å lete litt mer rundt i det myrlendte terrenget på høyre side av veien.

Resultatet ble flere vanlige beitemarkssopper, blant annet kjeglevokssopp *Hygrocybe conica*, blåstillet rødskivesopp *Entoloma asprellum* og tuet kølesopp *Clavaria fragilis*.

Vi kryssa tilbake over hovedvegen og kom ned på ei myr. Denne myra er rik, nesten på grensa til ekstremrik, med artsinventar som hårstarr *Carex capillaris*, tvebostarr *C. dioica*, gulstarr *C. flava*, småsivaks *Eleocharis quinqueflora* og ljåblom *Parnassia palustris*. På myra vokste og vierartene lappvier *Salix lapponum*, sølvvier *S. glauca* og grønnvier *S. phyllicifolia*. En liten vierbusk vakte imidlertid oppmerksomhet. Den lignet nemlig veldig på småvier *S. arbuscula*! Det var Tore Berg som fant arten og kom med hypotesen, og hvis den stemmer hadde det vært veldig gøy. Nærmeste voksested for småvier er nemlig ganske langt unna, og Brumundsetra vil bli en skikkelig utpost-lokalitet. I skrivende stund er ikke belegget undersøkt på Botanisk museum, så det er vanskelig å slippe jubelen helt løs enda.

Videre fulgte vi det slakt hellende terrenget nedover ut på «hjertergras-engene». Dette er nok de største forekomstene av hjertergras *Briza media*. Her dukket det plutselig opp to eksemplarer av bakkesøte *Gentiana campestris*, og dermed hadde vi nyfunn av begge de to mest eksklusive «beitesøtene». Vi fant og gul vokssopp *Hygrocybe chlorophana* og en ukjent vokssopp med vrent hatt som stinka av råten fisk. I grøfta langs en seterveg fant vi bekkeveronika *Veronica beccabunga*. Siste stopp i hellinga var settefiskdammen, der vi så på kranalgen strikrans *Chara strigosa*. Nå begynte folk å bli sultne, så vi gikk opp til bilene og rasta på noe oppstikkende kalkfjell like ved. Der vokste det fjellrapp *Poa alpina*, og vi lette forjeves etter marinøkkel *Botrychium lunaria*.

Etter maten bestemte vi oss for å gå opp på Brumundkampen (826 moh.) for å se på utsikta. Det var veldig disig, så det ble med sjølve turopplevelsen. Men vi fikk sett på rypebær *Arctostaphylos alpinus* på toppen av kampen, og vi plukket en del blåbær fra hand til munn. Det var for øvrig ekstremt mye blåbær på Hedemarksvidda høsten -06.

Når vi kom ned fra kampen igjen måtte flere deltakere dra, og «den harde kjernen» på de fire som reiste sammen fra Brumunddal sto igjen. Vi bestemte oss for å reise til Åstdalen for å snuse litt rundt. Etter et par bomturer fant vi endelig et område langs elva Åsta der det stakk fram skifrige bergarter. Dessverre ble det med bergartene, det var ingen spektakulære funn av kalkkrevende fjellplanter. Det har blitt funnet både tuesildre *Saxifraga cespitosa* og svartstarr *Carex atrata* i området vi var, men vi maktet ikke å finne dem. Vi tok til slutt turen hjem igjen etter en lang dag i et nydelig turterreng. Det er tydelig at Hedemarksvidda kan ha mange ukjente, skjulte skatter å by på!

Torbjørn Horsberg Kornstad

27. august til myrene sør for Bjørnsjøen, Nordmarka

To personer deltok på en sykkeltur til myrene sør for Bjørnsjøen ved Bjørnholt i Nordmarka. Hovedformålet for turen var å gjenfinne myrkråkefot *Lycopodiella inundata* på myrene sør for Bjørnsjøen, i skiløypa fra Bjørnsjøen rett under kraftlinja (SØ for Åbukttangen). Den ble av undertegnede observert i erodert torv i skiløypa rundt

1985. Gleden var stor da den ble gjenfunnet på samme sted i mengder. Her sto den sammen med kvitmyrak *Rhynchospora alba* i ei ekstremfattig myr, og typisk nok ble den funnet stort sett bare der løypemaskinene har forårsaket erodering av torva.

Tor Øystein Olsen

3. september: mosetur til Grua i Lunner kommune

Totalt 4 deltakere inkl. leder dristet seg til å møte opp ved det sjarmerende Hadeland Bergverksmuseum under meget truende regntunge skyer (det hadde øst ned hele natta før). Nåværende museum, som ligger ca 5 min gange fra Grua jernbanestasjon, har opprinnelig vært boligen til den siste bergverksdirektøren. Hensikten med besøket var å få litt bakgrunnsinformasjon om områdets interessante geologi og bergverks historie og for å vente på eventuelle ettermølere. Grua-området har vært utsatt for nesten sammenhengende gruvedrift i ca 250 år (siste gruve nedlagt i 1927), og er derfor stappfull av hull i terrenget etter tallrike gruveganger og skjerp. Flere steder er det også deponert betydelige slagghauger i forbindelse med gruvedriften, og slike arealer er i dag nærmest å betrakte som «badlands».

Geologisk utgjør Grua en del av Oslo-feltet, der kambrosilurisk kalkstein og leirskifer er dominerende berggrunnen. I permtiden forekom store naturkatastrofer med vulkansk aktivitet, der smeltmasser fra dypt presset seg opp via store sprekkesystemer i kalksedimentene og ga opphav til de mange malmforekomstene som inneholder særlig sink, jern, kobber og bly.

I regional sammenheng tilhører området sørboreal skogsone med *Chara*-sjøer, med rikmyr, riksump og lågurtgranskog som vanlige vegetasjonstyper. Målet med turen var å «mosisere» på kalkberg som kan inneholde tungmetaller, rik sumpskog og rikmyr i området.

Vi kjørte hver vår bil til de fredete Muttagravene der vi parkerte på en liten tømmerplass. Her ble det på en liten berggrube av hornfels demonstrert vanlige kalkindikatorer som putehårstjerne *Syntrichia ruralis*, putevirimose *Tortella tortuosa*, rødfotmose *Bryoerythrophyllum recurvirostris* og puteplanmose *Distichium capillaceum*.

Regnet ble gradvis kraftigere etter som vi gikk ned mot den nederste av Muttagravene, som lå like nedenfor bilveien. Utenfor de to gruveinngangene der man tidligere utvant blyglans (PbS), ble det demonstrert den ytterst sjeldne levermosen tannpistremose *Cephaloziella masalongi*. Den danner her mørkegrønne og opptil flere dm² store flak på ganske skyggefulle og trolig tungemettallholdig kalkstein. Arten dekker totalt et areal på bare 1–2 m². Den er rødlistet (tilhører kategori DD, datamangel) og tidligere bare funnet på 8 norske lokaliteter (FI 1, SF 1, HO 3, OP 3). Nærmeste lokalitet er Øyer i Gudbrandsdalen. Av vanlige arter i umiddelbar nærhet skal nevnes storklokkemose *Encalypta streptocarpa*, filtvrangmose *Bryum pallescens*, og skogskjeggmose *Barbilophozia barbata*.

På flate partier med kalkrik slagg-grus ned mot Muttatjern har det etablert seg et sammenhengende mosedecke dominert av putevirimose, storbustmose *Ditrichum flexicaule* og mye skjøtmose *Preissia quadrata*. Ut mot bredden av Muttatjern var det en smal stripe

med elvesnelle-riksump bevakst med kravfulle arter som engbroddmose *Calliergonella lindbergii*, stauttjønnmose *Calliergon giganteum*, noe kalktuffmose *Palustriella commutatum*, fjærtuffmose *P. decipiens* og kalkkildemose *Phillotis calcarea*.

Da det nå høljert ned i bøtter og spann, forsøkte vi å finne litt ly i en tilstøtende sumpskog med mye grår og gran. Da sumpskogen i regnperioder ernæres av en bekk med kalkholdig vann, er mosefloraen ganske artsrik med vekslende dominans av kalkfagermose *Plagiomnium elatum*, sumpfagermose *P. ellipticum*, skogfagermose *P. affine*, sumpbroddmose *Calliergonella cuspidata*, sumplundmose *Brachythecium rutabulum*, storlommemose *Fissidens adianthoides* og noe krokodillemose *Conocephalum conicum*. Etterhvert ble forholdene så våte at vi bestemte oss for å gå tilbake til bilene for å nye nistepakkene. På beklagelig vis ble ekskursjonen brått avsluttet da undertegnede fikk problemer med bilalarmen og Falken måtte tilkalles. Områdets moseflora er så interessant at vi må fortsette mosiseringen på samme tid neste år.

Arne Pedersen

16. september til Solgårdområdet ved Moss

Vi – Tore Berg, Ivar Holtan, Tonje Håkonsen og Øystein Ruden – foretok vår årvisse inventering av det store deponiområdet på Solgård, som omfatter flere delområder. Vi startet på Solgård avfallsdeponi.

Ikke langt V for administrasjonsbygningene fant vi umiddelbart felt med hirse *Panicum miliaceum*, perviansk jødekirsebær *Physalis peruviana*, tomat *Lycopersicon esculentum* og solsikke *Helianthus annuus*. Her var også mye og til dels velutviklede planter av melon *Cucumis melo*, gresskar *Cucurbita pepo* og vannmelon *Citrullus lanatus*. Innimellom fant vi en rekke til dels meget interessante ting: det mest oppsiktsvekkende var en flott grenkjempe *Plantago arenaria*, soyabønne *Glycine max*, sommervikke *Vicia sativa* ssp. *segetalis*, hamp *Cannabis sativa*, farvetistel *Carthamnus lanatus*, ringblomst *Calendula officinalis*, georgine *Dahlia* sp., bokhvete *Fagopyrum esculentum*, paprika *Capsicum annuum*, japansk hønsehirse *Echinochloa esculenta*, ulike typer stor bushirse *Setaria italica* både med og uten brodder, blå bushirse *S. pumila*, kanarigress *Phalaris canariensis*, hønsehirse *Echinochloa crus-galli*, stensennep *Diplotaxis tenuifolia*, pyntekurv *Cosmos bipinnatus*, irsk eføy *Hedera helix* ssp. *hibernica*, petunia *Petunia x hybrida*, giftbær *Nicandra physalodes*, klesetomat *Lycopersicon esculentum* ssp. *racemigerum*, kornvalmue *Papaver rhoeas*, lin *Linum usitatissimum*, ulike farvetyper av prydlovemunn *Antirrhinum majus*, svart søtvier *Solanum nigrum*, villgulrot *Daucus carota* ssp. *carota*, løpstikke *Levisticum officinale*, bulmeurt *Hyoscyamus niger*, byvortemelk *Euphorbia pepus*, blåusern *Medicago sativa* og hundepersille *Aethusa cynapium*.

Etter å ha gått sydover gjennom dette feltet så vi på lang lei en svær vase praktvindel i blomst. Underveis opp til den påtraff vi en merkelig, aromatisk kurvplante med trådtynne, finnede blad og gule, *Senecio*-lignende kurver. Individet dannet en tett, forgrenet vase oversådd av vakre,

gule kurver. Ikke engang Erik Ljungstrand som så planten dagen etter visste hva det var. Praktvindelen dannet en 2 x 2 m klatrende vase på en bakketopp og blomstret overdådig med purpurfarvede blomster. Den viste seg å være purpurpraktvindel *Ipomoea purpurea* og svarte derfor vel både til sitt norske og latinske navn.

Derfra gikk vi noe vestover og og nordover og undersøkte toppen og den bratte skrenten mot motorveien. På et lite felt med hirse, peruviansk jødekirsebær og lignende fant vi tre frøplanter av daddelpalme *Phoenix dactylifera*. På et område i kanten av skrenten litt lenger nord fant vi foruten hirse, noen storvokste gresskar med flikede blad, flere stor busthirsetyper og ett individ japansk hønsehirse en tett og stor bestand av velvokste hampplanter på 2 x 2 m (trolig hunplanter som ikke var kommet skikkelig i blomst), ett individ opiumsvalmue, en liten busk klasespirea *Spirea x billiardii* i vakker blomstring, en svær plante kjempeprestekrave *Leucantheum x superbum* og det beste funnet: villdurra *Sorghum halepense*, en stor tue med ca. 10 blomstrende strå.

Enda lenger N – det vil si N for driftsbygningene, var det store område med tomat, litt klasetomat, solsikker, peruviansk jødekirsebær, svart søtvier, melon, vannmelon, gresskar mm. Nytt var noen ganske velutviklede småplanter ekte vin *Vitis vinifera*. Her ble det funnet en busk av en kraftig bjørnebær med årskudd som det ble tatt stiklinger av til dyrkning og senere bestemmelse – muligens armenbjørnebær *Rubus armeniacus*, men høyst usikkert.

Enda litt lenger N, på en mer stabil del av fyllplassen, vokser en tett kladas strisolsikke *Helianthus x laetiflorus* som har holdt seg der i flere år, og en tett bestand av veitiriltunge *Lotus corniculatus* ssp. *sativus*. Derfra gikk vi litt sydover tilbake til driftsbygningene og ut av denne delen av avfallsplassen.

Nå dro vi til Rang Sells område lenger N og Ø. Innpå der fant vi på et ganske lite område hirse, hønsehirse, svart søtvier, peruviansk jødekirsebær, sareptasennep *Brassica juncea*, ramtillablom *Guzotia abyssinica*, nattlys *Oenothera biennis*, stor busthirse, svartgalnebær *Bryonia alba* og det beste funnet: dyrket durra *Sorghum bicolor*, 5 kraftige planter med velutviklede, tette aks. Planten er gøyal, men noe herk å presse. Dermed hadde vi funnet begge durraartene. Rett nordenfor, på en mer stabil del av fyllplassen, gjenfant vi fjorårets plante av praktstokkrose *Alcea rosea*. Enda et stykke lenger N fant vi en liten busk vestamerikansk balsampoppel *Populus trichocarpa*. Den er plantet flere steder som hekk og le i området, og er nok kommet inn med jordmasseforflytninger eller lignende.

Langs gjerdet utenfor Rang Sells mot veien er mengder av en rosa, riktblomstrende strandvindetype. Denne ble av Erik Ljungstrand dagen etter bedømt til å være hybriden *Calystegia pulchra x sepium* ssp. *spectabilis*, ny hybrid for Norge, som vi i fjor mistenkte vi fant et annet sted inne på selve Solgård. Bestanden er årvisst og stabil der. Den første arten i hybridkombinasjonen er ikke funnet i Norge, og også i Sverige er denne mye sjeldnere enn hybriden.

Dagen etter, etter å ha vært på Tofte i Hurum, dro TB, Erik Ljungstrand og Eva-Lena Hernod tilbake til Solgård

og gjorde en liten, men viktig «etterfangst». På et felt N for driftsbygningene i nærheten av bjørnebærbusken var noen åpne felt med mye frøplanter av pasjonsblomst *Passiflora caerulea*, som vi aldri ville funnet hvis ikke Erik Ljungstrand hadde påvist den, og i nærheten var et ca 50 cm høyt skudd av av en for Norge ny smak – *Rhus coriaria*, som stammer fra Middelhavsområdet og som kanskje kan kalles middelhavssumak. Ifølge EL er den tidligere bare funnet 3 ganger i Sverige. På det rike området V for driftsbygningene hadde det også skjult seg noen småplanter i sitrusslekten *Citrus* sp. Både sumaken og noen av frøplantene av pasjonsblomst ble senere satt inn i drivhus, og ser ut til å komme bra. – På en enda senere tur med Kåre A. Lye ble dertil funnet nok en merkelig kurvplante i nærheten av den andre ubestemte, og begge er fortsatt er like ubestemt.

Tore Berg

17. september til Tofte i Hurum

Vi var denne dagen 4 stykker – TB, Erik Ljungstrand, Eva-Lena Hernod og Øystein Ruden. på vår etter hvert tradisjonsrike tur på og rundt Sørda Cell.

Vi startet inne på det avsperrede bedriftsområdet. Innenfor kaia langt mot Ø sto den første «godbiten», en svær, forgrenet plante av mølleselleri *Apium leptophyllum*, temmelig sikkert kommet med eukalyptusimport fra Sydamerika. Langsetter det travle kaiområdet var det i år lite, bare flere større bladrosetter av nok en skjermplante, svimekjeks *Chaerophyllum temulum* nær transportbåndet.

Derfra gikk vi opp til «flistakkområdet», hvor det ligger bunter med eukalyptustømmer. På grus her fant vi strandtiriltunge *Lotus tenuis*, bladrosetter av svimekjeks, villvin *Parthenocissus inserta* krypende i grusen, en steril tue seradella, trolig *Ornithophus compressus*, en steril plante i svartsøtvierkomplekset *Solanum* sp., tatt med til dyrkning og er en foreløpig ukjent art, åkerstorkenebb *Geranium dissectum*, en hvit gåseblomtype *Anthemis* sp., blåmarimjelle *Melampyrum nemorosum*, flere frøplanter av sommervikke *Vicia angustifolia* og ett lite x av slektningen vårvikke *V. lathyroides* og tilslutt noen småplanter av vindrue *Vitis vinifera*.

Etter å ha spist på bedriftens kantine, dro vi til Toftebekkdalen. Ved innkjørselen var det i år som før mye skarntyde *Conium maculatum* og piggtistel *Carduus acanthoides*, mye kardeborre *Dipsacus sylvestris*, nå mest på innkjørselsveiens N-side, motsatt side av hvor den primært har stått før og en tett bestand førtiriltunge *Lotus pedunculatus*.

Inne på selve området påtraff vi noen riktig vakre planter moskuskattost *Malva moschata* og en plante som kanskje er hybriden med rosekattost *M. moschata x rosea*, villgulrot *Daucus carota* ssp. *carota*, mellomuser *Medicago x varia* og blåmarimjelle. Mens vi i fjor bare fant ett x av denne, hadde den i år tatt seg opp igjen og vi fant ca 25 individer i 3 delpopulasjoner over et større område.

En del av området er avsperrert, fordi det deponeres askeslam fra fabrikk. Vi slapp imidlertid til innenfor gjerdet, og det var bra. Langs gjerdet vokser litt kåltistel *Cirsium oleraceum*, men i kanten av en slamhaugene

oppdaget Eva-Lena Hernod plutselig en stor marihånd i frukt! Derfor går det ikke an med full sikkerhet å bestemme denne nå, men mye tyder på at det er en østlig underart av kongsmarihånd *Dactyloriza majalis* ssp. *baltica*, som har hovedutbredelse i Baltikum. Stedet planten står ble merket, et fotobelegg tatt (av ØR) og senere ble det for sikkerhets skyld innsamlet frø, hvorav noen nå har begynt å spire. Vi håper derfor å få plantens identitet helt avklart til neste år. I årenes løp har det vært funnet svært mye annet rart fra Baltikum på dette området, men det er første gang vi har sett en orkide som adventivvekst.

Selv om dette trolig var det beste funnet på det avsperrede området, fant vi også nær gjerdet mot skogen en plante hver av hhv. fysalissøtvier *Solanum physalifolium* og kanskje texasmelde *Chenopodium berlandieri*. Den sistnevnte var ikke kommet i blomst, men tatt med til dyrkning og blomstret senere, så den burde la seg bestemme av en spesialist.

Tilslutt ble de to barkdeponiene Sagene nedenfor krysset Vestre Strandvei/Granåsen og det 500 m V for Sagene besøkt av noen av oss. På dem fant vi akkurat det samme i år som i fjor, og stort sett i samme tilstand og mengde, med unntak av at vi ikke så noe mykkå *Galeopsis pubescens* på det siste stedet, men så en 5–6 m høy furu med grønne nåler som vi mistenker for å være buskfuru *Pinus mugo*.

Dermed kan det hele oppsummeres med at vi fant mindre enn i fjor og spesielt i forfjor, men orkideen og møllesellerien var to svært gode funn ved siden av fysalissøtvieren og mulig texasmelde.

Som vanlig vil vi få takke Sødra Cell for adgang til driftsområdet og kantinen.

Tore Berg

24. september til Øra ved Fredrikstad

3 personer – TB, Magne Hoffstad og Knut Vik Jahnsen satte kursen mot Øra, hvor vi møtte Svein Åstrøm ved porten. Vi startet Ø for Ødegaarden Gjenvinning, hvor vi fant flere typer av stor bushhirse *Setaria italica*, grønn bushhirse *S. viridis*, hirse *Panicum miliaceum*, mais *Zea mays*, japansk hønsehirse *Echinochloa esculenta*, kanarigrass *Phalaris canariensis*, ramtillablom *Guizotia abyssinica*, kornblom *Centaurea cyanus*, mursennep *Diplotaxis muralis*, paprika *Capsicum annuum*, blålusern *Medicago sativa*, nattlys *Oenothera biennis*, melon *Cucumis melo* og vannmelon *Citrullus lanatus*.

S for Ødegaarden gjenvinning, hvor det gjerne kastes soyaavfall, dukket en art i dette følget opp: ca 10 planter av hvit praktvindel *Ipomoea lacunosa*, men ingen i blomst. Ellers så vi svart søtvier *Solanum nigrum*, peruviansk jødekirsebær *Physalis peruviana*, pyntekurv *Cosmos bipinnatus*, kamilleblom *Matricaria recutita*, trolig fikenmelde *Chenopodium* cf. *ficifolium*, rødmelde *C. rubrum*, blåmelde *C. glaucum*, svinemelde *C. patula*, nattlys, stor apotekerhattost *Malva silvestris* ssp. *mauritanica*, stor bushthirse, blomkarse *Tropaeolum majus* og saltbendel *Spergularia salina*.

Dertil fant vi en asters i praktfull blomstring i tett bestand over 1 m, som er virginiaasters eller nærbeslektet med denne *Aster* cf. *novi-belgii*.

Tilslutt gikk vi nedover mot og langs sjøen. På toppen av en lang jordfylling sto to kraftige, forgrenede planter av en storblomstret kongsllys med hjerteformede blad, lett synlige på lang lei. Plantene var svakt morfologisk ulike i bladbehåring, men er begge trolig hjertekongsllys *Verbascum phlomoides* (alt. russekongsllys *V. ovalifolium*). Nedover nær stranden så vi også mer peruviansk jødekirsebær, og av nye ting et par flotte planter giftbær *Nicandra physalodes*.

Dermed var årets Øratur slutt, men vi ble invitert på grøt hos Svein Åstrøm. Etter dette gjorde vi på hjemveien også en liten svipp innom Kambo mølle. På selve kaiområdet var det lite av interesse, men komposthaugen utenfor Disponentboligen inneholdt også i år en del artig, om enn ikke så bra som de to foregående årene: det beste var to velvoksne eksemplarer av grønnkrokrør *Xanthium strumarium*, som dessverre ikke var kommet i blomst, og en steril tue villdurra *Sorghum halepense*. Ellers fant vi blomkarse *Tropaeolum majus*, dill *Anethum graveolens*, svart søtvier, piggeple *Datura stramonium* (hvitblomstret type), bitterambrosie *Ambrosia artemisifolia*. Etter dette dro vi rett tilbake til Oslo, og den flotte kongslysen var nok turens beste funn.

Tore Berg

Østfold Botaniske Forening Årsmelding

Styrets sammensetning

Jan Ingar Iversen Båtvik, leder, Bjørn Petter Løfall, nestleder, Svein Åstrøm, sekretær, Monika Olsen, kasserer, Solveig Vatne Gustavsen og Hermod Karlsen, styremedlemmer. Revisor: Bård Haugsrud. Valgkomité: Ole Petter Skallebakke og Øivind Lågbu. Repr. i Forum for Natur og Friuftsliv: Ole Petter Skallebakke

Styremøter: Foreningen har hatt 3 styremøter 10.1., 9.3., 7.6., og behandlet 15 saker.

Følgende turer/møter avholdt

9. mars. Årsmøte på Statens Hus, Moss. Etter ordinært årsmøte viste Bård Haugsrud botaniske glimt fra sommerens høydepunkter (11 fremmøtte).
11. mars. Dugnad på Tøyen med dataregistrering og ommontering av Østfold-materiale (5 deltagere).
6. april. Medlemsmøte om mykorrhiza hos ville norske planter med bakkesøte som hovedobjekt på høyskolen i Østfold, Halden. Foredragsholder Marit Eriksen (16 fremmøtte).
10. mai. Tur til Mærrapanna i Onsøy for å se på skjøt-selsarbeid som ble gjort i 2003. Turledere: Svein Åstrøm & Jan Ingar I. Båtvik (13 deltagere).
28. mai. Fellestur m/Rygge Historielag til Eløya. Turleder: Jan Ingar I. Båtvik (53 deltagere).
1. juni. Sæbyvannet V ved Unum i Våler til Boslagen. Turleder: Monika Kristiansen (8 deltagere).
17. juni. Sykkeltur fra Holmegil kapell til Neverlund, Aremark. Turleder: Bjørn Petter Løfall (10 deltagere).
- 28.juni - 2. juli. Floraregistreringer i Våler kommune med

base på Tomb VGS, Råde. Ledere: Gunnar Engan, Solveig Vatne Gustavsen og Bjørn Petter Løfall (19 deltagere).

20. august. Stenerudmosen, Hobøl/Spydeberg. Turleder: Bjørn Petter Løfall (4 deltagere).
26. august. Ingerholmen, Hvaler. Turleder: Gunnar Engan (9 deltagere).
9. september. Mose- sopp- og lavtur ved Kattebuheia, Rømskog. Turleder: Hermod Karlsen (bare turleder møtte).
9. november. Medlemsmøte om blad- og busklav i Østfold, Statens Hus, Moss. Foredragsholder Bjørn Petter Løfall (5 fremmøtte).

Innsamlinger/dugnader: I år ble den 3. kartleggings-samlingen avholdt i fylket med Våler som inventeringskommune. Pga manglende overnattingsmuligheter i Våler på denne tiden, hadde vi base med mat, rom og overnatting på Tomb VGS, Råde. 19 kartleggere skrev 45 krysslister med til sammen 6019 registreringer. Under kartleggingen ble samlet nærmere 300 belegg til Botanisk museum. Medlemmene har samlet i størrelsesorden 700 belegg i hele fylket til Botanisk museum, men ikke alle var innlevert/dataregistrert før årets slutt.

Solveig Vatne Gustavsen og Jan Ingar Båtvik har vært i Göteborg og tatt ut det siste som oppbevares der av norske innsamlinger. Det ble ca 4000 herbariekollekter fra Norge som skal dataregistreres og sjekkes. Samtidig ble det tatt med ca 4000 kollekt for innsortering i Göteborg av ferdig dataregistrert og kvalitetssikret materiale som tidligere har vært tatt ut derfra. Vi har også mottatt flere herbarier som vi ønsker å registrere, ommontere, etc fra fylket på dugnad i året som kommer.

Gode funn

Fra Hvaler ble det gjenopdaget bittergrønn (HK og Even Hanssen); fra Jeløya nyopdaget for fylket falkbregne (Even Hanssen); fra Sarpsborg krokklørvel (Egil Michaelsen); fra Askim elvemarigras (via Ingvar Spikkeland); fra Herføl vasskjeks (Gunnar Engan); både fra Onsøy og Kirkøy ble det oppdaget stormjølke (Bård Henriksen og Egil Michaelsen) og fra avfalls- og industriområder, særlig i Moss, ble det gjort en rekke interessante funn av antropokore (menneskespredte) arter (Tore Berg og JIB).

Tidsskrift og økonomi

Tidsskriftet *Natur i Østfold* er ikke i rute, og nr. 1-2 2005 ble gitt ut i 2006. Foreningen har 46 A- (framgang på 1), 45 B- (framgang på 2) og 10 C-medlemmer (tilbakegang på 1). Kartleggingen i Våler ble støttet økonomisk av SABIMA og Våler kommune. Økonomien er OK.

Ekskursjoner

10. mai til Mærrapanna i Onsøy

Turen var en oppfølging av skjøtselstiltak som ØBF gjennomførte 6. april 2003. Mærrapanna er blant fylkes fineste lokaliteter, men på grunn av manglende beiting truer gjengroing denne naturperlen.

Målet var skjellsandbankene helt i syd. Som vanlig tok

det lang tid før vi nådde bestemmelsesstedet. Veien går gjennom skyggefull skog med innslag av barlind *Taxus baccata*, faktisk en av de fineste barlindforekomstene i fylket. Når landskapet åpnet seg på Sand, gledet vi oss over fine forekomster av bendelløk *Allium scorodoprasum*. Vel fremme i skjøtelsesområdet, kunne vi konstatere at tiltaket hadde vært vellykket. Bittersøte *Gentianella amarella* forekom i større mengder enn noen gang tidligere, og frøsettingen så ut til å være rikelig. I de skyggefulle partiene kunne vi betrakte store bestander med blomstrende krattfiol *Viola mirabilis*. Siden våren i år kom 14 dager senere enn normalt, var vi for tidlig ute for mange av de andre godbitene her ute. Men vi brukte tiden til å fjerne mer einerkratt med våre medbrakte greinsakser.

Alle gledet seg over at slike enkle tiltak, kan gi positive resultater for den sårbare floraen her ute. ØBF kommer til å følge opp dette området i årene som kommer. 13 deltagere var med på denne varturen under ledelse av Jan Ingar I. Båtvik og Svein Åstrøm.

Svein Åstrøm

28. mai til Eløya i Rygge

Denne dagen dro vi sammen med Rygge Historielag ut til Eløya for å se nærmere på kulturhistorien og plantelivet her ute. Eløya er en av de fineste naturperlene vi kan vise fram i Østfold, med sjelden geologi (rombeporfyrkonglomerat), flotte kvartærgeologiske strandavsetninger, frodig ferskvannsdam med rikt fugleliv, fornminner og kulturspor og mange hundre år gammelt sammenhengende beite med tilhørende rikt biomangfold.

Det er mange som har besøkt Eløya tidligere slik at den er godt botanisk kjent. På en slik tur er det naturlig å vise fram de velkjente kubjelleengene *Pulsatilla pratensis* (kubjelle er valgt som Rygges kommuneblomst), røde tepper av strandnellik *Armeria maritima* og engtjæreblom *Viscaria vulgaris* og nikkende forekomster av nikkesmelle *Silene nutans*. Vi måtte også en tur langs fjæra for å se på årets bestander av bulmeurt *Hyoscyamus niger*, strandkarse *Lepidium latifolium*, sodaurt *Salsola kali*, hartmansstarr *Carex hartmanii* og jordbærkløver *Trifolium fragiferum*. Er man på Eløya, er det obligatorisk med en tur inn til ferskvannsdammen for å se på øyas store sjeldenhet, hestekjørvel *Oenanthe aquatica*, men som på denne årstiden er i et svært ungt stadium, dog absolutt gjenkjennbar. Eneste uventete karplante på denne vakre forsommerdagen var svartgallbær *Bryonia alba*, som vi fant både like nord for bronsealderøysa, for øvrig sammen med rikelige forekomster av blankstorkenebb *Geranium lucidum*, og i fjæra på NØ-spissen av øya. Vi trodde et øyeblikk at denne arten var ny for øya, men så viser det seg at Finn Wischmann var her i 1979 og samlet svartgallbær på øyas vestsida, men neppe der vi påviste den i år.

Eløya skuffet ingen denne dagen, og det vil nok bli flere botanikere og naturinteresserte som i årene som kommer vil glede seg over naturprakten her ute. Vi var 53 deltagere på turen.

Jan Ingar I. Båtvik

1. juni til Unum ved Sæbyvannet i Våler

Denne strålende ettermiddagsturen tok utgangspunkt i gårdstunet hos Peder Unum på vestsiden av Sæbyvannet. Vi startet med å kikke på planter rundt dammen og beitebakken vest for tunet. Området bar preg av noe gjengroing. Det var lite vann i dammen, men vi fant bl.a. bred dunkjevle *Typha latifolia* og sumpkarse *Cardamine pratensis* ssp. *paludosa*. Flere eksemplarer av vanlig nattfiol *Platanthera bifolia* ble funnet på beitebakken. Vi fortsatte videre nordover langs jordekanten og fulgte veien et stykke fram til broen over elva. Vi fulgte så elva ca 200 meter østover før vi gikk sørover over jorden til noen åkerholmer hvor det var brent bråte. Her fant vi mye stemorsblom *Viola tricolor*, bitterbergknapp *Sedum acre*, blåknapp *Succisa pratensis* og kattefot *Antennaria dioica*. Sistnevnte har mange steder i Østfold gått bekymringfullt tilbake i antall.

Fra åkerholmene gikk vi tilbake til tunet på Unum og fortsatte langs en traktorvei som gikk sørover ut fra tunet mot Boslagen. Der passerte vi en hytte med hage som ble undersøkt. Deltakerne tok en kaffepause her, før de fortsatte mot Boslagen. Sør for hytta fant vi et ganske fint beiteområde hvor følgende kan nevnes: Tårnurt *Turritis glabra*, engsnelle *Equisetum pratense*, fine forekomster med fagerklokke *Campanula persicifolia* og engtjæreblom *Viscaria vulgaris*. Kantkonvall *Polygonatum odoratum* ble funnet i en skogkant. Det ble skrevet to krysslister i hver sin km²-rute. Ingen oppsiktsvekkende funn ble gjort på turen, men vi så mye vakker botanikk i godværet. Vi var åtte deltagere under ledelse av Solveig Vatne Gustavsen og Monika Olsen.

Monika Olsen

17. juni. Sykkeltur fra Holmegil kapell til Neverlund i Aremark

Fra Holmegil kapell syklet vi forbi Kasa som er kjent for sine tørrbakker med bl.a. bakkesøte *Gentianella campestris*, brudespore *Gymnadenia conopsea*, solblom *Arnica montana* og griseblad *Scorzonera humilis*. Vi stoppet ikke her for å sjekke bakkene. Men vi så i hvert fall griseblad og solblom som bl.a. står i veikanten ved Kasa på vei sørover mot Neverlund. Vi stoppet ved noen bergknauser like sør for Kasa gård for å se etter marinøkkel *Botrychium lunaria*, som ble funnet her i 2004. Vi fant fine forekomster denne dagen også. Griseblad står fortsatt rikelig i vei- og skogkantene omkring.

Vi stoppet senere ved Svarød og skrev en kryssliste. Kantløk *Allium senescens* ssp. *montanum* er funnet her tidligere. Den ble særlig ettersøkt også i 2004, men både den gang og nå klarte vi ikke å finne den. Men vi noterte oss bl.a. tårnurt *Turritis glabra*, nyresildre *Saxifraga granulata*, tettegras *Pinguicula vulgaris* og griseblad herfra.

Vi syklet videre til Neverlund, hvor matpakke og kaffe ble inntatt i nordenden av Urdevann. I veikanten mellom Urdevann og Neverlund ble funn av både solblom og griseblad notert på kryssliste med 10 meters nøyaktighet. Det var sparsomme forekomster vi fant, hhv. 3 rosetter og 2–3 stk av griseblad sammen med tettegras. Vi var 10 deltagere under ledelse av Bjørn Petter Løfall.

Bjørn Petter Løfall

28. juni - 2. juli. Floraregistreringer i Våler kommune

Dette var vår tredje kartleggings-samling i Østfold. Vi bodde på Tomb videregående skole i Råde, først og fremst pga manglende, ledige overnattingsteder i Våler. Selve registreringsarbeidet foregikk i 2-mannslag i på forhånd utvalgte områder (5 x 5 km-ruter) i Våler. Alle deltakerne fikk med seg detaljerte kart over sine registreringsområder, og noterte på krysslister alle arter som ble funnet innenfor hver km²-rute som ble oppsøkt. I tillegg ble det ført inventerings-skjema med detaljerte lokalitetsopplysninger om funn av alle innsamlede arter, samt interessante arter, men som ikke ble samlet. På kveldstid ble alle innsamlede arter i så stor grad som mulig artsbestemt og pressa for levering til herbariet på Tøyen.

Til sammen ble det ført 45 krysslister (fra 42 km²-ruter) med totalt 6019 registreringer. Ca. 457 ulike taksa ble registrert. Mange nye arter for kommunen ble belagt. Alle registreringene er punchet og levert til krysslistedatabasen på Tøyen.

Av rødlistearter ble solblom *Arnica montana* (VU) funnet på tre steder, myrstjerneblom *Stellaria palustris* (EN) på ett sted ved Vansjø, bukkebeinurt *Ononis arvensis* (EN) på to steder, kalmusrot *Acorus calamus* (NT) på to steder og stautstarr *Carex acutiformis* (EN) på ett sted hvor den har vært kjent i mange år.

En god del lokalt sjeldne arter ble funnet, som myrkråkefot *Lycopodiella inundata*, skavgras *Equisetum hyemale*, engstorkenebb *Geranium pratense*, furuvintergrønn *Pyrola chlorantha*, klokkelyg *Erica tetralix*, krokhals *Anchusa arvensis*, storveronika *Veronica longifolia*, orientveronika *Veronica persica*, vivendel *Lonicera periclymenum*, langstarr *Carex elongata* og skogmarihand *Dactylorhiza fuchsii*. Selsnepe *Cicuta virosa* ble notert på hele 16 krysslister, kjempesøtgras *Glyceria maxima* på 7 lister og granstarr *Carex globularis* på 5 lister. Det kom som en stor overraskelse på de fleste at strandsmelle *Silene uniflora* viste seg å være ganske vanlig (registrert på 7 krysslister) ved Vansjø. Vi var 18 deltakere med på samlingen.

Gunnar Engan

20. august til Stenerudmosen i Hobøl/Spydeberg

Ved vårt oppmøtested ved Mørk golfbane fantes svært mange biler, men bare en fullstappet bil hadde tenkst seg videre på botanikkturen.

Stenerudmosen ble opprettet som naturreservat 22. desember 1978, en langstrakt myr som ligger sørvest i Spydeberg og sørøst i Hobøl kommuner. Vi besøkte myra kun i Spydeberg og på den sørlige delen av reservatet. På vei inn til myra passerte vi en informasjonstavle med litt informasjon om plantelivet. Vi merket oss den lille orkideen myggblom *Hammarbya paludosa*, som må ha gått kraftig tilbake i fylket.

Vi brukte mest tid rundt det søndre tjernet. Her fant vi alle tre soldoggartene, rundsoldogg *Drosera rotundifolia* på tuene, smalsoldogg *D. longifolia* på jordvannspåvirket deler og dikesoldogg *D. intermedia* på løsbunn i kanten av tjernet. Ute i tjernet langs kantene stod storblæerot *Utricularia vulgaris* i blomst. Like sør for tjernet fant vi myrkråkefot *Lycopodiella inundata* i eroderte partier.

Vi gikk et lite stykke nordover, men kom ikke lenger enn til midten av myra. Vi gjorde ingen spennende funn. Vi var innstilt mentalt på myggblom hele veien, men ingen av oss klarte å finne den. Vi var kun fire deltagere under ledelse av Bjørn Petter Løfall.

Bjørn Petter Løfall

26. august til Ingerholmen i Hvaler

Årets Hvalertur ble som i fjor lagt opp som en registreringstur etter samme mønster som florakartleggingene i Halden 2004, Sarpsborg 2005 og Våler 2006 (se Blyttia 1/2005). Turen til den ca. 0,25 km² store øya nordøst for Spjærøy gikk med privat båt fra Tangen på Kråkerøy. Vi delte oss i to grupper og gjorde registreringer i hver vår del av øya. I vestre del (PL 11,53) ble det registrert 140 arter. I østre del (PL 12,53) ble det registrert 176 arter. Totalt 208 arter ble notert på krysslistene. Medregnet mine egne registreringer på øya 16. mai 1998 er den totale artslista for øya nå på 231 arter.

Av spesielt interessante arter må særlig nevnes til dels rikelig med saltsoleie *Ranunculus cymbalaria* flere steder i strandenger og strandkanter på nordvestsiden av øya. I disse strandengene vokste også en god del dverggylden *Centaureum pulchellum*, strandrødtopp *Odontites vernus* ssp. *litoralis*, grisenestarr *Carex distans*, sylarve *Sagina subulata*, marigras *Hierochloë odorata* og musestarr *Carex serotina* ssp. *pulchella*. Andre interessante arter som ble funnet var krusfrø *Selinum carvifolia*, kystgrisøre *Hypochaeris radicata*, bergmynte *Origanum vulgare*, kransmynte *Clinopodium vulgare* og marianøkleblom *Primula veris*. Av arter (fra 1998-registreringene) som ikke

ble gjenfunnet kan nevnes tannrot *Cardamine bulbifera*, blåveis *Hepatica nobilis*, vårbendel *Spergula morisonii* og nattfiol *Platanthera bifolia*. Vi var ni deltagere under ledelse av Gunnar Engan.

Gunnar Engan

9. september til Kattebuheia i Rømskog

Denne turen var annonsert som en mose-, sopp- og lavtur. Nå måtte den ene turlederen melde avbud, slik at turen ble fokusert mest på sopp. Turen til Rømskog helt øvest i fylkets nordøstre hjørne ble tydeligvis også for lang for de fleste, da undertegnede ble alene på turen.

Jeg passerte like ved Sørsaga og gikk sørover skogsveien langs foten av Kattbuheias østside. Overfor veien er det en lang ur med digre steinblokker. Allerede i veikrysset var det mange arter sopp, bl. a. fine forekomster av honninvokksopp *Hygrocybe reidii*. Skogen besto for det meste av gran *Picea abies*, og ved siden av vanlige sopparter i granskog fant jeg rosa sleipsopp *Gomphidius roseus* sammen med seig kusopp *Suillus bovinus*, gulfiltet parasollsopp *Lepiota ventriosopora*, elfenbenshette *Mycena flavaalba*, og litt lenger framme kom jeg over stor soppklubbe *Cordyceps capitata*, som vokser på den underjordiske løpekule *Elaphomyces* sp. I et litt rikere parti med høye grasarter, gråor *Alnus incana* og hvitbladtistel *Cirsium heterophyllum* fant jeg flere eksemplarer av lillaflekket slørsopp *Cortinarius porphyropus*, en utrolig vakker sopp med dyp blåfiolett stilk. Totalt ble det bestemt 42 arter sopp denne dagen.

Hermod Karlsen